

Jogalapok, érintetti jogok

**Bíró János – Kiss Ernő –
Tari István – Vass Norbert**

A kiadvány a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001 „A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpályaprogram és oktatás technológiai fejlesztése” című projekt keretében készült el és jelent meg.

Szerzők:

Dr. Bíró János
Dr. Kiss Ernő
Dr. Tari István
Dr. Vass Norbert

Szakmai lektor:

Dr. Péterfalvi Attila

Olvasószerkesztő:

Császár-Biró Anna

A kézirat lezárásának dátuma:

2018. szeptember 25.

Kiadja:

© NKE, 2018

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert
Dékán

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

TARTALOM

1. Jogalapok	5
1.1. Bevezető.....	5
1.2. Általános jellemzés.....	5
1.3. Hozzájárulás.....	6
1.3.1. Önkéntes.....	6
1.3.2. Konkrét.....	9
1.3.3. Megfelelő tájékoztatáson alapuló.....	10
1.3.4. Az érintett akaratának egyértelmű kinyilvánítása.....	11
1.3.5. A hozzájárulás további követelményei.....	12
1.4. Szerződéses viszonyon alapuló adatkezelés.....	12
1.4.1. Az érintett szerződő fél.....	13
1.4.2. A szerződés megkötése előtt végzett adatkezelés.....	13
1.5. Jogi kötelezettség és a jogszabályon alapuló adatkezelés.....	13
1.5.1. Jogi kötelezettség.....	14
1.5.2. Jogszabályon alapuló adatkezelés.....	14
1.5.3. Közös szabályok.....	15
1.6. „Vis maior” jellegű adatkezelés.....	15
1.7. Jogos érdek mérlegelésén alapuló adatkezelés.....	15
1.7.1. A jogos érdek mérlegeléséről általánosságban.....	16
1.7.2. Érdekmérlegelési teszt:.....	16
1.8. Az adatgyűjtés céljától eltérő célból történő adatkezelés.....	17
1.9. A gyermekek személyes adatainak kezelése.....	18
1.10. Személyes adatok különleges kategóriáinak kezelése.....	19
1.11. Az adatkezelés jogalapjára vonatkozó egyéb szabályok.....	21
1.11.1. Bünyügyi személyes adatok kezelése.....	21
1.11.2. A 95/46/EK irányelv szerint megszerzett hozzájárulás.....	21
1.12. A személyes adatok kezelésének jogalapjai az Infotv.-ben.....	21
1.12.1. Az adatkezelési jogalapok Infotv.-beli szabályozását alakító tényezők.....	22
1.12.2. Az egyes adatkezelés jogalapok.....	23
2. Érintetti jogok	27
2.1. Az érintetti jogok általános bemutatása.....	27
2.2. Az adatkezelő kötelezettségei.....	28
2.3. A megfelelő Tájékoztatás rendszere a GDPR-ban.....	29
2.3.1. Rendelkezésre bocsátandó információk, ha a személyes adatokat az érintettől gyűjtik [GDPR 13. cikk].....	31
2.3.2. Rendelkezésre bocsátandó információk, ha a személyes adatokat nem az érintettől szerezték meg [GDPR 14. cikk].....	37
2.3.3. Változás az adatkezelés körülményeiben.....	40
2.4. Az érintett hozzáférési joga.....	40
2.4.1. A hozzáférési jog tartalma.....	41

2.4.2. <i>A hozzáférési jog gyakorlásának módja</i>	43
2.5. A helyesbítéshez való jog	44
2.5.1. <i>A helyesbítéshez való jog tartalma</i>	46
2.5.2. <i>A helyesbítéshez való jog gyakorlásának módja</i>	47
2.6. Az elfeledtetéshez való jog	47
2.6.1. <i>Az elfeledtetéshez való jog feltételei</i>	49
2.6.2. <i>Az elfeledtetéshez való jog gyakorlásának módja</i>	52
2.7. Az adatkezelés korlátozásához való jog	53
2.8. Az adathordozhatósághoz való jog	53
2.8.1. <i>Az adathordozhatósághoz való jog tartalma</i>	54
2.8.2. <i>Az adathordozhatósághoz való jog gyakorlásának módja</i>	55
2.8.3. <i>Iránymutatás az adatok hordozhatóságáról</i>	55
2.9. A tiltakozáshoz való jog	55
2.10. Korlátozások	56
2.11. Jogorvoslat	57
2.12. Az érintett jogai az Infotv.-ben	57
2.12.1. <i>Az érintett megillető jogok katalógusát meghatározó tényezők és a katalógus felépítése</i>	57
2.12.2. <i>Az érintetti jogok katalógusa az Infotv. szerint</i>	58
3. Jogszabálytár	68
4. Irodalomjegyzék	69

1. JOGALAPOK

1.1. Bevezető

Alapvető adatvédelmi alapelv az európai és a magyar adatvédelmi jogban, hogy ahhoz hogy az adatkezelő személyes adatokat kezeljen, rendelkeznie kell megfelelő joggalappal.¹

Az adatkezelés jogalapja azon absztrakt módon megfogalmazott eseteknek a köre, amikor a jogalkotó jogszerűnek tekinti meghatározott személyes adatok kezelését. A jogalap megléte nem elegendő azonban ahhoz, hogy az adatkezelés egészét jogszerűnek tekinthessük, hiszen az adatkezelésnek meg kell felelnie további jogszabályi feltételeknek. Jelen fejezetben azokat az eseteket fogjuk részletesen áttekinteni, amelyeket az európai jogalkotó alkalmazhatónak ítélt személyes adatok kezelésére.

1.2. Általános jellemzés

Annak érdekében tehát, hogy az adatkezelés jogszerű legyen, az adatkezelésnek a 6., illetve a 9. cikkeken felsorolt valamely jogalapon kell alapulnia.

Az Irányelv és az azt a hazai jogba átültető Infotv. is különbséget tett a személyes adatok és a különleges adatok között, azok kezelésére más-más jogalapok alkalmazását tette lehetővé. A személyes adatok ezen két kategóriájának megkülönböztetése a GDPR-ban is megmaradt, a személyes (tehát különlegesnek nem minősülő) adatok kezelésére alkalmazható jogalapok a 6. cikkben kerültek szabályozásra, míg a különleges adatok – az általános adatvédelmi rendelet által bevezetett új nevén személyes adatok különleges kategóriái – kezelésére alkalmazható jogalapok a 9. cikkben találhatóak.

Összehasonlítva a GDPR-ral hatályon kívül helyezett Adatvédelmi Irányelv 7. cikkével, megállapíthatjuk, hogy az új szabályozás jelentős mértékben épít a Rendelettel hatályon kívül helyezett Adatvédelmi Irányelvre, sok esetben szó szerint átveszi az új szabályozás a korábbi megfogalmazást. Elmondható tehát, hogy alapvetően az eddigi ismert jogalapok élnek tovább a Rendeletben.

A megfelelő jogalap megválasztása során tekintettel kell lenni arra az alapvető követelményre, hogy egy kifejezett célból végzett adatkezelési művelet nem alapulhat többféle jogalapon. Ennek ellenére lehetséges, hogy egy szervezet által végzett adatkezelés több jogszerű jogalapra támaszkodjon, amennyiben a személyes adatok kezelése több célra irányul, ebben az esetben minden célhoz kapcsolódik egy jogalap. Azonban az adatkezelőnek meg kell határoznia ezeket az adatkezelési célokat és a hozzá tartozó megfelelő jogalapot. A jogalap nem változtatható meg az adatkezelés során, ennél fogva az adatkezelő nem váltogathatja a jogalapokat. Nem lehetséges továbbá az sem, hogy az adatalany hozzájárulása mellett biztonsági tartalékként egyéb jogalapokat is megjelöljön a hozzájárulás visszavonása esetére.

¹ A GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) pontjában megfogalmazott jogszerűség, tisztességes eljárás és átláthatóság elve kimondja, hogy „a személyes adatok kezelését jogszerűen és tisztességesen, valamint az érintett számára átlátható módon kell végezni”. Ennek egyik feltétele a megfelelő jogalap megléte.

1.3. Hozzájárulás

A GDPR 6. cikk (1) bekezdése elsőként a hozzájárulást említi a jogalapok között. Eszerint személyes adatok kezelése jogszerű, ha „az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez”.

A hozzájárulás fogalmát a GDPR 4. cikkének 11. pontja a következőképpen határozza meg: „az érintett akaratának:

- önkéntes,
- konkrét,
- megfelelő tájékoztatáson alapuló és
- egyértelmű kinyilvánítása,

amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez”.

Az érintett hozzájárulása a legjobban elterjedt és általánosan alkalmazott jogalap. Alapja az érintett önálló döntése. Az érintett hozzájárulása az emberi méltósághoz való jogból eredeztethető személyes adatok védelméhez való jog tartalmi oldalát jelentő információs önrendelkezési jognak a megtestesülése. A középpontban tehát az adatalany és döntése áll, azonban a hozzájárulás alább bemutatott elemei komoly kötelezettségeket és feladatot jelentenek az adatkezelők számára, hogy az érintett döntése megalapozott legyen és valóban az egyén valós akaratát fejezze ki.

Ha összehasonlítjuk a GDPR hozzájárulás fogalmának elemeit az Infotv. hozzájárulás fogalmával, láthatjuk, hogy olykor kicsit más megfogalmazásban, de lényegében az Infotv.-ből ismert követelmények köszönnek vissza az új definícióban.

Cím Infotv. [3. § 7. pont]	GDPR [4. cikk 11. pont]
önkéntes	önkéntes
félreérthetetlen	konkrét
megfelelő tájékoztatás	megfelelő tájékoztatás
határozott	egyértelmű kinyilvánítás

Fontos megjegyezni, hogy bár nem szerepel a hozzájárulás definíciójában, hogy a hozzájárulásnak meg kell előznie az adatkezelési műveletet, de ez hallgatólagosan egyértelműen benne foglaltatik.

1.3.1. Önkéntes

A hozzájárulás akkor önkéntes, ha az érintettnek valódi választási lehetősége van, azaz szabadon dönthet arról, hogy az adatkezeléshez megadja-e a hozzájárulását vagy sem. A hozzájárulásnak tehát mindenfajta külső befolyástól mentesnek kell lennie, és ahogy már az Adatvédelmi Munkacsoport hozzájárulásról szóló 15/2011. számú véleményében² is olvasható, a hozzájárulás jogalapként csak akkor jöhet szóba, ha valódi választási lehetőség áll az érintett rendelkezésére, és nem áll fenn a megtévesztés, a megfélemlítés, a kényszerítés vagy más jelentős negatív következmény veszélye a hozzájárulás megtagadása esetén. Amennyiben a hozzájárulás következményei aláássák az egyén választási szabadságát, a hozzájárulás nem minősül önkéntesnek.

Az önkéntesség a hozzájárulás azon fogalmi eleme, ami szorosan kapcsolódik a megfelelő jogalap megválasztásának kérdéséhez. Egy olyan alkotórész, melynek megléte közvetlen hatással van

² Lásd: http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_hu.pdf (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

az adatkezelés jogszerűségére, hiszen ha az önkéntesség nem valósul meg, úgy az azt jelenti, hogy a hozzájárulás nem a megfelelő jogalap az adott adatkezelés esetében.

Annak megállapítása során, hogy a hozzájárulás önkéntes-e, figyelembe kell venni a GDPR 7. cikk (4) bekezdésében foglalt kérdést is, nevezetesen, hogy „a szerződés teljesítésének – beleértve a szolgáltatások nyújtását is – feltételül szabták-e az olyan személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulást, amelyek nem szükségesek a szerződés teljesítéséhez”. Ennek megértéséhez egy példát is hoz az Adatvédelmi Munkacsoport új, a hozzájárulás fogalmát értelmező, WP259 jelzésű iránymutatása.³ Eszerint adott egy fényképszerkesztő alkalmazás, amely arra kéri a felhasználókat, hogy a szolgáltatás használatához adjanak hozzáférést a GPS szerinti helyzetükhöz, melyet viselkedésalapú reklám céljára kíván használni. Mivel azonban sem a tartózkodási hely, sem a viselkedésalapú reklám nem szükséges a fényképszerkesztéshez és túlmegy az alapvető szolgáltatás biztosításán, a hozzájárulás nem tekinthető önkéntesnek.

Nagyon fontos követelményt fogalmaz meg a (42) preambulumbekkezdés is az önkéntesség kapcsán. Eszerint „a hozzájárulás megadása nem tekinthető önkéntesnek, ha az érintett nem rendelkezik valós vagy szabad választási lehetőséggel, és nem áll módjában a hozzájárulás nélküli megtagadása vagy visszavonása, hogy ez kárára válna”.

Annak megértéséhez, hogy mit kell a fenti kár alatt érteni, a következő példák lehetnek segítségünkre. Egy város az ott élőknek egy chippel ellátott kártyát készít, melynek kiváltása nem kötelező, azonban olyan szolgáltatások vehetők igénybe a kártyával, amik nem biztosítottak a kártyával nem rendelkezők számára, mint például a helyi adó online befizetése, gyorsabb ügyintézés az önkormányzatnál, sorban állás nélküli jegyvásárlási lehetőség a városi rendezvényekre. Ebben az esetben nem megfelelő jogalap az érintettek hozzájárulása, mert ugyan nem kötelező a kártya kiváltása, azonban az általa elérhető kényelmi szolgáltatások olyan kényszerítőerővel bírnak, ami miatt nem tekinthető önkéntesnek a kártyát kiváltók döntése.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindenféle negatív következmény esetén jogszerűtlen lenne a hozzájárulási jogalap alkalmazása. Így például, ha az adatalany nem járul hozzá valamely ruhaüzlet által kibocsátott, vagy élelmiszerláncok által alkalmazott pontgyűjtőkártya használatához kötődő adatkezeléshez, az így elszenvedett kár – azaz a kártyák igénylése esetén nyújtott csekély mértékű kedvezményektől való elesés – nem teszi alkalmazhatatlanná a hozzájárulási jogalapot. Vagyis ilyen esetekben, amikor az elszenvedett kár nem jelentős, az érintett szabadon tudja eldönteni, hogy él-e a felkínált lehetőséggel és megadja-e az adatait a kártyát kibocsátó szervezetnek.

A (42) és (43) preambulumbekkezdések több olyan eset is felsorolnak, ahol a hozzájárulás önkéntessége nem valósul meg, így ezekben az esetekben a hozzájárulás nem szolgálhat érvényes jogalapként a személyes adatok kezeléséhez. Ezek az esetek az alábbiak:

- Amikor az érintett és az adatkezelő között egyértelműen egyenlőtlen viszony áll fenn, így például ha az adatkezelő közhatalmi szerv, vagy másik tipikus egyenlőtlen viszony a munkáltatók-munkavállalók viszonya. Az Adatvédelmi Munkacsoport és a NAIH gyakorlatában is régóta jelen van ez utóbbi korlátozás, mely a munkáltató és a munkavállaló közötti kapcsolat természetére vezethető vissza, hiszen a munkáltató és a munkavállaló közötti alá-fölérendeltségi viszonyban könnyen belátható, hogy ha az alkalmazott a hozzájárulását megtagadja, az anyagi vagy nem anyagi természetű hátrányt okozhat neki, ezért nem értelmezhető a hozzájárulás önkéntessége.
- Fontos azonban megjegyezni, hogy kivételes esetekben mégis alkalmazható a hozzájárulás ezekben a viszonyokban. Alapvetően akkor, amikor egyértelmű, hogy az adatkezelés során feltétel nélküli „előnyöket” szerez az érintett, és nem érheti őt semmilyen hátrány az adatkezelés megtagadása esetén.
- A hozzájárulás így megfelelő jogalap lehet, ha az adatkezelésre nem a munkaviszonnyal összefüggésben kerül sor, vagyis ha az adatkezelés a munkáltatói jogok gyakorlásával

³ Lásd: http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=623051 (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

nem áll kapcsolatban. Például ha egy munkáltató az alkalmazottjaiból csapatot szervez egy futóversenyre, amelyhez a munkáltatónak továbbítania kell a szervezők részére azon munkavállalóinak az adatait, akik részt vennének a versenyen, mivel a munkáltató állja a nevezés költségeit. Emellett a munkáltató pólókat is biztosít a versenyre, ezért a munkavállalók pólóméretét továbbítania kell egy pólót készítő vállalkozás részére.

- Ez két különböző adattovábbítást jelent, és mindkettőhöz egymástól függetlenül önkéntes hozzájárulást tud adni a munkavállaló anélkül, hogy ennek bármilyen következménye lenne a munkaviszonyára nézve.
- Nem kívánatosak az olyan esetek is, amelyek a 7. cikk (4) bekezdésben szerepelnek, vagyis ahol össze van kötve a szerződési feltételek elfogadása a hozzájárulás megadásával, vagy egy szerződés vagy szolgáltatás teljesítését összekapcsolják a hozzájárulási kérelemmel annak érdekében, hogy olyan adatot kezeljenek, ami nem szükséges a szerződés vagy szolgáltatás teljesítéséhez. A (43) preambulumbekkezdés konkrétan kimondja azt, hogy a hozzájárulás nem tekinthető önkéntesnek, ha az adatkezelő nem tesz lehetővé külön-külön hozzájárulást a különböző személyes adatkezelési műveletekhez, illetve ha egy – például szolgáltatási – szerződés teljesítését a hozzájárulástól teszik függővé, annak ellenére, hogy a hozzájárulás nem szükséges a szerződés teljesítéséhez. Ez az eset ugyanis ahhoz a mindennapokban gyakran előforduló választás elé állíthatja az érintettet, hogy vagy megadja a hozzájárulását személyes adatai kezeléséhez, vagy azt kockáztatja, hogy a szolgáltató megtagadja tőle a kívánt szolgáltatás nyújtását.
- A GDPR törekszik annak biztosítására, hogy a személyes adatok kezelése ne történjen ilyen burkolt célokból, illetve ha nem szükséges, akkor ne történjen ilyenkor adatkezelés, ennek során pedig igyekszik biztosítani azt, hogy a személyes adatok ne váljanak közvetlenül vagy közvetve a szerződés ellenszolgáltatásává.
- Annak eldöntéséhez, hogy mely esetek eredményezik a fentiekben leírt összekapcsolódást, fontos meghatározni a szerződés tárgyát és azt, hogy milyen adat szükséges a szerződés teljesítéséhez. Az Adatvédelmi Munkacsoportnak a jogos érdekről szóló 6/2014-es munkacsoporti véleménye alapján az a kifejezést, hogy „a szerződés teljesítéséhez szükséges”, szigorúan/szűken kell értelmezni. Ez jelentheti például az adatalany címének a kezelését egy webáruházból rendelt termék kiszállításához, vagy a bankkártya adatok kezelését az online fizetés biztosításához.
- Amennyiben arra a következtetésre jutunk, hogy kimondottan a szerződés teljesítéséhez szükséges a személyes adat kezelése, akkor a helyes jogalap a 6. cikk (1) bekezdés b) pontja lesz.
- A 7. cikk (4) bekezdés azonban szintén nem értelmezhető abszolút módon, azaz szűk körben van kivétel, amikor érvényes lehet az ilyen hozzájárulás. Ilyen eset például, ha valódi választási lehetősége van az adatalanynak, mint például akkor, ha választhat a között a szolgáltatás között, ami további célokra további személyes adatokat igényel és aközött, ami ezzel ekvivalens szolgáltatást biztosít (például nincsenek további költségek), amihez nem kapcsolódik további adatkezelés.
- Általánosságban azonban megállapítható, hogy bármilyen az adatalanyt érő nyomás, befolyás, ami megakadályozza, hogy az érintett gyakorolja a szabad akaratát, érvénytelenné teszi a hozzájárulást.
- Ahogy a 6. cikk szerinti megfogalmazásban olvasható, az érintett hozzájárulását adhatja személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez is. A szolgáltatás ugyanis magába foglalhat több adatkezelési műveletet, melyek több adatkezelési célhoz köthetők. Ilyen esetekben az adatalanynek szabadon kell tudnia választani melyik adatkezelési célt fogadja el. Adott esetben indokolt lehet több hozzájárulás a szolgáltatás nyújtásához/kínálásához.

- A 43. preambulum bekezdés is megerősíti, hogy „a hozzájárulás nem tekinthető önkéntesnek, ha nem tesz lehetővé külön-külön hozzájárulást a különböző adatkezelési műveletekhez”. A 32. preambulum bekezdés viszont azt mondja, hogy „a hozzájárulás az ugyanazon cél vagy célok érdekében végzett összes adatkezelési tevékenységre kiterjed. Ha az adatkezelés egyszerre több célt is szolgál, akkor a hozzájárulást az összes adatkezelési célra vonatkozóan meg kell adni”.
- A már említett WP259 jelzésű iránymutatás szerint, ha az adatkezelő összekapcsol több adatkezelési célt és nem próbál külön hozzájárulást beszerezni az egyes célokhoz, akkor az az önkéntesség hiányát jelenti.
- Példaként az iránymutatás azt az esetet említi, amikor egy kiskereskedő ugyanazon hozzájárulás kérés során kéri az érintettek hozzájárulását ahhoz, hogy marketing célú e-maileket küldjön, valamint ahhoz, hogy megossza az adatokat a csoportjába tartozó más társaságokkal, akkor az nem megfelelő gyakorlat, mivel a két különböző célhoz két külön hozzájárulást kellene beszereznie.

A (42) preambulumbekzdés egy fontos kötelezettséget ró az önkéntesség kapcsán az adatkezelőre, nevezetesen, ha az adatkezelés az érintett hozzájárulásán alapul, tudnia kell bizonyítani, hogy az érintett hozzájárult az adatkezelési művelethez, ezen belül pedig azt is, hogy az érintett megtagadhatja, illetve visszavonhatja a hozzájárulását anélkül, hogy az kárára válna (például extra költségekkel járna). Ha az adatkezelő be tudja bizonyítani, hogy a szolgáltatás igénybevétele során a hozzájárulás visszavonása semmilyen negatív következményt nem jelent az érintettre nézve, akkor ez azt mutatja, hogy a hozzájárulást önkéntesen adták.

1.3.2. Konkrét

Ez a hozzájárulásnak az az aspektusa, mely azt jelzi, hogy az érintett a körülmények alapján egyértelműen tudott arról, hogy milyen célú adatkezeléshez járul hozzá, vagyis nincs kétség a beleegyezés „tudatossága” felől.

Egy általános hozzájárulás, tehát amikor az érintett az adatkezelő adatkezelési tevékenységéhez általában járul hozzá nem fogadható el, mert az nem tartalmazza az adatkezelés pontos célját vagy céljait és így az érintett gyakorlatilag nem tudja, hogy mihez is járul hozzá, így az félreérthető lehet. A GDPR 5. cikk (1) bekezdés b) pontjában szabályozott célhoz kötöttség elve, valamint a (32) preambulum bekezdés alapján, a hozzájárulás mindaddig kiterjedhet különböző műveletekre, amíg ezek a műveletek ugyanazt a célt szolgálják. Azonban, ha az adatkezelő a személyes adatokat új célra kívánja felhasználni, az adatkezelőnek új hozzájárulást kell beszereznie az új adatkezelési célra.

Erre az esetre a WP259 egy olyan példát említi, amelyben egy kábelszolgáltató a fogyasztóknak – hozzájárulásuk alapján – filmeket ajánl a korábbi nézettségi adataikat alapul véve. A későbbiekben azonban úgy dönt, hogy szeretné harmadik személyek részére engedélyezni, hogy ezen adatok alapján célzott reklámot küldjenek a fogyasztóknak. Tekintve azonban, hogy ezen tevékenység új célnak minősül, ezért új hozzájárulást kell beszereznie.

Annak érdekében, hogy a hozzájárulás egyértelmű legyen, az adatkezeléssel kapcsolatos tájékoztatásnak, valamint a hozzájárulás szövegének érthetőnek kell lennie, egyértelműen és pontosan utalnia kell az adatkezelés hatókörére és következményeire.

Az egyértelműség biztosításának megfelelő módja az adatkezelési tájékoztatóban az adatkezelési cél mellett pontos, szakzsargon nélküli megjelölése, valamint például a hozzájárulás beszerzésére használt jelölőnégyzet (checkbox) mellé írt szövegrész megfelelő szövegezése. Az érintett ennek alapján egyértelműen tisztában van azzal, hogy ha bejelöli a checkboxot, akkor ahhoz a konkrét cél érdekében folytatott adatkezeléshez járul hozzá.

Megállapítható tehát, hogy az adatkezelőnek, aki különböző adatkezelési célokhoz gyűjt hozzájárulást és különböző célokból kezel adatot, biztosítania kell különálló opt-in hozzájárulást⁴ mindegyik célhoz, annak biztosítására, hogy a fogyasztók megadhassák a kifejezett hozzájárulásukat az egyes konkrét adatkezelési célokhoz.

1.3.3. Megfelelő tájékoztatáson alapuló

Az érintett az előzetes, megfelelő tájékoztatás alapján képes felismerni azt, hogy az adott adatkezelés milyen hatással van az információs önrendelkezési jogára és a magánszférájára. Megfelelő tájékoztatás hiányában az adatkezelő oldalán olyan „információs erőfölény” alakulhat ki, amelynek felhasználásával az érintett jogai, érdekei sérülhetnek.

A GDPR 12. cikk (1) bekezdése alapján „az adatkezelő megfelelő intézkedéseket hoz annak érdekében, hogy az érintett részére a személyes adatok kezelésére vonatkozó, a 13. és a 14. cikkben említett valamennyi információt és a 15–22. és 34. cikk szerinti minden egyes tájékoztatást tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva nyújtsa, különösen a gyermekeknek címzett bármely információ esetében”.

A tájékoztatás tartalma tekintetében aszerint tesz különbséget a GDPR, hogy honnan származnak a kezelt adatok. Amennyiben a személyes adatokat az érintettől gyűjtik, úgy a 13. cikk szerinti, míg ha a személyes adatokat nem az érintettől szerezték meg, a 14. cikk szerinti tartalommal kell megadni a tájékoztatást. Ezek alapján jellemzően az alábbi adatokról kell tájékoztatást nyújtani:

- az adatkezelő személye;
- adatkezelés célja és jogalapja;
- ha az adatkezelés jogalapja a 6. cikk (1) bekezdés f) pontja, akkor az adatkezelő, illetve harmadik fél jogos érdekeiről;
- kezelt adatok köre;
- az adatkezelés időtartama;
- érintetti jogok;
- tájékoztatás a 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett automatizált döntéshozatalról, beleértve a profilalkotást is;⁵
- annak ténye, hogy az adatkezelő harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére kívánja továbbítani a személyes adatokat, továbbá az adattovábbításoknak a megfelelőségi határozat és a 46. cikkben ismertetett megfelelő garanciák hiányából fakadó lehetséges kockázatai;
- az adatvédelmi tisztviselő elérhetőségei;
- jogorvoslati lehetőségek.

A megfelelő, előzetes tájékoztatás legegyszerűbb formája egy adatkezelési tájékoztató megalkotása, és annak biztosítása, hogy az érintettek az adatkezelést megelőzően a tájékoztatót megismerhetik. A GDPR azonban nem írja elő, hogy milyen formában kell megadni a tájékoztatást, vagyis arra többféle mód is megfelelő lehet, úgy mint írásos – különféle nyomtatványokon, szabályzatokban – vagy szóbeli nyilatkozat, audio vagy video üzenetek. Fontos azonban, hogy az adatkezelőnek tudnia kell igazolni a tájékoztatás megtörténtét, így – egyes kivételektől eltekintve – az írásbeli, dokumentált tájékoztatási forma a főszabály.

⁴ Jelentése előzetesen megadott hozzájárulás. Ellentéte az opt-out szabályozási mód, ahol előzetes hozzájárulás nélkül kezelhető a személyes adat és csak tiltakozási/leiratkozási lehetőséget biztosítanak az érintett számára.

⁵ A 22. cikk (2) bekezdése c) pontjában szereplő kifejezett hozzájárulásról is megfelelő tájékoztatást kell adni.

A tájékoztatás megfelelő módjának követelményeit több dokumentum is értelmezte már,⁶ ezen dokumentumok az alábbi követelményeket támasztják az adatkezelővel szemben:

- világos és egyszerű nyelvezettel kell megfogalmaznia az adatkezelőnek a tájékoztatást, így nem fogadható el az a gyakorlat, amennyiben az adatkezelő pusztán szó szerint megismétli a jogszabályok szövegét;
- a szövegnek könnyen érthetőnek kell lennie a hétköznapi ember számára is;
- nem használható hosszú, értelmezhetetlen és szakzsargonral teli adatkezelési tájékoztató, amennyiben egy összetettebb adatkezelésről van szó, annak megértését jelentősen elősegíti az, ha az adatkezelő táblázatos formában, illetve példákon keresztül mutatja be az adatkezelést, de jó gyakorlat lehet egy kérdezz-felelek mintájú közérthető tájékoztató, amely a leggyakrabban felmerült kérdésekről ad rövid, tömör és lényegre törő tájékoztatást;
- mindig fel kell mérni, hogy a célközönséget, és ehhez alakítani a tájékoztató szövegét;
- a hozzájárulás iránti kérelmet más ügyektől egyértelműen megkülönböztethető módon kell előadni, vagyis nem lehet elrejtve az általános szerződési feltételek között;
- tagolt és áttekinthető információátadás biztosítja a teljes és könnyen érthető tájékoztatást;
- a tájékoztatót a legfontosabb adatkezelési lépések mindegyikénél megismerhetővé kell tenni (például egy regisztráció esetében a regisztráció előtt, a regisztráció folyamatánál, de az információs társadalom jelenlegi, technikailag magas szintű környezetében alapvetően elvárható az is, hogy nem csak a hozzájárulás megszerzésekor tegye közvetlenül elérhetővé az adatkezelő a tájékoztatót, hanem biztosítsa annak folyamatos elérhetőségét (így például az adatkezelő honlapján, annak nyitóoldalán).

A 7. cikk (2) bekezdésében azt is kimondja a jogalkotó, hogy amennyiben az adataiany hozzájárulását személyes adatai kezeléséhez olyan – jellemzően az adatkezelő által előre megfogalmazott – írásbeli nyilatkozatban kéri, mely más ügyekre is vonatkozik, csak akkor jár el jogszerűen az adatkezelő, ha a hozzájárulás iránti kérelmet ezektől a más ügyektől egyértelműen elkülöníti. Az általános szerződési feltételek mindenre kiterjedő elfogadása nem tekinthető a személyes adatok felhasználásához való hozzájárulásra irányuló megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedetnek. A (32) bekezdés értelmében ez a szabály alkalmazandó abban az esetben is, ha a hozzájárulást elektronikus úton szerzik be.

Ahol a tájékoztatás megadásának technikai korlátja van (például belépőjegy mérete), a megfelelő tájékoztatást az biztosítja, ha legalább az adatkezelés és az adatkezelő megnevezésre kerül, továbbá az adatkezelési tájékoztató internetes elérhetősége is megjelenik.⁷ Ezt a fajta tájékoztatást alkalmazhatónak tartja a Testület is a WP259 jelzésű iránymutatásban, amikor azt mondja, hogy a „kisméretű képernyőkhöz vagy olyan helyzetekhez való alkalmazkodás érdekében, amikor kevés hely van a tájékoztatásra, adott esetben – a felhasználói élmény vagy a terméktervezés túlzott mértékű zavarásának elkerülése érdekében – mérlegelhető a tájékoztatás ismertetésének többszintű módja”.

1.3.4. Az érintett akaratának egyértelmű kinyilvánítása

A GDPR a hozzájárulás fogalmában egyértelművé teszi, hogy az érvényes hozzájáruláshoz az érintett nyilatkozata vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet szükséges. Ez utóbbi az érintett szándékos cselekedetét teszi szükségessé, melyet a (32) preambulum bekezdés pontosít. Eszerint a hozzájárulás formája lehet írásos vagy rögzített szóbeli nyilatkozat, beleértve az elektronikus utat is.

⁶ Az Adatvédelmi Munkacsoport már említett 15/2011-es véleménye, a WP259 jelzésű iránymutatás, valamint az átláthatóságról szóló WP260 jelzésű iránymutatás, továbbá az adatvédelmi hatóság 2016-os ajánlása.

⁷ Lásd: <https://www.naih.hu/files/tajekoztato-ajanlas-v-2015-10-09.pdf> (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

A (32) preambulumbekzdés szerint ilyen hozzájárulásnak minősül az is, ha „az érintett valamely internetes honlap megtekintése során bejelöl egy erre vonatkozó jelölőnégyzetet (checkbox), az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások igénybevétele során erre vonatkozó technikai beállításokat hajt végre, valamint bármely egyéb olyan nyilatkozat vagy cselekedet is, amely az adott összefüggésben az érintett hozzájárulását személyes adatainak tervezett kezeléséhez egyértelműen jelzi”. Az adatkezelőnek olyan rendszert kell kialakítania, amelyben az érintett az adatkezelésre vonatkozó hozzájárulását aktív, tevőleges magatartással tudja kinyilvánítani. Erre jól bevált megoldás a jelölőnégyzet, avagy checkbox alkalmazása, ahol az érintettnek kell bepipálnia a négyzetet vagy például egy megerősítő emailben elhelyezett linkre való kattintás, hiszen ez is egy aktív, tevőleges magatartásra készíti az érintettet.

A hallgatás, illetve egy tevőleges magatartás elmulasztása azonban nem tekinthető kifejezett hozzájárulásnak, így például a checkbox-ban előre elhelyezett jelzés ki nem kapcsolása nem eredményez kifejezett hozzájárulást, vagyis jogszerűtlen a GDPR alapján.

Az Adatvédelmi Munkacsoport WP259 jelű iránymutatása több olyan újabb technológiákra alkalmazható példát is említ az elektronikus úton gyűjtött hozzájárulásra, mint például a kijelzőn való „csúsztatással”, okos kamerába integetéssel, vagy az okostelefont meghatározott módon mozgatva tudja megerősíteni az érintett a hozzájárulását.

1.3.5. A hozzájárulás további követelményei

Lényeges kötelezettséget fogalmaz meg a 7. cikk (1) bekezdése az adatkezelőkre nézve. Eszerint az adatkezelőnek képesnek kell lennie annak igazolására, hogy az érintett hozzájárult az adatkezeléshez. Ezen rendelkezésen túl az elszámoltathatóság elve miatt is nagyon fontos lesz a nyilvántartások vezetése, a „logolás”, tehát hogy az adatkezelési műveleteknek nyoma legyen, melyet egy vizsgálat során be tud mutatni az adatkezelő.

További követelményt rögzít a 7. cikk (3) bekezdése. Ez alapján az adatkezelőnek biztosítania kell azt, hogy az érintett a hozzájárulását bármikor visszavonhassa, és a hozzájárulás visszavonását ugyanolyan egyszerű módon kell lehetővé tennie, mint annak megadását. Ez a követelmény eddig is érvényesült a hazai gyakorlatban, tehát ha a hozzájárulást online adta, akkor nem elég, ha csak postacímet, illetve telefonszámot ad meg az adatkezelő a hozzájárulás visszavonására, lehetővé kell tenni számára azt is, hogy online is visszavonhassa hozzájárulását.

A GDPR-ban nincs kifejezett rendelkezés az adatkezelés időtartamára vonatkozóan. Ennek ellenére fontos, hogy az adatkezelő gondoskodjon erről a kérdéstről is, ugyanis az 5. cikk (1) bekezdés e) pontja szerinti „korlátozott tárolhatóság” alapelveként meg kell felelnie az adatkezelésnek. Az adatkezelés időtartama függ a közegtől, az eredeti hozzájárulás tárgyától és az adatalany elvárásaitól is. Az Adatvédelmi Munkacsoport iránymutatásaiban azt javasolja legjobb gyakorlatként, ha bizonyos időközönként megújítja az adatkezelő a hozzájárulásokat.

1.4. Szerződéses viszonyon alapuló adatkezelés

A GDPR 6. cikk (1) bekezdésének b) pontja a következőképpen szabályozza a szerződéses jogalapot: „az adatkezelés olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges”.

Ehhez kapcsolódik a (44) preambulumbekzdés, amely megerősíti, hogy „az adatkezelés jogszerűnek minősül, ha arra valamely szerződés vagy szerződéskötési szándék keretében van szükség”.

1.4.1. Az érintett szerződő fél

Két eset körvonalazódik a fenti definíció alapján. Az első esetben a szerződésben szereplő egyik fél az érintett. Ez a megfogalmazás tehát feltételezi egy olyan érvényes szerződés meglétét, amelyben az egyik szerződő fél az érintett. Példaként említhető erre a jogalapra az az adatkezelés, amikor az érintett lakcímének kezelésére azért van szükség, hogy az online vásárolt áru kiszállítható legyen, vagy az érintett hitelkártya adatainak kezelésére a biztonságos fizetés végrehajtásához. Szintén általánosan előforduló gyakorlati példa a munkáltatók azon adatkezelése, melynek során munkavállalóik bér és bankszámla adatait kezelik a fizetések átutalásához. Abban az esetben azonban amikor nincs ilyen szerződés a felek között, például amikor az előbb említett online vásárlás és a termék kiszállítása esetében profilalkotás is történik, tehát amikor az adatkezelő kifejezetten erre irányuló szerződés nélkül összegyűjti és rögzíti az érintett vásárlásait és internethasználati szokásait, nem alkalmazhatja ezt a jogalapot a profilalkotásra, hiszen nem szükséges a szerződés teljesítéséhez.⁸

A szerződéses jogalap további korlátja, hogy csak olyan adatokra vonatkozik, amelyek a szerződés teljesítéséhez szükségesek. Nem vonatkozik tehát azokra az esetekre és adatkezelésekre, amik kezelése a szerződés nem teljesítése miatt válnak szükségessé, vagy a szerződés végrehajtásához szükséges további jogi lépések megtételéhez kellenek. Ezekben az esetekben a jogos érdek mérlegelése lehet alkalmazható jogalap.

1.4.2. A szerződés megkötése előtt végzett adatkezelés

A szerződéses jogalap alkalmazható olyan esetekre is, amikor a felek között még nem jött létre szerződés. Fontos kritérium azonban, hogy ezen – szerződés megkötését megelőző – lépésekre nem az adatkezelő vagy egy harmadik fél érdekében, kezdeményezésére kerüljön sor, hanem az érintetté. Tipikus példa erre az adatkezelésre az ajánlatot kérése. Ekkor ahhoz, hogy a szolgáltató meg tudja tenni az érintett felé az ajánlatát, szükséges lehet ideiglenesen kezelnie az érintett elérhetőségi adatain túl akár több adatát is (életbiztosítás vagy gépjármű felelősségbiztosítás esetében meglehetősen széles adatkört).

Fontos azonban szem előtt tartani ezen jogalap alkalmazásakor is az alapelvek szabályait, így az adattakarékosság elvének való megfelelés érdekében csak olyan adatot kezeljen az adatkezelő, ami valóban szükséges a megjelölt cél eléréséhez, és a korlátozott tárolhatóság értelmében csak addig kezeljék az érintett személyes adatait, amíg – a szerződés megkötéséhez – szükségesek.

1.5. Jogi kötelezettség és a jogszabályon alapuló adatkezelés

A magyar jogalkotó az Adatvédelmi Irányelv átültetése során nem vette át tételesen az Irányelv 7. cikkében szereplő jogalapokat. Az Infotv. 5. § (1) bekezdés b) pontjában például két jogalap összevonva került szabályzásra, a jogi kötelezettségen alapuló jogalap és a jogszabályon alapuló adatkezelés. Tekintettel arra a korábban tett megállapításra, miszerint kisebb változtatásokkal, de az Adatvédelmi Irányelv 7. cikkében szabályozott jogalapok találhatóak meg a GDPR 6. cikkében, így az Infotv.-ben egységes jogalapként kezelt törvényi jogalapot két külön jogalapként találjuk meg a GDPR szabályai között is.

⁸ Lásd: http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hu.pdf (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

1.5.1. Jogi kötelezettség

A 6. cikk (1) bekezdés c) pontja szerint jogszerű az adatkezelés, ha az „az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges”. Ez a jogalap alkalmazható mind a magánszférában, mind a közszférában tevékenykedő adatkezelők esetében is. Törvényen alapuló, kötelező adatkezelést széles körben rendelnek el az adókötelezettségre, társadalombiztosításra vonatkozó jogszabályok, amikor előírják, hogy a munkáltatónak be kell jelentenie a munkavállalói béradatait a társadalombiztosítási vagy adóhatóságnak, vagy például vállalkozások számára előírják, hogy meghatározott adatait kezeljék ügyfeleiknek adózási, számviteli célból. Ezen jogszabályok rendelkezései a munkáltatók és a munkavállalók számára kötelezettségként jelennek meg, vagyis ezek ténylegesen kötelező adatkezelések. Ez a jogalap alkalmazandó pénzügyi szolgáltatók esetében is, amikor ezek a szervezetek kötelesek a gyanús tranzakciókat jelenteni az adóhatóságnak a pénzmosás elleni szabályoknak megfelelően.

Ahhoz, hogy a 7. cikk c) pontja alkalmazható legyen, a jogi kötelezettséget jogszabálynak kell előírnia. Az adatkezelés alapulhat uniós vagy tagállami jogszabályon is. A jogszabálynak meg kell felelnie az adatvédelmi jogszabályoknak, kellően egyértelműnek kell lennie az adatkezelés körülményeinek meghatározásában és a jogi kötelezettségnek való megfelelés módját illetően.⁹ Emellett lényegében egy érdekmérlegelési tesztet kell elvégeznie a jogalkotónak, vagyis értékelnie kell az adatkezelés szükségességét, arányosságát és figyelemmel kell lennie a célhoz kötött adatkezelés követelményére is.

1.5.2. Jogszabályon alapuló adatkezelés

A 6. cikk (1) bekezdés e) pontja szerint jogszerű az adatkezelés, ha „közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges”.

Ezen jogalap olyan esetekben alkalmazandó, amikor az adatkezelő rendelkezik hivatali hatáskörrel vagy van közérdekből elvégzendő feladata, de nincs minden esetben jogi kötelezettsége az adatkezelésre, és az adatkezelés hivatali hatáskörének gyakorlásához, vagy közérdekből elvégzendő feladata végrehajtásához szükséges. Példaként említhető az adóhatóság azon adatkezelése, melynek során összegyűjti és kezeli a befizetendő adó mértékének megállapításához és igazolásához az adózók adóbevallását. További példa lehet az orvosi kamara, amely fegyelmi eljárást folytat a tagjai ellen, de ilyen szervezetnek minősülnek az önkormányzatok, könyvtárak, iskolák is, amelyek adatot kezelnek közérdekű, vagy a rájuk ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében.

Kiemelendő esetkör azon adatkezelések köre is, ahol az adatkezelőnek nincs hivatali hatásköre az adatok közzétételére, ám például valamely hivatali hatáskörrel rendelkező szerv részére teszi hozzáférhetővé az adatokat az adatkezelő. Ilyen eset lehet például, amikor az adatkezelő büncselekményt észlel és az ezzel kapcsolatos információkat továbbítja az illetékes büntetőhatóságok részére.

⁹ A (45) preambulumbekkezdés tartalmazza részletesen azokat az adatkezelési körülményeket, melyet az uniós vagy tagállami jognak elő kell írnia ezen jogalap alkalmazása érdekében.

1.5.3. Közös szabályok

A GDPR 6. cikk (2) bekezdése felhatalmazza a tagállamokat, hogy jogszabályokat alkothassanak a 6. cikk (1) bekezdés c) és e) pontjában szabályozott jogalapok pontosítása érdekében: „a tagállamok [...] fenntarthatnak vagy bevezethetnek a személyes adatok kezelésére vonatkozó rendelkezéseket, amelyekben pontosabban meghatározzák az adatkezelésre vonatkozó konkrét követelményeket, és amelyekben további intézkedéseket tesznek az adatkezelés jogszerűségének és tisztességességének biztosítására [...]”.

A GDPR 6. cikk (3) bekezdése szerint a 6. cikk (1) bekezdés c) és e) pontjában szabályozott adatkezelések esetében a jogalapot uniós jog, illetve azon tagállami jog szerint lehet megállapítani, amelynek hatálya alá az adatkezelő tartozik. A jogalap meghatározása során többek között az alábbi követelményekre lehet korrekciót alkalmazni:

- az adatkezelés jogszerűségére vonatkozó általános feltételek tekintetében;
- az adatkezelés tárgyát képező adatok típusára nézve;
- az érintetteket, azokat a jogalanyokat, amelyekkel a személyes adatok közölhetők, illetve az ilyen adatközlés céljaira;
- az adattárolás időtartamára és az adatkezelési műveletekre;
- az adatkezelés céljára vonatkozó korlátozásokra.

1.6. „Vis maior” jellegű adatkezelés

A 6. cikk (1) bekezdés d) pontja értelmében jogszerű az adatkezelés, ha „az adatkezelés az érintett vagy egy másik természetes személy létfontosságú érdekeinek védelme miatt szükséges”.

Ezen jogalap olyan helyzetekben biztosít jogalapot személyes adatok kezelésére, amikor az érintett hozzájárulásának beszerzése valamilyen rendkívüli esemény folytán nem szerezhető be. Az adatkezelésre tehát nem az érintett, hanem mások döntése alapján kerül sor, mégpedig vagy az érintett, vagy más természetes személy létfontosságú érdekének védelmében – szűk körben pedig közérdekből (például járványok megelőzése esetében). Példaként leginkább egészségügyi adatkezelések említhetők, ahol az érintett nincs abban az állapotban, hogy hozzájárulását adhatná egy adatkezeléshez. Előfordulhatnak olyan esetek is, ahol valamilyen sürgős intézkedésre van szükség az érintett vagy harmadik személy létfontosságú érdekének védelme miatt, mint azon adattovábbítás esetében, ahol az eltűnt személy kereséséhez mobiltelefonjának cellainformációit használják fel.

A GDPR (46) preambulumbekkezdése alapján „más természetes személy” vonatkozásában ez egy szubszidiárius jogalap: adatkezelésre „csak akkor kerülhet sor, ha a szóban forgó adatkezelés egyéb jogalapon nem végezhető”.

1.7. Jogos érdek mérlegelésén alapuló adatkezelés

A GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontja alapján az adatkezelés egyik lehetséges jogalapja az, ha „az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek”.

A jogos érdek mérlegelésén alapuló jogalap az a jogalap, ami sok esetben alkalmazható lehet olyan esetekben, ahol nem teljesül a hozzájárulás önkéntességének fogalmi eleme és ennél fogva nem adható érvényes hozzájárulás az adatkezeléshez.

1.7.1. A jogos érdek mérlegeléséről általánosságban

A GDPR kevés fogódzót ad ahhoz, hogy milyen életviszonyokban (adatkezelési kontextusban) lehet alkalmazni ezt a jogalapot. A GDPR (47) preambulumbekzdése általánosságban azt mondja ki, hogy „a jogos érdek fennállásának megállapításához mindenképpen körültekintően meg kell vizsgálni többek között azt, hogy az érintett a személyes adatok gyűjtésének időpontjában és azzal összefüggésben számíthat-e észszerűen arra, hogy adatkezelésre az adott célból kerülhet sor”.

Ennek értékelésében iránymutató lehet az érintettnek az adatkezelővel való kapcsolata. Szintén a (47) preambulumbekzdés ebben a tekintetben azt is kimondja, hogy „jogos érdekről lehet szó például olyankor, amikor releváns és megfelelő kapcsolat áll fenn az érintett és az adatkezelő között, például olyan esetekben, amikor az érintett az adatkezelő ügyfele vagy annak alkalmazásában áll”. Tehát a felek között fennálló ügyfélkapcsolat mindenképpen megalapozhatja a jogos érdek mérlegelésén alapuló jogalap alkalmazását és az adatkezelő a fennálló ügyfélviszony keretében hasonló termékekről, szolgáltatásokról hirdetést vagy kedvezményekre jogosító kuponokat küldhet az érintettnek.

További alkalmazási lehetőséget tartalmaz a (47) preambulumbekzdés utolsó mondata, mely lehetővé teszi marketing célú adatkezelések esetén való hivatkozását, amikor kimondja, hogy: „a személyes adatok közvetlen üzletszerzési célú kezelése szintén jogos érdeken alapulónak tekinthető”.

Fontos változás az adatvédelmi hatóság eddigi gyakorlatához képest, hogy ahol észszerűen várhatja az érintett, hogy megkeressék hírlevelekkel, ott nem kell majd külön jelölőnégyzet bepipálásával hozzájárulni a marketing célú adatkezeléshez. Azonban továbbra is szükség lesz megfelelő előzetes tájékoztatásra, amelyben az érdekmérlegelési tesztet kell bemutatnia az adatkezelőnek.

A Rendelet (47)-(50) preambulumbekzdései négy példát említenek, amelyek esetében alkalmazható ezen jogalap:

- csalások megelőzése céljából végzett adatkezelés;
- vállalkozáscsoporton belül belső adminisztratív célból az ügyfelek és alkalmazottak személyes adatainak továbbítása;
- a hálózati és informatikai biztonság garantálásához feltétlenül szükséges és arányos adatkezelés (túlterheléses támadások, kémprogramok telepítésének megelőzése);
- a bűncselekményekhez vagy a közbiztonságot fenyegető veszélyekhez kapcsolódó, az illetékes hatóságok felé történő adattovábbítás.

Fontos rendelkezés a jogalap alkalmazhatósága szempontjából a 6. cikk (1) bekezdés f) pontjának utolsó mondata, miszerint nem alkalmazható ezen jogalap közhatalmi szervek által feladataik ellátása során végzett adatkezelésre. Ezen korlátozás alól kivétel lehet egy olyan adatkezelés, ahol nem a közhatalmi szerv feladatának ellátásához kapcsolódik az adatkezelés, mint például egy vagyoni védelmi kamera alkalmazása.

1.7.2. Érdekmérlegelési teszt:

A jogos érdek mérlegelésének középpontjában az érdekmérlegelési teszt áll, amelyben az adatkezelő azt dokumentálja, hogy az adatkezelés – mely az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges – miért korlátozza arányosan az érintett jogait.

Az érdekmérlegelési teszt bárhogyan elvégezhető, alkalmazható például az adatvédelmi hatóság 2016-os ajánlásában¹⁰ szereplő öt lépéses teszt, vagy az Adatvédelmi Munkacsoport 6/2014. számú munkacsoporti véleménye¹¹ is bemutat egy másik rendszerezésű, hét lépésből álló tesztet.

Az adatvédelmi hatóság tesztje a következő lépéseket tartalmazza:

- lépés: Szükségesség vizsgálata, azaz annak a felmérése, hogy rendelkezésre állnak-e olyan alternatív megoldások, amelyek alkalmazásával a tervezett cél adatkezelés nélkül megvalósítható (például kamera felhelyezése helyett utasítás, belső szabályozás alkalmazása a nem kívánt magatartás megelőzésére).
- lépés: Az adatkezelő, illetve a harmadik fél jogos érdekének lehető legpontosabb meghatározása, illetve a jogos érdek igazolása (például korábbi jogellenes cselekmények felsorolása vagy azon következmények felvázolása, amelyekkel reálisan számolni kell, és amelyek miatt nem lehet eltekinteni az adatkezeléstől).
- lépés: Az adatkezelési körülmények kialakítása, előzetes terv készítése.
- lépés: Az érintetti érdekek, elvárások felmérése az adott adatkezelés vonatkozásában, azaz milyen ellenérveket lehet felsorakoztatni az adatkezeléssel szemben.
- lépés: Annak meghatározása, hogy miért korlátozza arányosan az adatkezelő jogos érdeke a 4. lépésben meghatározott érintetti elvárásokat. Szükség esetén különböző garanciák építhetők be az adatkezelés folyamatába (adatkezelés időtartama, adatok felhasználásának korlátozott esetei, az adatokhoz hozzáférők korlátozott száma, átláthatóság biztosítása).

Az elszámoltathatóság elve a GDPR egyik új alapelve, amely azt jelenti, hogy az adatkezelőknek be kell tudniuk bizonyítaniuk azt, hogy az adatkezelésük megfelel a GDPR-nak, illetve a tagállami jogoknak. Ez az alapelv szükségessé teszi, hogy az adatkezelő az egyes döntéseit dokumentálja, de egyébként magából az érdekmérlegelési jogalaphoz eleve az a kötelezettség fakad az adatkezelők számára, hogy írásban rögzítsék a jogalaphoz szükséges érdekmérlegelési tesztet.

1.8. Az adatgyűjtés céljától eltérő célból történő adatkezelés

Az (50) preambulumbekzdés kimondja, hogy „a személyes adatoknak a gyűjtésük eredeti céljától eltérő egyéb célból történő kezelése csak akkor megengedett, ha az adatkezelés összeegyeztethető az adatkezelés eredeti céljaival, amelyekre a személyes adatokat eredetileg gyűjtötték”. Ebben az esetben tehát nincs szükség az eredetitől eltérő, külön jogalpra.¹²

Ha az eredeti céltól eltérő célból kívánja az adatkezelő az érintett személyes adatait kezelni és arra sem az érintett hozzájárulása nem terjed ki, sem olyan – a 23. cikk (1) bekezdésében rögzített célok elérése érdekében szükségesnek és arányos intézkedésnek minősülő – uniós vagy tagállami jogon alapuló jogalap nem alkalmazható, akkor meg kell vizsgálni, hogy az eltérő célú adatkezelés összeegyeztethető-e a személyes adatok gyűjtésének eredeti céljával.

Ennek eldöntéséhez a GDPR 6. cikk (4) bekezdése és az (50) preambulumbekzdés tartalmaz eligazítást. Eszerint figyelembe kell venni többek között minden, az eredeti célok és a tervezett további

¹⁰ Lásd: https://www.naih.hu/files/2016_11_15_Tajekoztato_munkahelyi_adatkezelesek.pdf (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

¹¹ Lásd: http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hu.pdf (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

¹² Az (50) preambulumbekzdés rendelkezik arról is, hogy a közérdekű archiválás céljából, valamint tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból folytatott további adatkezelést összeegyeztethető és jogszerű adatkezelési műveleteknek kell tekinteni. A 6. cikk (1) bekezdés e) pontjában szabályozott jogszabályon alapuló adatkezelés esetében uniós vagy tagállami jog meghatározhatja és pontosan leírhatja azokat a feladatokat és célokat, amelyek tekintetében a további adatkezelés jogszerűnek és összeegyeztethetőnek tekintendő.

adatkezelési célok között fennálló kapcsolatokat, összefüggéseket, az adatgyűjtés körülményeit – különösen az érintettnek az adatkezelővel fennálló kapcsolatára, az érintett észszerű elvárásaira –, a személyes adatok jellegére (különleges adatok kezelése történik-e), a tervezett további adatkezelés következményeit az érintettek nézvé, valamint azon garanciák meglétét, melyek biztosítják az adatalanyok információs önrendelkezési jogának védelmét.

Amennyiben az eredetitől eltérő célú adatkezelés a fentekben vázolt feltételeknek nem felel meg, vagy nem egyeztethető össze az eredeti adatkezelési célokkal, a személyes adatok kezelése jogellenes lesz.

1.9. A gyermekek személyes adatainak kezelése

A GDPR 8. cikke speciális kötelezettségeket, fokozott védelmet biztosít a gyermekek részére bizonyos adatkezelések esetében. A 8. cikk alkalmazására két feltétel együttes teljesülése esetén kerülhet sor:

- az adatkezelés hozzájáruláson alapul, illetve
- az adatkezelést közvetlenül gyermekeknek kínált, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások vonatkozásában végzik.

Ennek a fokozott védelemnek az okait a (38) preambulumbekzdés tartalmazza a következőképpen: „a gyermekek személyes adatai különös védelmet érdemelnek, mivel ők kevésbé lehetnek tisztában a személyes adatok kezelésével összefüggő kockázatokkal, következményeivel és az ahhoz kapcsolódó garanciákkal és jogosultságokkal”. Erre a védelemre elsősorban a gyermekek személyes adatainak marketingcélú, illetve felhasználói profilalkotásra szolgáló kezelése, továbbá a gyermekek személyes adatainak közvetlenül a részükre nyújtott szolgáltatások igénybevétele során történő gyűjtése esetén van szükség.

A 8. cikk (1) bekezdése szerint tehát amennyiben az adatkezelés jogalapja a hozzájárulás, és a szolgáltatás közvetlenül gyermekeknek kínált, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások vonatkozásában végzett személyes adatok kezelése akkor jogszerű, ha a gyermek a 16. életévét betöltötte. A 16. életévét be nem töltött gyermek esetén, a gyermekek személyes adatainak kezelése csak akkor és olyan mértékben jogszerű, ha a hozzájárulást a gyermek feletti szülői felügyelet gyakorló adta meg, illetve engedélyezte. A rendelet eltérést enged a 16 éves életkor alól, vagyis a tagállamok jogszabályban ennél alacsonyabb, de a 13. életévnél nem alacsonyabb életkort is megállapíthatnak. A hazai jogalkotó nem állapított meg a főszabályként megjelölt 16 évtől eltérő életkort ezen adatkezelések vonatkozásában.

A gyakorlat szempontjából érdekes kérdés, lesz, hogy az adatkezelők hogyan fogják kezelni az egyes tagállamok eltérő korhatárait, hiszen „az adatkezelőnek tudnia kell ezekről a különböző nemzeti jogszabályokról, figyelembe véve a szolgáltatásai által megcélzott közönséget. Megjegyzendő különösen, hogy a határokon átnyúló szolgáltatást nyújtó adatkezelő nem hagyatkozhat mindig arra, hogy csak a tevékenységi központja szerinti tagállam jogszabályainak tesz eleget, hanem előfordulhat, hogy eleget kell tennie mindegyik olyan tagállam nemzeti jogszabályainak, amelyben az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás(oka)t nyújtja. Ez attól függ, hogy a tagállam úgy dönt-e, hogy az adatkezelő tevékenységi központját vagy az érintett lakóhelyét használja hivatkozási pontként a nemzeti jogszabályaiban. A tagállamoknak először is a döntésük meghozatalakor mérlegelniük kell a gyermek érdekét.”¹³

Fontos tisztázni a 8. cikk helyes alkalmazásához azt, hogy mit is értünk információs társadalommal összefüggő szolgáltatás alatt és mikor tekinthető egy szolgáltatás közvetlenül gyermekek részére nyújtottnak.

¹³ Lásd: http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=623051 (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásnak a GDPR 4. cikk 25. pontjánál olvasható fogalma a 2015/1535 európai parlamenti és tanácsi irányelvre utal. Ennek 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja definiálja az ilyen szolgáltatásokat.¹⁴ Ez a definíció egyébként egybeesik az az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Ekertv.) 2. § f) pontjából ismert információs társadalommal összefüggő szolgáltatás fogalmával is.

Az, hogy a GDPR kiemeli az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások közül a közvetlenül gyermekek részére nyújtott szolgáltatásokat, egyértelmű, hogy a 8. cikket nem minden ilyen jellegű szolgáltatásra kell alkalmazni. Ha tehát a szolgáltatást nyújtó szervezet/adatkezelő egyértelművé teszi, hogy a szolgáltatását kizárólag 18. életévét betöltött személyeknek nyújtja, akkor a szolgáltatás nem tekinthető olyannak, amit közvetlenül gyermekeknek nyújtanának.

A 8. cikk (2) bekezdése értelmében az adatkezelő – figyelembe véve az elérhető technológiát – észszerű erőfeszítéseket tesz, hogy ilyen esetekben ellenőrizze, hogy a hozzájárulást a gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlója adta meg, illetve engedélyezte. Sőt – bár kifejezetten nem szerepel a GDPR-ban ilyen kötelezettség – de tekintettel arra, hogy egy nem megfelelő életkorú gyermek által adott hozzájárulás érvénytelenné teszi a hozzájárulást, ezért a hozzájárulást megadó gyermek életkorának ellenőrzésére is észszerű erőfeszítéseket kell tennie az adatkezelőnek. Itt is ki kell emelni a GDPR kockázatalapú megközelítését, vagyis fel kell mérni az adott adatkezelés kockázatát és annak megfelelően megválasztani az életkor azonosításának módját.

A GDPR 8. cikke végezetül azt is rögzíti, hogy a fentiekben leírtak természetesen nem érintik a tagállamok általános szerződési jogát, például a gyermek által kötött szerződések érvényességére, formájára vagy hatályára vonatkozó szabályokat.¹⁵

1.10. Személyes adatok különleges kategóriáinak kezelése

A GDPR 9. cikk (1) bekezdése értelmében „a faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok kezelése tilos”.

A 9. cikk (2) bekezdése egy taxatív felsorolást tartalmaz azokról a fenti tilalom alóli kivételekről, amelyek lényegében jogalapoknak tekinthetők:

- a) Az érintett kifejezett hozzájárulása esetén kezelhetők ilyen adatok – azonban a tagállami vagy az uniós jog rendelkezhet úgy, hogy a tilalom nem oldható fel az érintett hozzájárulásával.
- b) A tilalmat feloldhatja, ha az adatkezelés az érintett vagy az adatkezelő foglalkoztatással vagy szociális védelemmel kapcsolatos kötelezettségének teljesítése vagy joga gyakorlása

¹⁴ „Szolgáltatás”: az információs társadalom bármely szolgáltatása, azaz bármely, általában térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás. E fogalom meghatározás alkalmazásában:

- i. „távolról” azt jelenti, hogy a szolgáltatást a felek egyidejű jelenléte nélkül nyújtják;
- ii. „elektronikus úton” azt jelenti, hogy a szolgáltatás kezdőpontjától való elküldése és célállomásán való fogadása adatok feldolgozására (beleértve a digitális tömörítést is) és tárolására szolgáló elektronikus berendezés útján történik, valamint annak elküldése, továbbítása és vétele teljes egészében vezetéken, rádióon, optikai vagy egyéb elektromágneses eszköz útján történik;
- iii. „a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére” azt jelenti, hogy az adatok továbbításával nyújtott szolgáltatás egyéni kérelemre történik.

¹⁵ GDPR 8. cikk (3) bek.

érdekében szükséges. Azonban az adatkezelést engedélyeznie kell az uniós jognak, a tagállami jognak, vagy a tagállami jog szerinti kollektív szerződésnek, melyek biztosítják az érintett alapvető jogait és érdekeit védő megfelelő garanciákat. Így például egy adott szervezet által tárolt foglalkoztatási adatok tartalmazhatnak – a rendeletben vagy a vonatkozó tagállami jogban szabályozott körülmények esetében – különleges adatokat, mint például szakszervezeti tagság, vagy egészségügyi információk.

- c) Kivétel lehet az az adatkezelés, ami az érintett vagy más természetes személy létfontosságú érdekeinek védelméhez szükséges, ha az érintett fizikai vagy jogi cselekvőképtelensége folytán nem képes a hozzájárulását megadni. Erre az adatkezelésre is a 6. cikk (1) bekezdés d) pontjánál bemutatott példákat lehetne említeni, tehát amikor nem lehetséges az érintettől kérni a hozzájárulását, mert például eszméletlen, vagy nem volt jelen, és nem is lehetett más módon elérni hozzájárulásának megadásához. Vagyis fizikai vagy jogi cselekvőképtelensége folytán nem képes a hozzájárulását megadni.
- d) Különleges személyes adatok kezelése megengedett akkor is, ha politikai, világnézeti, vallási vagy szakszervezeti célú alapítványok, egyesületek vagy más nonprofit szervezetek jogszerű tevékenységük keretében végzik. Azonban az adatkezelés kizárólag a szervezet tagjaira, korábbi tagjaira, vagy olyan személyekre vonatkozhat, akik rendszeres kapcsolatban állnak a szervezettel.
- e) Szintén kivételt jelent az általános tilalom alól olyan különleges adatoknak a kezelése, amelyeket az érintett kifejezetten nyilvánosságra hozott. A nyilvánosságra hozatal fogalma nincs definiálva a GDPR-ban, azonban azt szűken kell értelmezni és csak arra az esetre lehet alkalmazni, ha az érintett szándékosan hozta nyilvánosságra az adott különleges adatot. Így például ha egy tévécsatorna egy olyan megfigyelő kamera felvételét sugározza, amin többek között az látható, hogy egy tűzoltó megsérül az épület evakuálása közben, nem lehet úgy tekinteni, hogy a tűzoltó kifejezetten nyilvánosságra hozta volna a felvételt. Azonban ha tűzoltó úgy dönt, hogy bemutatva az esetet közzéteszi a felvételt az interneten, az már szándékos, kifejezett nyilvánosságra hozatalnak nevezhető.¹⁶
- f) Speciális adatkezelésnek tekinthető, amikor személyes adatok kezelésére jogi igények bíróság, vagy hatóság előtti előterjesztéséhez, érvényesítéséhez, illetve védelméhez van szükség. Az adatkezelésnek ezekben az esetekben kapcsolódniuk kell egy konkrét jogi követeléshez és annak érvényesítéséhez vagy védelméhez. Jogszerű a bíróságnak ítélezési feladatai ellátásához kötődően személyes adatok különleges kategóriáinak kezelése is, például szükséges genetikai adatok kezelése az apaság bírói megállapításához.
- g) Uniós vagy tagállami jog megállapíthat olyan körülményeket, amelyek jelentős közérdek miatt tesznek szükségessé adatkezeléseket, amennyiben az adatkezelés arányos az elérni kívánt céllal és tiszteletben tartja a személyes adatok védelméhez való jog lényeges tartalmát, valamint megfelelő és konkrét intézkedéseket ír elő az érintett alapvető jogainak és érdekeinek biztosítására. Kiváló példa erre az adatkezelésre az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Térben kezelt egészségügyi adatok kezelése.
- h) Kezelhetők az érintett különleges adatai abban az esetben is, ha azokra megelőző vagy munkahelyi egészségügyi célokból, a munkavállaló munkavégzési képességének felmérése, orvosi diagnózis megállapítása, egészségügyi vagy szociális ellátás, illetve kezelés nyújtása érdekében szükségesek. A 9. cikk (3) bekezdése értelmében azonban csak akkor jogszerű az adatkezelés, ha olyan szakember vagy más személy által vagy felelőssége mellett történik, aki uniós vagy tagállami jogban szabályozott, megfelelő titoktartási kötelezettség hatálya alatt áll.
- i) További kivételt jelent az olyan adatkezelés, mely a népegészségügy területét érintő olyan közérdekből szükséges, mint a határokon át terjedő súlyos egészségügyi veszélyekkel

¹⁶ Lásd: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/handbook-european-data-protection-law> (utolsó letöltés: 2018. november 13.)

szembeni védelem vagy az egészségügyi ellátás, a gyógyszerek és az orvostechikai eszközök magas színvonalának és biztonságának a biztosítása. Szükséges azonban, hogy az uniós vagy tagállami jog rendelkezzen megfelelő és konkrét intézkedésekről az érintett jogait és szabadságait védő garanciákról, különösen a szakmai titoktartásra vonatkozóan.

- j) Végül abban az esetben is kezelhetők különleges adatok, ha az adatkezelésre közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból van szükség olyan uniós vagy tagállami jog alapján, amely arányos az elérni kívánt céllal, tiszteletben tartja a személyes adatok védelméhez való jog lényeges tartalmát, és az érintett alapvető jogainak és érdekeinek biztosítására megfelelő és konkrét intézkedéseket ír elő.

A 9. cikk (4) bekezdése szerint a tagállamok további feltételeket – köztük korlátozásokat – tarthatnak hatályban, illetve vezethetnek be a genetikai adatok, a biometrikus adatok és az egészségügyi adatok kezelésére vonatkozóan.

1.11. Az adatkezelés jogalapjára vonatkozó egyéb szabályok

1.11.1. Bűnügyi személyes adatok kezelése

A GDPR 10. cikke értelmében „a büntetőjogi felelősség megállapítására vonatkozó határozatokra és a bűncselekményekre, illetve a kapcsolódó biztonsági intézkedésekre vonatkozó személyes adatoknak a 6. cikk (1) bekezdése alapján történő kezelésére kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha az közhatalmi szerv adatkezelésében történik, vagy ha az adatkezelést az érintett jogai és szabadságai tekintetében megfelelő garanciákat nyújtó uniós vagy tagállami jog lehetővé teszi. A büntetőjogi felelősség megállapítására vonatkozó határozatok teljes körű nyilvántartása csak közhatalmi szerv által végzett adatkezelés keretében történhet”.

1.11.2. A 95/46/EK irányelv szerint megszerzett hozzájárulás

A GDPR (171) preambulumbekkezdése arról rendelkezik, hogy „ha az adatkezelés a 95/46/EK irányelv szerinti hozzájáruláson alapul és az érintett az e rendeletben foglalt feltételekkel összhangban adta meg hozzájárulását, nem kell ismételt az érintett engedélyét kérni ahhoz, hogy az adatkezelő e rendelet alkalmazási időpontját követően is folytathassa az adatkezelést”.

Vagyis amennyiben az adatkezelők a korábbi tagállami adatvédelmi jognak megfelelő hozzájárulás alapján kezelnek személyes adatokat, nem kötelesek automatikusan arra, hogy ismételt beszerezzék az érintettek hozzájárulását. Amennyiben az eredeti hozzájárulás, illetve annak beszerzése megfelel a GDPR szabályainak, az továbbra is érvényes marad, az adatkezelés folytatható. Az elszámoltathatóság elve miatt azonban alaposan meg kell fontolnia ezt a döntését az adatkezelőknek, hiszen egy esetleges hatósági vizsgálat során a GDPR szabályainak való megfelelést igazolnia is kell.

1.12. A személyes adatok kezelésének jogalapjai az Infotv.-ben

Az Infotv. 5. § (1) és (2) bekezdései határozzák meg azt, hogy milyen jogalappal kerülhet sor a személyes adatok kezelésére az Infotv. hatálya alá tartozó adatkezelések esetében. A jogalapok

általános jellemzése, a szabályzás változásának története, valamint az egyes jogalapok mibenléte nagymértékben párhuzamos a korábban a GDPR adatkezelési jogalapjainál kifejtettekkel, ezért ezek megismételt taglalását mellőzve a jelen pont csak azokra a részekre tér ki, amelyekben az Infotv. eltér a GDPR vonatkozó normaanyagának felépítésétől és tartalmától.

1.12.1. Az adatkezelési jogalapok Infotv.-beli szabályozását alakító tényezők

A jogalapok GDPR-tól eltérő szabályozása alapvetően a következőkből eredeztethető:

- az Infotv. által szabályozott, a jogalapok szempontjából releváns adatkezelési kategóriák sajátosságai,
- a bűnügyi adatvédelmi irányelv átültetése.

1.12.1.1. Adatkezelési kategóriák

Az Infotv. hatálya alá tartozó adatkezelés kategóriákat sorra véve a következők állapíthatók meg ezek adatkezelési jogalap „szabályozási igényéről”:

- A személyes adatok bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági célból történő kezelése tipikusan kötelező adatkezelés, amely a bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági államérdek akár kényszerrel és az érintett jogainak korlátozásával történő érvényre juttatásához kapcsolódik. Az állami szervek feladat- és hatásköre, valamint jogkörük és eszközrendszerük jogi szabályozása a magyar jogban alkotmányossági kérdés. A jogi szabályozási igény a személyes adatok kezelésének lehetséges jogalapjaira is kiterjed.
- A személyes adatok nem automatizált kezelése esetében az Infotv. a GDPR szabályait rendeli alkalmazni, ezért ezek esetében nem az Infotv., hanem a GDPR adatkezelési jogalap szabályai számítanak.
- A természetes személyek kizárólag személyes vagy otthoni tevékenységük keretében végzett adatkezelése esetében az Infotv. szabályai nem alkalmazandók, ezért ennél az adatkezelési kategóriánál a jogalapok szabályozása sem lényeges.
- Az Infotv. az elhunyt személy adatainak kezelésével kapcsolatban olyan járulékos jogérvényesítési szabályokat tartalmaz, amelyek esetében az adatok kezelésének jogcíme még az érintett életében, a fenti kategóriák valamelyike szerint meghatározásra került.

A fentiekből az adódik, hogy az Infotv. szabályozási rendszerében az adatkezelés lehetséges jogalapjai gyakorlatilag csak a bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági célú adatkezelések esetében lényegesek.

1.12.1.2. A bűnügyi adatvédelmi irányelv átültetése

A bűnügyi adatvédelmi irányelv átfogóan szabályozza a bűnügyi célú adatkezelés adatvédelmi garanciáit és ennek körében tartalmaz olyan előírásokat is, amelyek meghatározzák az adatkezelés lehetséges jogalapjait. A 8. cikk (2) bekezdése szerint „az ezen irányelv hatálya alá tartozó adatkezelést szabályozó tagállami jogban rendelkezni kell legalább az adatkezelés célkitűzéseiről, a kezelendő személyes adatokról és az adatkezelés céljairól” – ebből az következik, hogy a bűnüldözési célú adatkezelés jogszabályban meghatározott adatkezelésként szabályozható a tagállami jogban. Ám a bűnügyi adatvédelmi irányelv hagy mozgásteret a tagállamok számára, hogy a saját jogrendszerükkel és jogfejlődésükkel összhangban alakítsák ki az adatkezelési jogalapok rendszerét a tagállami szabályozásukban. Ez részint annak köszönhető, hogy a tagállamoknak ez esetben egy irányelvet kell átültetni a nemzeti jogukba, amely a szabályozás célját és tartalmát tekintve kötelező, de a jogi szabályozási eszközöket a tagállamok maguk választják meg. Ezen kívül az is segíti az

uniós és a tagállami jog konfliktusmentes összehangolását, hogy a bünyügyi adatvédelmi irányelv minimumharmonizációra törekszik.¹⁷ Ezért az Infotv. nagymértékben a magyar jogállami adatvédelmi jogi szabályozási hagyományokra alapozva szabályozza a személyes adatok kezelésének lehetséges jogalapjait.

1.12.2. Az egyes adatkezelés jogalapok

Csak vázlatosan utalunk arra, hogy a jogszerű adatkezelésnek szükséges, de nem elégséges feltétele az, hogy törvényes jogalapja legyen. Emellett érvényesülnie kell az adatkezelés alapelveinek, továbbá az adatkezelőnek, valamint adatfeldolgozó igénybevétele esetén az adatfeldolgozónak eleget kell tennie az Infotv. alapján rá háruló kötelezettségeknek.

Az Infotv. másként építi fel az adatkezelés jogalapjainak rendszerét, mint a GDPR, illetve részint más jogalapokból építkezik. Az egyes adatkezelés jogalapok szabályait és a jogalapok összefüggéseit az alábbiakban vesszük sorra.

1.12.2.1. A Jogsabályban elrendelt adatkezelés

Az Infotv. 5. § (1) bekezdés a) pontja szerint személyes adat akkor kezelhető, ha azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben, különleges adatnak vagy bünyügyi személyes adatnak nem minősülő adat esetén – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli.

Az Infotv. az adatkezelés lehetséges jogalapjai között elsőként szabályozza a törvényben elrendelt kötelező adatkezelést. Ennek az az oka, hogy – mint arra már utaltunk – az Infotv. a bünyüdözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági célú adatkezelésekkel összefüggésben határozza meg az adatkezelés lehetséges jogalapjait. A felsorolt adatkezelések kötelezően érvényesítendő államérdekekkel vannak összefüggésben, ezért maguk az adatkezelések is kötelező jellegűek, melyek – mivel kötelező jellegük korlátozza az információs önrendelkezési jog érvényesülését – törvényi szabályozást igényelnek. Tehát az Infotv. szabályozási rendszerében a törvényben elrendelt kötelező szabályozás a főszabály szerinti adatkezelési jogalap. Minden más (az alábbiakban ismertetendő) adatkezelési jogalap csak ennek hiányában vehető számításba.

A törvényben elrendelt adatkezelés szabályai a következőkkel pontosítandók:

- a) A hatályos Infotv. a korábbi magyar szabályozáshoz és a GDPR-hoz hasonlóan, valamint a bünyügyi adatvédelmi irányelv előírásainak megfelelően szigorúbb adatkezelési feltételeket ír elő a különleges adatok esetében. Ilyen szabályok több adatkezelési jogalaphoz is megtalálhatók. A törvényben elrendelt adatkezelések esetében az Infotv. 5. § (2) bekezdés b) pontja úgy rendelkezik, hogy különleges adat akkor kezelhető, ha az törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés végrehajtásához feltétlenül szükséges és azzal arányos, vagy azt az Alaptörvényben biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bünyücelemekények megelőzése, felderítése vagy üldözése érdekében vagy honvédelmi érdekből törvény elrendeli. Az Infotv. 5. § (7) bekezdése a bünyügyi személyes adatok kezelése esetén – ha törvény, nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa ettől eltérően nem rendelkezik – a különleges adatok kezelésének feltételeire vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.
- b) A magyar adatvédelmi szabályozás hagyományos eleme, hogy az Infotv. szerint nemcsak törvény rendelhet el adatkezelést, hanem feltételelesen a helyi önkormányzat rendelete is. Ez

¹⁷ Az 1. cikk (3) bekezdése szerint „Ez az irányelv nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy az érintettek jogainak és szabadságainak védelme érdekében a személyes adatok illetékes hatóságok által végzett kezelésére az ezen irányelvben megállapítottnál magasabb védelmi szintet biztosító garanciákról rendelkezzenek.”

a kitétel a helyi önkormányzatok magyar alkotmányos rendszerben betöltött szerepéből, autonómiájából és rendeleti szabályozási jogköréből eredeztethető. Az Infotv. a következő, együttes érvényesülést követelő (konjunktív) feltételekhez köti a személyes adatok kezelését elrendelő helyi önkormányzati rendeletalkotást:

- törvény felhatalmazása alapján,
- az abban meghatározott körben,
- különleges adatnak vagy bűnügyi személyes adatnak nem minősülő adat esetén,
- közérdeken alapuló célból.
- Különleges adat kezelését az Infotv. fentebb már ismertetett 5. § (2) bekezdés b) pontjában foglaltak miatt nem rendelheti el helyi önkormányzati rendelet. A bűnügyi személyes adatok kivételét az Infotv. 5. § (4) bekezdése indokolja, amely szerint kizárólag állami vagy önkormányzati szerv kezelheti az állam bűncselekmények megelőzésére, felderítésére és üldözésére irányuló, valamint közigazgatási és igazságszolgáltatási feladatainak ellátása céljából kezelt bűnügyi személyes adatokat, valamint a szabálysértési, a polgári peres és nemperes ügyekre, valamint a közigazgatási peres és nemperes ügyekre vonatkozó adatokat tartalmazó nyilvántartásokat.¹⁸

Az Infotv. 5. § (3) bekezdése tartalmazza azt, hogy személyes adatkezelés elrendelése esetén milyen tárgyköröket szükséges szabályozni: a kezelendő adatok fajtáit, az adatkezelés célját és feltételeit, az adatok megismerhetőségét, az adatkezelő személyét, valamint az adatkezelés időtartamát vagy szükségessége időszakos felülvizsgálatát.¹⁹

A kötelező adatkezelésre vonatkozó minimális jogi szabályozási tartalom meghatározása szintén régóta része a magyar adatvédelmi jogi szabályozási hagyományoknak. Már az Alkotmánybíróság 15/1991. (IV. 13.) AB határozata is meghatározott erre vonatkozó alkotmányos előírásokat, amelyek azután beépültek a mindenkori adatvédelmi törvény (az Avtv., majd az Infotv.) normaanyagába. A hatályos törvényszöveg, amely már a GDPR és a bűnügyi adatvédelmi irányelv hatását is mutatja (lásd az adatkezelés szükségessége időszakos felülvizsgálatára vonatkozó részt). Az Infotv. 5. § (3) bekezdése a bűnügyi adatvédelmi irányelv 8. cikk (2) bekezdésének megfelelően, ám a magyar alkotmányossági követelményekre tekintettel annál részletesebben határozza meg a kötelező adatkezelést elrendelő jogszabály minimális szabályozási tárgykörét.

1.12.2.2. A hozzájárulás

Az Infotv. 5. § (1) bekezdés b) pontja szerint személyes adat akkor kezelhető, ha „[...] az a) pontban meghatározottak hiányában az az adatkezelő törvényben meghatározott feladatainak ellátásához feltétlenül szükséges és az érintett a személyes adatok kezeléséhez kifejezetten hozzájárult.”

A hozzájárulás tagolt feltételrendszer érvényesülésének függvényében lehet az adatkezelés lehetséges jogalapja:

¹⁸ A GDPR is tartalmaz a bűnügyi célból kezelt adatokkal kapcsolatos, a lehetséges adatkezelési jogalapot meghatározó, tartalmilag párhuzamos szabályokat. A GDPR 10. cikke szerint a büntetőjogi felelősség megállapítására vonatkozó határozatokra és a bűncselekményekre, illetve a kapcsolódó biztonsági intézkedésekre vonatkozó személyes adatoknak a 6. cikk (1) bekezdése alapján történő kezelésére kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha az közhatalmi szerv adatkezelésében történik, vagy ha az adatkezelést az érintett jogai és szabadságai tekintetében megfelelő garanciákat nyújtó uniós vagy tagállami jog lehetővé teszi. A büntetőjogi felelősség megállapítására vonatkozó határozatok teljes körű nyilvántartása csak közhatalmi szerv által végzett adatkezelés keretében történhet.

¹⁹ Ezt az 5. § (5) bekezdése azzal egészíti ki, hogy ha a kötelező adatkezelés időtartamát vagy szükségessége időszakos felülvizsgálatát törvény, helyi önkormányzat rendelete vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa nem határozza meg, az adatkezelő legalább háromévente felülvizsgálja, hogy a személyes adat kezelése az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges-e. Ezen felülvizsgálat körülményeit és eredményét az adatkezelő dokumentálja, e dokumentációt a felülvizsgálat elvégzését követő tíz évig megőrzi.

- a) Ha az adatkezelés az adatkezelő törvényben meghatározott feladatainak ellátásához szükséges. Az Infotv. más célból nem engedi meg az adatkezelés hozzájárulásra alapozását.
- b) Ha az érintett személy hozzájárulására alapozott adatkezelés feltétlenül szükséges. E feltétel akkor teljesül, ha az adatkezelő törvényben meghatározott feladatai másként nem láthatók el.
- c) Ha az érintett hozzájárulása kifejezett. A „kifejezettség” követelményének a hozzájárulás Infotv. 3. § 7. pontjában meghatározott kritériumaival együtt kell érvényesülnie. A hivatkozott értelmező rendelkezés szerint a hozzájárulás: „az érintett akaratának önkéntes, határozott és megfelelő tájékoztatáson alapuló egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy az akaratát félreérthetetlenül kifejező más magatartás útján jelzi, hogy beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok kezeléséhez”.
- d) Különleges adat kezelése nem alapozható kizárólag az érintett hozzájárulására [lásd az Infotv. 5. § (2) bekezdés a) pontját].²⁰

1.12.2.3. Vis maior

Az Infotv. 5. § (1) bekezdés c) pontja szerint személyes adat akkor kezelhető, ha „[...] az a) pontban meghatározottak hiányában az az érintett vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint a személyek életét, testi épségét vagy javait fenyegető közvetlen veszély elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges és azzal arányos[...]”.

A vis maior jogalap éppúgy kiegészítő, mögöttes jellegű az Infotv. szabályozási rendszerében, mint a hozzájárulás. Lényegében azonos a GDPR 6. cikk (1) bekezdés d) pontjában említett jogalappal, ezért a jelen tananyag arra vonatkozó megállapításai az Infotv. 5. § (1) bekezdés c) pontjára is vonatkoztathatók.

A törvényszövegben említett szükségesség és arányosság követelménye az Alkotmánybíróság által kimunkált úgynevezett alapjog-korlátozási teszt kritériumaira utal, amely később az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének részévé vált: „[...] Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható”.

Az Infotv. 5. § (2) bekezdés a) pontja szerinti adatkezelés különleges adatra is kiterjedhet.

1.12.2.4. Az érintett által nyilvánosságra hozott adat kezelése

Az Infotv. 5. § (1) bekezdés d) pontja szerint személyes adat akkor kezelhető, ha „[...] az a) pontban meghatározottak hiányában a személyes adatot az érintett kifejezetten nyilvánosságra hozta és az az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges és azzal arányos.”

A kötelező adatkezeléshez viszonyítva ez is szubszidiárius adatkezelési jogalap, melynek keretei között különleges adat kezelésére is sor kerülhet (lásd az Infotv. 5. § (2) bekezdés a) pontját). A bünyügyi adatvédelmi irányelv 10. cikk c) pontja és a (37) preambulumbekkezdése utal arra, hogy az érintett által kifejezetten nyilvánosságra hozott különleges adat kezelhető. Az Infotv. nemcsak a különleges adatokra vonatkoztatja ezt a jogalapot, hanem az érintett bármilyen, általa nyilvánosságra hozott személyes adatára.

²⁰ A bünyügyi adatvédelmi irányelv (35) preambulumbekkezdése: „[...] Mivel a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése és a vádeljárás lefolytatása feladatának ellátását a jog intézményesen ruházta az illetékes hatóságokra, azok elrendelhetik vagy megkövetelhetik a természetes személyektől kérésük teljesítését. Ilyen esetben az érintettnek az (EU) 2016/679 rendeletben meghatározott értelemben vett hozzájárulása nem szolgálhat jogalappal a személyes adatok illetékes hatóságok általi kezeléséhez. Ha az érintett jogi kötelezettséget teljesít, nincs valós és szabad választási lehetősége, ezért az érintett reakciója nem tekinthető akarata szabad kinyilvánításának. Ez nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy jogszabályban elő írják azt, hogy az érintett hozzájárulhat a személyes adatainak ezen irányelv alkalmazásában történő kezeléséhez, például bünyügyi nyomozások keretében végzett DNS-vizsgálat lefolytatásához vagy büntetőjogi szankciók végrehajtásakor az érintett feltalálásának elektronikus azonosító igénybevételel történő jögyelemmel kíséréséhez.”

Az adatkezelés e jogalapja csak az érintett által nyilvánosságra hozott adatokra vonatkozhat, a más által nyilvánosságra hozott, vagy bizonytalan forrásból származó személyes adatokra nem.

Az Infotv. 3. § 12. pontja szerint a nyilvánosságra hozatal az adat bárki számára történő hozzáférhetővé tétele, tehát nem szükségszerű, hogy az adat ténylegesen széles nyilvánosság előtt ismertté váljon, hanem olyankor is megvalósul a nyilvánosságra hozatal, ha az érintett akaratából elvileg bárki hozzáférhetne az adatokhoz (például közzétette azokat a bárki számára böngészhető személyes honlapján, blogján). Nem tekinthető nyilvánosságra hozatalnak, ha a személyes adat nem az érintett akaratából, a döntése alapján, hanem véletlenül, figyelmetlenségből, vagy amiatt került nyilvánosságra, mert az érintett elmulasztotta megtenni azokat az intézkedéseket, amelyek az adatok bizalmasságának megóvásához szükségesek.

Példa: Ha az érintett véletlenül a hálózaton keresztül hozzáférhetővé teszi a személyi számítógépe egyik olyan mappáját, amelyben a személyes adatait tartalmazó adatállományok vannak, az nem tekinthető nyilvánosságra hozatalnak.

Az sem nyilvánosságra hozatal, ha az érintett valamilyen zárt csoportban, meghatározható személyi kör számára teszi hozzáférhetővé a személyes adatot. (például egy zárt levelezőcsoportban, csak a regisztrált felhasználók számára hozzáférhető társkereső fórumban stb.)

Az Infotv. az érintett által nyilvánosságra hozott adat kezelése esetében is előírja a szükségességi és arányossági alapjog-korlátozási teszt alkalmazását, amelyet az adatkezelőnek a személyes adat felvétele (rögzítése, beszerzése) előtt kell elvégeznie.

Az érintett által nyilvánosságra hozott személyes adatra továbbra is vonatkoznak az adatkezelés elvei, így különösen az adatkezelés célhoz kötöttsége. Az adatkezelő csak a számára jogszabályban meghatározott bűnüldözési, honvédelmi vagy nemzetbiztonsági feladatai ellátása céljából kezelheti az adatot. Az érintett által nyilvánosságra hozott személyes adat felhasználása esetén az adat további kezelésének kereteit az Infotv. általános szabályai, valamint az adott adatkezelőre vonatkozó szektorális adatkezelési és iratkezelési szabályok határozzák meg.

Az adatkezelő elszámoltathatóságának elvéből következően az adatkezelő később is kérdőre vonható az adatok felvételének jogszerűségével kapcsolatban. Ilyen esetben igazolnia kell az általa kezelt adatok forrását az adatkezelés jogszerűségét.

2. ÉRINTETTI JOGOK

2.1. Az érintetti jogok általános bemutatása

Az érintettek legteljesebb jogosultsága maga az információs önrendelkezési jog, amely valamennyi érintetti jogot magában foglalja. Ezen jog alapján az érintett – különösen a hozzájáruláson alapuló adatkezelések esetében – saját maga rendelkezhet személyes adatai felett, így például önként adatokat szolgáltathat és megfelelő információkkal rendelkezhet ezen adatainak a felhasználásáról. Jogosult továbbá az önként szolgáltatott adataival is rendelkezni, kérheti például – többek között – adatai törlését, helyesbítését, vagy visszavonhatja adatai kezeléséhez adott hozzájárulását. Azon adatkezelések esetében, amikor az adatkezelés nem hozzájáruláson alapul, hanem például az az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges, természetesen másként érvényesül egy-egy érintetti jog, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy az adott jogi kötelezettség kiüresítene az érintetti jogokat. Például munkaviszonyban a munkáltatóknak a társadalombiztosítási és adózási jogszabályok rendelkezései alapján számos munkavállalói adatot kell kezelniük. Ekkor az érintett munkavállalók nem önkéntesen szolgáltatnak adatokat a munkáltatók számára, az adataik törlését sem kérhetik, ugyanakkor a további érintetti jogaik, például a tájékoztatáshoz, hozzáféréshez való joguk fennáll.²¹

Az érintetti jogok alapvető rendeltetése, hogy a GDPR 5. cikke szerinti személyes adatok kezelésére vonatkozó, az adatkezelők által betartandó alapelvek az egyes érintetti jogokon keresztül tudnak érvényesülni. Így például az átláthatóság és tisztességes adatkezelés alapelve a tájékoztatás és a hozzáférés jogában, az adattakarékosság és a korlátozott tárolhatóság elve a törléshez, illetve az elfeledtetéshez való jogban, a pontosság alapelve a helyesbítéshez, valamint az adatkezelés korlátozásához való jogban nyilvánul meg.

A GDPR az alábbi érintetti jogokat tartalmazza:

- tájékoztatáshoz való jog [GDPR 13-14. cikk]
- hozzáféréshez való jog [GDPR 15. cikk]
- helyesbítéshez való jog [GDPR 16. cikk]
- törléshez és elfeledtetéshez való jog [GDPR 17. cikk]
- adatkezelés korlátozásához való jog [GDPR 18. cikk]
- adathordozhatósághoz való jog [GDPR 20. cikk]
- tiltakozáshoz való jog [GDPR 21. cikk]
- automatizált döntéshozatal egyedi ügyekben, beleértve a profilalkotást [GDPR 22. cikk].

Mindemellett, amennyiben az adatkezelő adott adatkezelése valamely adatkezelési elvet sérti, vagy az adatkezelő nem tesz eleget valamely érintetti joggal összefüggő kötelezettségének, az érintettet megilleti az a jog is, hogy panasszal forduljon egy felügyeleti hatósághoz – Magyarországon a Hatósághoz [GDPR 77. cikk].

Az érintett jogosult továbbá arra is, hogy bírósági jogorvoslással éljen a felügyeleti hatósággal, illetve annak döntésével szemben [GDPR 78. cikk].

Továbbá az érintett közvetlenül bíróság előtt is érvényesítheti igényét, amennyiben az adatkezelő jogellenes adatkezelése sérti személyes adatok védelméhez fűződő jogát [GDPR 79. cikk].

²¹ Péterfalvi Attila szerk. (2012): Adatvédelem és információs szabadság a mindennapokban. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 151. oldal

2.2. Az adatkezelő kötelezettségei

Az érintetti jogokkal összefüggő adatkezelői kötelezettségeket a GDPR 12. cikke, illetve az (57)-(58) preambulumbekzdése határozza meg.

Az átláthatóság elvéből következően a rendelet szerint az adatkezelő köteles megfelelő intézkedéseket hozni annak érdekében, hogy az érintett részére a személyes adatok kezelésére vonatkozó valamennyi adatkezelési körülményre kiterjedő megfelelő tájékoztatást és a további érintetti jogok gyakorlásával összefüggő intézkedésről szóló tájékoztatást, továbbá adatvédelmi incidens²² esetén az erre vonatkozó tájékoztatást nyújtson tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva.

Az érintettek részére nyújtott „tömör és átlátható” tájékoztatásra és kommunikációra vonatkozó követelmény azt jelenti, hogy – a közérthetőségre is tekintettel – kerülendő az információ-túlterhelés.

Az „érthető” tájékoztatásra vonatkozó követelmény azt jelenti, hogy a tájékoztatást a célzott közönség egy átlagos tagjának is tudnia kell értelmezni. Az érthetőség szorosan összefügg a világos és közérthető nyelvezetre vonatkozó követelménnyel.

A „könnyen hozzáférhetőség” követelménye azt jelenti, hogy az érintettnek nem kell keresnie a tájékoztatást, hanem annak azonnal láthatónak kell lennie a számára. Például megfelelő lehet a tájékoztatás egy felugró ablakon keresztül, amely akkor aktiválódik, amikor az érintett egy online űrlapot tölt ki.

A „világos és közérthető nyelvezetre” vonatkozó követelmény azt jelenti, hogy a tájékoztatást a lehető legegyszerűbben, az összetett mondatok és komplex nyelvi szerkezetek elkerülésével kell biztosítani. A tájékoztatásnak pontosnak és véglegesnek kell lennie, továbbá nem szabad elvont vagy kétértelmű kifejezésekkel fogalmazni, vagy különböző értelmezéseknek teret engedni.

Tekintettel arra, hogy a gyermekek általánosságban is kiemelt védelmet élveznek, a személyes adatok védelme terén is megilleti őket e speciális védelmi helyzet. Ebből következően az érintetti jogokkal összefüggő tájékoztatásra vonatkozó fenti követelményekre különös figyelemmel kell lenni a gyermekeknek címzett bármely információ esetében. Ez azt jelenti, hogy a kifejezetten gyermekekre vonatkozó adatkezelések vonatkozásában minden információt és kommunikációt olyan világos és közérthető nyelven kell megfogalmazni, amelyet a gyermek könnyen megért.

Az érintetti jogok teljesítéséről szóló tájékoztatás módjával kapcsolatos követelmény, hogy az információkat írásban vagy más módon – ideértve adott esetben az elektronikus utat is –, szükség esetén vizuálisan kell megadni. Az elektronikus úton nyújtható tájékoztatásra példa az adatkezelési tájékoztató valamely honlapon keresztül történő elhelyezése.

Kérésre szóbeli tájékoztatás is adható az érintettnek, feltéve, hogy igazolták személyazonosságát. Nem elegendő ugyanis pusztán annyi, hogy az érintett azt állítja, ő az adott nevű személy, hanem a személyazonosság igazolására alkalmazott módszernek lehetővé kell tennie az adatkezelő számára az érintett személyazonosságának kellő bizonyossággal történő ellenőrzését. Az érintett személyazonosságának szóbeli tájékoztatás előtti ellenőrzésére vonatkozó kötelezettség kizárólag az olyan tájékoztatás esetén alkalmazandó, amely egy adott érintett jogainak a gyakorlására vonatkozik. A szóbeli tájékoztatás nyújtásának ezen előfeltétele nem alkalmazható az általános adatvédelmi tájékoztatás nyújtására, mivel ebben az esetben a tájékoztatást bármely – akár leendő – felhasználó, ügyfél számára is elérhetővé kell tenni.

Az adatkezelő az érintett jogai gyakorlására irányuló kérelmének a teljesítését nem tagadhatja meg, csupán a fentiek szerint abban a kivételes esetben, ha bizonyítja, hogy az érintettet nem áll módjában azonosítani.

²² GDPR 34. cikk (1) bekezdés: „Ha az adatvédelmi incidens valószínűsíthetően magas kockázattal jár a természetes személyek jogaira és szabadságaira nézve, az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatja az érintettet az adatvédelmi incidensről.”

Az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül, de a kérelem beérkezésétől számított egy hónapon belül köteles tájékoztatni az érintettet valamely érintetti kérelem nyomán hozott intézkedéséről. Szükség esetén, figyelembe véve a kérelem összetettségét és a kérelmek számát, ez a határidő további két hónappal meghosszabbítható. A határidő meghosszabbításáról az adatkezelő a késedelem okainak megjelölésével a kérelem kézhezvételétől számított egy hónapon belül szintén köteles tájékoztatni az érintettet. Ha az érintett elektronikus úton nyújtotta be kérelmét, a tájékoztatást lehetőség szerint szintén elektronikus úton kell megadni, kivéve, ha az érintett azt másként kéri.

Ha az adatkezelő nem tesz intézkedéseket az érintett kérelme nyomán, késedelem nélkül, de legkésőbb a kérelem beérkezésétől számított egy hónapon belül köteles tájékoztatni az érintettet az intézkedés elmaradásának okairól, valamint arról, hogy az érintett panaszt nyújthat be valamely felügyeleti hatóságnál – Magyarországon a Hatóságnál –, és élhet bírósági jogorvoslati jogával.

A GDPR 13. és 14. cikke szerinti, az adatkezelésre vonatkozó információkat, továbbá az érintett jogok gyakorlásával kapcsolatos tájékoztatást és intézkedést díjmentesen kell biztosítani. Ha az érintett kérelme egyértelműen megalapozatlan vagy – különösen ismétlődő jellege miatt – túlzó, az adatkezelő, figyelemmel a kért információ vagy tájékoztatás nyújtásával vagy a kért intézkedés meghozatalával járó adminisztratív költségekre, észszerű összegű díjat számíthat fel, vagy megtagadhatja a kérelem alapján történő intézkedést. A kérelem egyértelműen megalapozatlan vagy túlzó jellegének bizonyítása azonban az adatkezelőt terheli.

Amennyiben az adatkezelőnek megalapozott kétségei vannak az érintetti jog érvényesítésével kapcsolatos kérelmet benyújtó természetes személy kilétével kapcsolatban, további, az érintett személyazonosságának megerősítéséhez szükséges információk nyújtását kérheti.

Az érintettek részére nyújtandó információkat szabványosított ikonokkal is ki lehet egészíteni annak érdekében, hogy a tervezett adatkezelésről az érintett jól látható, könnyen érthető és jól olvasható formában kapjon általános tájékoztatást.

2.3. A megfelelő Tájékoztatás rendszere a GDPR-ban

A GDPR (60) preambulumbekzdése értelmében a tisztességes és átlátható adatkezelés elve megköveteli, hogy az érintett tájékoztatást kapjon legalább az adatkezelés tényéről és céljairól. Ezen túlmenően azonban az adatkezelő köteles további információkat is az érintett rendelkezésére bocsátani, figyelembe véve a személyes adatok kezelésének konkrét körülményeit és kontextusát.

Ezzel összhangban áll a Magyarország Alaptörvénye VI. cikk (2) bekezdésében rögzített személyes adatok védelméhez való jog egyik legfontosabb alkotmányos követelménye, az, hogy *„mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatkezelés egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatait.”*²³ Ezen alkotmányos követelmény az adatkezelésről szóló tájékoztatáson keresztül érvényesülhet. Az érintett – a korábbi terminológia szerinti előzetes és megfelelő – tájékoztatás alapján képes felismerni azt, hogy az adott adatkezelés milyen hatással van az információs önrendelkezési jogára és a magánszférájára. Az érintett a megfelelő tájékoztatáson keresztül ismerheti meg az adott, személyes adatait érintő adatkezelést, illetve ezáltal érvényesülhet információs önrendelkezési joga. Megfelelő tájékoztatás hiányában az adatkezelő oldalán olyan „információs erőfölény” alakulhat ki, amelynek felhasználásával az érintett jogai, érdekei sérülhetnek.

²³ Az Alkotmánybíróság több határozatában, például a 15/1991. (IV. 13.) AB határozatában, illetve a 32/2013. (XI. 22.) AB határozatában foglalkozott a személyes adatok védelméhez való jog ezen alkotmányos követelményével.

A tájékoztatásnak minden adatkezelésnél kiemelt szerepe van, azonban még különösebb jelentőséggel bír az érintett hozzájárulásán²⁴ alapuló adatkezeléseknél, hiszen a hozzájárulás csak akkor felel meg a GDPR szabályainak, ha az megfelelő tájékoztatáson alapul.

A GDPR 12. cikke szerinti adatkezelőket terhelő kötelezettség, hogy a tájékoztatásról tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva kell gondoskodniuk. Ezen követelményeknek való megfeleléshez segítséget nyújt a korábban hatályos adatvédelmi irányelv²⁵ 29. cikke alapján létrehozott Adatvédelmi Munkacsoportnak az (EU) 2016/679. rendelet szerinti hozzájárulásról szóló iránymutatása²⁶ és az átláthatóságról szóló iránymutatása.²⁷ Továbbá figyelembe veendő az Adatvédelmi Munkacsoportnak a szintén az adatvédelmi irányelv alapján készült hozzájárulás fogalom meghatározásáról szóló 15/2011. számú véleménye²⁸ is. A tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően nyújtott tájékoztatás követelményeiről a korábbiakban már volt szó, így e pont alatt csak utalunk rájuk az alábbiakkal kiegészítve.

Az adatkezelőnek gondoskodnia kell arról, hogy a tájékoztatás során világos és közérthető nyelvet használjon, amely követelmény azt is jelenti, hogy a tájékoztatásnak az átlagemberek számára is könnyen érthetőnek kell lennie. Ebből következően az adatkezelő nem használhat nehezen érthető, hosszú adatvédelmi irányelveket vagy jogi szakzsargonral teli nyilatkozatokat. Nem fogadható el az a gyakorlat, amikor az adatkezelő pusztán szó szerint megismétli a jogszabályok szövegét. A tájékoztatás lényege ugyanis az, hogy kiderüljön, az adatkezelő milyen módon tartja be a jogszabályban foglalt követelményeket. A jogszabályi rendelkezések pusztán átvétele a tájékoztatás szövegét számos esetben bonyolulttá és nehezkessé teszi, azok értelmezéséhez az egész jogszabály, illetve az adott jogterület alapelveinek az ismerete is szükséges, amelynek következtében az átlagember számára érthetlenné válik a tájékoztatás. Az adatkezelőnek a GDPR rendelkezéseinek alapul vételével olyan tájékoztatást kell biztosítania, amelyen keresztül az érintettek felismerhetik azt, hogy az adott adatkezelés milyen hatással járhat a magánszférájukra.

A GDPR nem írja elő, hogy a tájékoztatást milyen formában kell az érintettek rendelkezésére bocsátani, azonban egyértelművé teszi, hogy az adatkezelő felelőssége, hogy átláthatósági célokból a szükséges információk rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban megtegye a megfelelő intézkedéseket. Ennek legegyszerűbb formája egy adatkezelési tájékoztató megalkotása, és annak biztosítása, hogy az érintettek a rájuk vonatkozó adatkezelést megelőzően, legalább az adatok megszerzésének időpontjában e tájékoztatót megismerhetik. Fontos követelmény, hogy ezt a tájékoztatást egyértelműen el kell különíteni az egyéb, nem adatvédelemmel kapcsolatos tájékoztatástól, például a szerződéses rendelkezésektől vagy általános felhasználási feltételektől

A tisztességes és átlátható adatkezelés elve megköveteli, hogy az adatkezelő minden olyan információt az érintett rendelkezésére bocsájtson, amely ezen alapelvek biztosításához szükségesek. A tájékoztatáshoz való jog tartalmáról, konkrét szabályairól a GDPR 13. és 14. cikke rendelkezik, két szempont szerint. Egyrészt a 13. cikk azon tájékoztatást szabályozza, amikor a személyes adatokat az érintettől gyűjtik az adatkezelők, másrészt a 14. cikk azon szabályokat tartalmazza, amikor a személyes adatokat nem az érintettől szerezték meg az adatkezelők.

²⁴ GDPR 4. cikk 11. pont: „„az érintett hozzájárulása”: az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez.”

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról.

²⁶ A GDPR szerinti hozzájárulásról szóló iránymutatás az alábbi linkről érhető el: http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=623051

²⁷ A GDPR szerinti átláthatóságról szóló iránymutatás az alábbi linkről érhető el: http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=62227

²⁸ A vélemény az alábbi linkről érhető el: http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_hu.pdf

2.3.1. Rendelkezésre bocsátandó információk, ha a személyes adatokat az érintettől gyűjtik [GDPR 13. cikk]

Ha a személyes adatokat az érintettől gyűjtik (például online űrlap kitöltésekor), az adatkezelő a személyes adatok megszerzésének időpontjában az érintett rendelkezésére bocsátja a következő információk mindegyikét:

- a) Az adatkezelőnek és – ha van ilyen – az adatkezelő képviselőjének a kiléte és elérhetőségei.
- b) Az adatvédelmi tisztviselő elérhetőségei, ha van ilyen.
- c) A személyes adatok tervezett kezelésének célja, valamint az adatkezelés jogalapja.
- d) A 6. cikk (1) bekezdésének f) pontján²⁹ alapuló adatkezelés esetén, az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekei.
- e) Adott esetben a személyes adatok címzettjei, illetve a címzettek kategóriái, ha van ilyen.
- f) Adott esetben annak ténye, hogy az adatkezelő harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére kívánja továbbítani a személyes adatokat, továbbá a Bizottság megfelelőségi határozatának léte vagy annak hiánya, vagy a 46. cikkben,³⁰ a 47. cikkben³¹ vagy a 49. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében³² említett adattovábbítás esetén a megfelelő és alkalmas garanciák megjelölése, valamint az azok másolatának megszerzésére szolgáló módokra vagy az azok elérhetőségére való hivatkozás.

A fenti információk mellett az adatkezelő – szintén a személyes adatok megszerzésének időpontjában –, annak érdekében, hogy a tisztességes és átlátható adatkezelést biztosítsa, a következő kiegészítő információkról tájékoztatja az érintettet:

- a) A személyes adatok tárolásának időtartamáról, vagy ha ez nem lehetséges, ezen időtartam meghatározásának szempontjairól.
- b) Az érintett azon jogáról, hogy kérelmezheti az adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatokhoz való hozzáférést, azok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, és tiltakozhat az ilyen személyes adatok kezelése ellen, valamint az érintett adathordozhatósághoz való jogáról.

²⁹ GDPR 6.cikk (1) bekezdés f) pont: „A személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül: az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek.”

³⁰ Megfelelő garanciák alapján történő adattovábbítások.

³¹ Kötelező erejű vállalati szabályok.

³² GDPR 49. cikk (1) bekezdés második albekezdés: „Ha az adattovábbítás nem alapulhat a 45. vagy a 46. cikk rendelkezéseiben, beleértve a kötelező erejű vállalati szabályok rendelkezéseit is, és az első albekezdésben említett egyedi helyzetekre vonatkozó eltérések egyike sem alkalmazandó, harmadik országok és nemzetközi szervezetek részére történő adattovábbítás csak akkor történhet, ha az adattovábbítás nem ismétlődő, csak korlátozott számú érintettre vonatkozik, az adatkezelő olyan kényszerítő erejű jogos érdekében szükséges, amely érdekhez képest nem élveznek elsőbbséget az érintett érdekei, jogai és szabadságai, és az adatkezelő az adattovábbítás minden körülményét megvizsgálta, és e vizsgálat alapján megfelelő garanciákat nyújtott a személyes adatok védelme tekintetében.”

- c) A 6. cikk (1) bekezdésének a) pontján³³ vagy a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontján³⁴ alapuló adatkezelés esetén a hozzájárulás bármely időpontban történő visszavonásához való jog, amely nem érinti a visszavonás előtt a hozzájárulás alapján végrehajtott adatkezelés jogszerűségét.
- d) A felügyeleti hatósághoz címzett panasz benyújtásának jogáról.
- e) Arról, hogy a személyes adat szolgáltatása jogszabályon vagy szerződéses kötelezettségen alapul, vagy szerződés kötésének előfeltétele-e, valamint hogy az érintett köteles-e a személyes adatokat megadni, továbbá hogy milyen lehetséges következményekkel járhat az adatszolgáltatás elmaradása.
- f) A 22. cikk (1) és (4) bekezdésében³⁵ említett automatizált döntéshozatal ténye, ideértve a profilalkotást is, valamint legalább ezekben az esetekben az alkalmazott logikára és arra vonatkozóan érthető információk, hogy az ilyen adatkezelés milyen jelentőséggel, és az érintettre nézve milyen várható következményekkel bír.

Az Adatvédelmi Munkacsoport véleménye szerint – függetlenül attól, hogy a GDPR két bekezdés alatt, rendelkezésre bocsátandó és kiegészítő információkként sorolja fel a tájékoztatás elemeit – nincs különbség ezen információk státusza között. Tehát a rendelet 13. cikk (1) és (2) bekezdésében szereplő valamennyi információ ugyanolyan jelentőségű, és kötelező azokat az érintett rendelkezésére bocsátani.

Ezen információkról nyújtott tájékoztatást szabványosított ikonokkal is ki lehet egészíteni annak érdekében, hogy az érintett a tervezett adatkezelésről jól látható, könnyen érthető és jól olvasható formában általános tájékoztatást kapjon. Amikor az ikonokat elektronikus formátumban jelenítik meg, azoknak géppel olvashatóknak kell lenniük.

A tájékoztatásra vonatkozó fenti szabályok nem alkalmazandók abban az esetben, ha az érintett már rendelkezik az információkkal. Ezt azonban – az elszámoltathatóság elvéből következően – az adatkezelőnek kell bizonyítani és dokumentálnia.

2.3.1.1. Rendelkezésre bocsátandó információk

Az adatkezelőnek és az adatkezelő képviselőjének a kiléte és elérhetősége

Az adatkezelő megnevezése körében elsősorban az adatkezelő nevét és elérhetőségeit kell megjelölni, azonban amennyiben az adatkezelő szükségesnek tartja, további azonosító adatokat is feltüntethet. Az adatkezelő elérhetőségei körében mindenképpen szükséges mind postai címet, mind elektronikus elérhetőséget megadni. A tájékoztatóban továbbá fel kell tüntetni az adatkezelő honlapjának címét,

³³ GDPR 6. cikk (1) bekezdés a) pont: „A személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül: az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez.”

³⁴ GDPR 9. cikk (1) bekezdés: „A faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok kezelése tilos.”

GDPR 9. cikk (2) bekezdés a) pont: „Az (1) bekezdés nem alkalmazandó abban az esetben, ha az érintett kifejezett hozzájárulását adta az említett személyes adatok egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez, kivéve, ha az uniós vagy tagállami jog úgy rendelkezik, hogy az (1) bekezdésben említett tilalom nem oldható fel az érintett hozzájárulásával.”

³⁵ GDPR 22. cikk (1) és (4) bekezdés: „(1) Az érintett jogosult arra, hogy ne terjedjen ki rá az olyan, kizárólag automatizált adatkezelésen – ideértve a profilalkotást is – alapuló döntés hatálya, amely rá nézve joghatással járna vagy őt hasonlóképpen jelentős mértékben érintené.”

(4) A (2) bekezdésben említett döntések nem alapulhatnak a személyes adatoknak a 9. cikk (1) bekezdésében említett különleges kategóriáin, kivéve, ha a 9. cikk (2) bekezdésének a) vagy g) pontja alkalmazandó, és az érintett jogainak, szabadságainak és jogos érdekeinek védelme érdekében megfelelő intézkedések megtételére került sor.”

mivel az adatkezelési tájékoztató folyamatos elérhetőségét ezen keresztül lehet a legegyszerűbben biztosítani, így az érintettek bármikor könnyen és egyszerűen felvilágosítást kaphatnak arról, hogy személyes adataikat milyen adatkezelési körülmények mellett kezelik.

Az adatvédelmi tisztviselő elérhetőségei

Abban az esetben, ha az adatkezelő adatvédelmi tisztviselőt jelöl ki, az adatkezelő köteles a tisztviselő elérhetőségi adatairól információt nyújtani a tájékoztatóban. Az adatkezelőnek és az adatkezelő képviselőjének a kilitéről és elérhetőségéről szóló tájékoztatás irányadó az adatvédelmi tisztviselők tekintetében is.

A személyes adatok tervezett kezelésének célja, valamint az adatkezelés jogalapja

Az információs önrendelkezési jog egyik legfontosabb garanciája a célhoz kötött adatkezelés elvének betartása. Így az adatvédelmi tájékoztató minimális követelményének tekinthető, hogy az adatkezelő pontosan jelölje meg az adatkezelés célját. Az adatkezelőnek az adatkezelés célját úgy kell megfogalmazni, hogy az érintett egyértelműen meg tudja állapítani azt a tevékenységet, amelyhez a személyes adatai kezelése kapcsolódik. Az adatkezelőnek ügyelnie kell arra, hogy az adatkezelési cél kellően konkrét és pontos legyen. Például nem elegendő az, hogy a személyes adatokat marketing célból kezeli az adatkezelő, mert ebbe az értelmezésbe beletartozhatnak az érintettek küldött reklámoktól kezdve a marketing más megvalósulási formái is, például a személyes adatok felhasználása promóciós kiadványok elkészítésére. Ebből következően úgy szükséges meghatározni az adatkezelési célt, hogy az csak egyféle értelmezést tegyen lehetővé. A fenti példánál maradva a túl általános „marketing cél” helyett megfelelő lehet az a célmeghatározás, amely szerint az adatkezelő a tájékoztatójában a „reklámlevelek küldése e-mailen keresztül” megjelölést használja. Az adatkezelés céljának megjelölésekor is lényeges a közérthetőség, ezért ebben a körben is kerülendő a szakzsargon, a speciális szakmai kifejezések használata.

Nem fogadható el továbbá olyan adatkezelési célnak a megjelölése sem, amely elfedi az adatok felhasználásának tényleges, valós indokát, célját. Például a Hatóság termékbemutatók adatkezelése ügyében született határozatainak szinte mindegyike megállapította, hogy az adatkezelők az adatkezelés valós céljáról nem tájékoztatták az érintetteket. A telefonon felhívott érintetteket egészségnapra invitálták, és a rendezvény helyszínén derült ki, hogy valójában termékbemutatóra érkeztek, tehát adataikat is e célból kezelték, az adatkezelés valós célja nem egészségügyi, hanem gazdasági cél volt. A tájékoztatónak ezért tartalmaznia kellett volna azt is, hogy az adatkezelés termékértékesítés céljából szervezett rendezvény lebonyolítása érdekében történt.

Bizonyos adatkezelések esetében az adatkezelés céljáról nyújtott tájékoztatással összefüggésben többletkövetelményeket kell teljesíteni az adatkezelőknek. Például a Hatóság számos munkahelyi kamerás megfigyeléssel kapcsolatos ügyében kimondta, hogy a munkáltatónak az adatkezelési tájékoztatóban minden egyes kamera vonatkozásában pontosan meg kell jelölnie, hogy az adott kamerát milyen célból helyezte el az adott helyiségben és pontosan milyen területre, berendezésre irányul a kamera látószöge. A munkáltató ugyanis ezzel tudja igazolni a munkavállaló számára azt, hogy miért tekinthető szükségesnek az adott terület megfigyelése. Nem fogadható el az a gyakorlat, amikor a munkáltató általánosságban tájékoztatja a munkavállalókat arról, hogy elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaz a munkahely területén.

További követelmény, hogy amennyiben az adatkezelő a személyes adatokon az eredeti gyűjtésük céljától eltérő célból további adatkezelést kíván végezni, a további adatkezelést megelőzően tájékoztatnia kell az érintettet erről az eltérő célról és minden releváns kiegészítő információról.

Bár a GDPR ezen cikke kifejezetten nem tartalmazza, de elvárható az adatkezelőktől, hogy az adatkezelés céljával egyidejűleg a kezelt adatok köréről is tájékoztatást nyújtsanak. Az érintett ugyanis akkor tudja felmérni azt, hogy az adatkezelés milyen hatással jár a magánszférájára, ha a

kezelt adatok köréről is információval rendelkeznek. Hozzájáruláson alapuló adatkezelés esetén például ennek alapján tudja megítélni azt, hogy az adatkezeléshez hozzájáruljon-e vagy sem. A kezelt adatok köréről, kategóriáiról az adatkezelési célokhoz kapcsolódóan kell tájékoztatni az érintetteket, akik ezáltal tudják ellenőrizni azt, hogy mennyiben érvényesül a célhoz kötött adatkezelés és az adattakarékosság elve, vagyis azt, hogy valóban szükséges-e az adott adatok kezelése az adatkezelő szempontjából. Az adatkezelés célja körében szükséges azt is bemutatni, hogy milyen módon használja, vagy használhatja fel az adatkezelő a személyes adatokat. Így például a vagyoni védelmi célú kamerás megfigyelés esetében az adatkezelési tájékoztatóban rögzíteni kell, hogy az adatkezelő milyen esetben jogosult visszanezézni a felvételeket, illetve kiknek adhatja át a felvételeket.

Az adatkezelés jogalapjairól szóló tájékoztatás kapcsán a GDPR 6. cikke szerinti jogalapok jöhetnek szóba. Az önkéntes hozzájáruláson alapuló adatkezelés esetén a hozzájárulást megalapozó tájékoztatónak egyértelműen ki kell mondania, hogy az adatkezelés az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása alapján történik, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja személyes adatainak kezeléséhez. A hozzájárulás esetén a jogalapról szóló tájékoztatásban a „hozzájárulás” kifejezés használatán túlmenően meg kell jelölni azt a jogszabályhelyet is, amelyik a hozzájárulásról rendelkezik. Egyes adatkezelések esetében röviden ki kell fejteni a hozzájárulás tartalmát is.

A szerződés, a jogi kötelezettség teljesítéséhez, illetve a közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges adatkezelések esetében is röviden utalni kell ezen jogalapok sajátosságára, vagyis arra, hogy ezen adatkezelések az érintett hozzájárulásától függetlenek, mivel az adatkezelést vagy szerződés, vagy a jogalkotó törvényben határozta meg. A jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges adatkezelés esetén nem elegendő továbbá pusztán a jogszabály nevét feltüntetni, hanem meg kell jelölni az adatkezelési körülményeket tartalmazó jogszabályhelyet is, annak tartalmával.

Az adatkezelő jogos érdekén alapuló adatkezelés esetén az adatkezelőnek az érintetti jogok gyakorlása, illetve az adatkezelés ellenőrzése érdekében közérthető és világos módon tájékoztatást kell nyújtania az érintettek részére arról, hogy miért tartja úgy, hogy az adatkezeléshez fűződő jogos érdeke felülmúlja, illetve arányosan korlátozza az érintettek érdekeit és jogait, illetve tájékoztatnia kell az érintetteket a bevezetett garanciákról és a tiltakozási lehetőségéről is. Az érdekmérlegelési teszt elvégzése, és az erről való tájékoztatás a jogszerű adatkezelés feltétele ezen jogalap esetében.

Más természetes személy létfontosságú érdekeire hivatkozással személyes adatok kezelésére elvben csak akkor kerülhet sor, ha a szóban forgó adatkezelés egyéb jogalapon nem végezhető. A személyes adatkezelés néhány típusa szolgálhat egyszerre fontos közérdeket és az érintett létfontosságú érdekeit is, például olyan esetben, amikor az adatkezelésre humanitárius okokból van szükség, ideértve azt is, ha arra a járványok és terjedéseik nyomán követéséhez, vagy humanitárius vészhelyzetben, különösen természeti vagy ember által okozott katasztrófák esetében van szükség.

Összegzésként elmondható, hogy az adatkezelés valamennyi jogalapja kapcsán szükséges az adott jogalap rövid bemutatása annak érdekében, hogy az érintettek megértsék, az adatkezelő mely jogalapot miért alkalmazza a személyes adataik kezelésére.

Jogos érdeken alapuló adatkezelés esetén, az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekei

E pont alatt a fenti, jogalapoknál írtakra szükséges utalni, mely szerint az adatkezelő jogos érdekén alapuló adatkezelés esetén az adatkezelőnek az érintetti jogok gyakorlása, valamint az adatkezelés ellenőrzése érdekében közérthető és világos módon tájékoztatást kell nyújtania az érintettek részére arról, hogy melyek az adatkezeléshez fűződő jogos érdekei, és miért tartja úgy, hogy az adatkezeléshez fűződő jogos érdeke felülmúlja az érintettek érdekeit és jogait.

A személyes adatok címzettjei, illetve a címzettek kategóriái

Szintén az átláthatóság elvéből következik, hogy az adatkezelőknek, amennyiben a személyes adatok jogszerűen közölhetőek más címzettel,³⁶ a címzettel történő első közléskor az érintettet tájékoztatniuk kell az adatok közléséről, továbbításáról, illetve a címzettek köréről, kategóriáiról. Az érintettek így tudnak további információval rendelkezni arról, hogy az adataik továbbítása milyen hatással járhat a magánszférájukra, illetve így tudnak adott esetben hozzájárulni vagy tiltakozni az adattovábbításhoz. Az átláthatóság és tisztességes eljárás elvével összhangban az adatkezelőknek az érintettek számára leginkább releváns információkat kell rendelkezésre bocsátaniuk a címzettekkel kapcsolatban. A gyakorlatban ez általában a megnevezett címzetteket jelenti, annak érdekében, hogy az érintettek pontosan tudják, ki rendelkezik a személyes adataikkal. Ha az adatkezelők úgy döntenek, hogy a címzettek kategóriáit adják meg, az információknak a lehető legkonkrétabbnak kell lennie, és magában kell foglalnia a címzett típusát (például az általa végzett tevékenységekre való utalással), az érintett szakmát, az ágazatot és alágazatot, valamint a címzettek tartózkodási helyét.

Adatok továbbítása harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére

Ebben az esetben az adattovábbítás tényéről, továbbá a Bizottság megfelelőségi határozatának létéről vagy annak hiányáról, vagy a GDPR 46. cikkében, a 47. cikkében vagy a 49. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében említett adattovábbítás esetén a megfelelő és alkalmas garanciák megjelöléséről, valamint az azok másolatának megszerzésére szolgáló módokra vagy az azok elérhetőségére való hivatkozásról kell tájékoztatást nyújtania az adatkezelőnek.

2.3.1.2. További kiegészítő információk

A személyes adatok tárolásának időtartama, vagy ha ez nem lehetséges, ezen időtartam meghatározásának szempontjai

Az adatkezelés időtartamáról az adatkezelési célokhoz, illetve a kezelt adatok köréhez kapcsolódóan kell tájékoztatni az érintetteket, akik ezáltal tudják ellenőrizni azt, hogy mennyiben érvényesül a célhoz kötött adatkezelés és a korlátozott tárolhatóság elve. Ezen alapelvek teljesülése érdekében különösen azt kell biztosítani az adatkezelőknek, hogy a személyes adatok tárolása a lehető legrövidebb időtartamra korlátozódjon. Annak biztosítása érdekében, hogy a személyes adatok tárolása a szükséges időtartamra korlátozódjon, az adatkezelőnek törlési vagy rendszeres felülvizsgálati határidőket kell megállapítania, melyről szintén tájékoztatni kell az érintetteket.

Amennyiben az adatkezelés időtartama tekintetében valamely jogszabály előírást tartalmaz, úgy azt a tájékoztatóban szintén fel kell tüntetni. Például a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Szvtv.) meghatározza, mennyi ideig lehet tárolni az Szvtv. szerinti célból készített felvételeket.

Tájékoztatás az érintett jogairól

A tájékoztatónak tartalmazni kell, hogy az érintettek milyen jogok illetik meg a rájuk vonatkozó adatkezelések tekintetében. A tájékoztatásnak ki kell térni arra, hogy az érintett kérelmezheti az

³⁶ GDPR 4. cikk 9. pont: „címzett”: az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, akivel vagy amellyel a személyes adatot közlik, függetlenül attól, hogy harmadik fél-e. Azon közhatalmi szervek, amelyek egy egyedi vizsgálat keretében az uniós vagy a tagállami joggal összhangban férhetnek hozzá személyes adatokhoz, nem minősülnek címzettnek; az említett adatok e közhatalmi szervek általi kezelése meg kell, hogy feleljen az adatkezelés céljainak megfelelően az alkalmazandó adatvédelmi szabályoknak.”

adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatokhoz való hozzáférést, azok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, és tiltakozhat az ilyen személyes adatok kezelése ellen, valamint élhet az adathordozhatósághoz való jogával. Továbbá az érintett jogosult arra, hogy ne terjedjen ki rá az olyan, kizárólag automatizált adatkezelésen alapuló döntés hatálya, amely rá nézve joghatással járna vagy őt hasonlóképpen jelentős mértékben érintené.

E jogokkal összefüggésben a tájékoztatásban az adatkezelőnek ki kell térnie arra, hogy milyen elérhetőségen keresztül tudja az érintett a kérelmét benyújtani, az adatkezelő mennyi időn belül tesz eleget az érintetti kérelemnek. Emellett célszerű kifejtetni az egyes érintetti jogok tartalmát is, hiszen azokat az érintettek az elnevezésük alapján nem biztos, hogy ismerik. Emellett az adatkezelőnek ki kell térnie az érintetti joggyakorlás egyes sajátosságaira. Erre azért van szükség, mert például az elektronikus megfigyelőrendszer üzemeltetésével együtt járó adatkezelések esetében sajátosan alakul az érintett helyesbítéshez való joga. Az érintett ilyenkor nem kérheti a felvétel tartalmának módosítását, azonban a felvétellel összefüggésben rögzített egyes adatok módosítását, például a felvételen látható dátum helyesbítését kérheti abban az esetben, ha igazolni tudja, hogy az adat a valóságnak nem felel meg.

Hozzájáruláson alapuló adatkezelés esetén a hozzájárulás visszavonása

A GDPR 6. cikk (1) bekezdésének a) pontján³⁷ vagy a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontján³⁸ alapuló adatkezelés esetén az érintettet tájékoztatni kell arról, hogy a hozzájárulás bármely időpontban visszavonható, amely jog azonban nem érinti a visszavonás előtt a hozzájárulás alapján végrehajtott adatkezelés jogszerűségét. Ezt a tájékoztatást a hozzájárulás megadása előtt kell az érintett részére megadni. A hozzájárulás visszavonását pedig ugyanolyan egyszerű módon kell lehetővé tenni, mint annak megadását.

Tájékoztatás a felügyeleti hatósághoz címzett panasz benyújtásának jogáról

Ebben a körben az adatkezelőnek fel kell hívnia az érintettek figyelmét arra, hogy a Hatóság eljárását kezdeményezhetik. Az adatkezelőnek a tájékoztatóban fel kell tüntetnie a Hatóság hivatalos elektronikus levezési címét, postai elérhetőségét, telefonszámát, illetve a Hatóság honlapjának a címét.

E tájékoztatás keretében érdemes kitérni arra is, hogy az érintettek bírósághoz is fordulhatnak vagy a Hatóság döntése ellen, vagy közvetlenül – hatósági eljárás nélkül – az adatkezelő ellen személyes adatokhoz való jog megsértése miatt.

Tájékoztatás a jogszabályon vagy szerződéses kötelezettségen alapuló adatkezelésről

Az adatkezelőnek tájékoztatást kell adnia arról, hogy az adatkezelés jogszabályon vagy szerződéses kötelezettségen alapul vagy szerződés kötésének előfeltétele-e. A tájékoztatásnak ki kell térnie

³⁷ GDPR 6. cikk (1) bekezdés a) pont: „A személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül: az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez.”

³⁸ GDPR 9. cikk (1) bekezdés: „A faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok kezelése tilos.”

GDPR 9. cikk (2) bekezdés a) pont: „Az (1) bekezdés nem alkalmazandó abban az esetben, ha az érintett kifejezett hozzájárulását adta az említett személyes adatok egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez, kivéve, ha az uniós vagy tagállami jog úgy rendelkezik, hogy az (1) bekezdésben említett tilalom nem oldható fel az érintett hozzájárulásával.”

arra is, hogy az érintett köteles-e a személyes adatokat megadni, továbbá hogy milyen lehetséges következményekkel járhat az adatszolgáltatás elmaradása. Továbbá, ahogyan az adatkezelés jogalapjáról való tájékoztatás kapcsán már szó volt, itt is utalni kell ezen jogalapok sajátosságaira.

Tájékoztatás automatizált adatkezelésen alapuló döntésről

E pont alatt azt kell érteni, hogy tájékoztatást kell nyújtani a GDPR 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett automatizált döntéshozatal tényéről – ideértve a profilalkotást is –, valamint az automatizált döntéshozatal kapcsán alkalmazott logika és az arra vonatkozó érthető információkról, továbbá arról, hogy az ilyen adatkezelés milyen jelentőséggel, és az érintettre nézve milyen várható következményekkel bír.

2.3.2. Rendelkezésre bocsátandó információk, ha a személyes adatokat nem az érintettől szerezték meg [GDPR 14. cikk]

Ha a személyes adatokat nem az érintettől szerezték meg, az adatkezelő az érintett rendelkezésére bocsátja a következő információkat:

- a) Az adatkezelőnek és – ha van ilyen – az adatkezelő képviselőjének a kiléte és elérhetőségei
- b) Az adatvédelmi tisztviselő elérhetőségei, ha van ilyen.
- c) A személyes adatok tervezett kezelésének célja, valamint az adatkezelés jogalapja.
- d) Az érintett személyes adatok kategóriái.
- e) A személyes adatok címzettjei, illetve a címzettek kategóriái, ha van ilyen.
- f) Adott esetben annak ténye, hogy az adatkezelő valamely harmadik országbeli címzett vagy valamely nemzetközi szervezet részére kívánja továbbítani a személyes adatokat, továbbá a Bizottság megfelelési határozatának léte vagy annak hiánya, vagy a 46. cikkben, a 47. cikkben vagy a 49. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében említett adattovábbítás esetén a megfelelő és alkalmas garanciák megjelölése, valamint az ezek másolatának megszerzésére szolgáló módokra vagy az elérhetőségükre való hivatkozás.

A fenti információk mellett az adatkezelő az érintett rendelkezésére bocsátja az érintettre nézve tisztességes és átlátható adatkezelés biztosításához szükséges következő kiegészítő információkat:

- a) A személyes adatok tárolásának időtartama, vagy ha ez nem lehetséges, ezen időtartam meghatározásának szempontjai.
- b) Ha az adatkezelés a 6. cikk (1) bekezdésének f) pontján alapul, az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekeiről.
- c) Az érintett azon joga, hogy kérelmezheti az adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatokhoz való hozzáférést, azok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, és tiltakozhat a személyes adatok kezelése ellen, valamint az érintett adathordozhatósághoz való joga.
- d) A 6. cikk (1) bekezdésének a) pontján vagy a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontján alapuló adatkezelés esetén a hozzájárulás bármely időpontban való visszavonásához való jog, amely nem érinti a visszavonás előtt a hozzájárulás alapján végrehajtott adatkezelés jogszerűségét.
- e) A valamely felügyeleti hatósághoz címzett panasz benyújtásának joga.
- f) A személyes adatok forrása és adott esetben az, hogy az adatok nyilvánosan hozzáférhető forrásokból származnak-e.
- g) A 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett automatizált döntéshozatal ténye, ideértve a profilalkotást is, valamint legalább ezekben az esetekben az alkalmazott logikára és arra vonatkozó érthető információk, hogy az ilyen adatkezelés milyen jelentőséggel, és az érintettre nézve milyen várható következményekkel bír.

Itt is utalni kell arra, hogy a GDPR 14. cikk (1) és (2) bekezdésében szereplő valamennyi információ ugyanolyan jelentőségű, és kötelező azokat az érintett rendelkezésére bocsátani.

Ezen információkat az adatkezelő az alábbi időpontokban köteles megismertetni az érintettekkel:

- a) a személyes adatok kezelésének konkrét körülményeit tekintetbe véve, a személyes adatok megszerzésétől számított észszerű határidőn, de legkésőbb egy hónapon belül;
- b) ha a személyes adatokat az érintettel való kapcsolattartás céljára használják, legalább az érintettel való első kapcsolatfelvétel alkalmával; vagy
- c) ha várhatóan más címmel is közlik az adatokat, legkésőbb a személyes adatok első alkalommal való közzétevésekor.

Ha az adatkezelő a személyes adatokon a megszerzésük céljától eltérő célból további adatkezelést kíván végezni, a további adatkezelést megelőzően tájékoztatnia kell az érintettet erről az eltérő célról és minden releváns kiegészítő információról.

E tájékoztatásra vonatkozó szabályokat azonban nem kell alkalmazni akkor, ha

- a) Az érintett már rendelkezik az információkkal.

Ezt a tényt az adatkezelőnek kell bizonyítani és dokumentálnia.

- b) Aszóban forgó információk rendelkezésre bocsátása lehetetlennek bizonyul, vagy aránytalanul nagy erőfeszítést igényelne, különösen a közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból, a 89. cikk (1) bekezdésében³⁹ foglalt feltételek és garanciák figyelembevételével végzett adatkezelés esetében, vagy amennyiben az e cikk (1) bekezdésében említett kötelezettség valószínűsíthetően lehetetlenné tenné vagy komolyan veszélyeztetné ezen adatkezelés céljainak elérését. Ilyen esetekben az adatkezelőnek megfelelő intézkedéseket kell hoznia – az információk nyilvánosan elérhetővé tételét is ideértve – az érintett jogainak, szabadságainak és jogos érdekeinek védelme érdekében.

Amennyiben az adatkezelő arra a gyakorlatban ritkán előforduló kivételre kíván hivatkozni, hogy az információk rendelkezésre bocsátása „lehetetlennek bizonyul”, igazolnia kell azokat a tényezőket, amelyek ténylegesen megakadályozzák őt abban, hogy az érintettek rendelkezésére bocsájtja az információt. Ha azonban bizonyos idő után a „lehetetlenséget” okozó tényezők már nem állnak fenn, és az információ rendelkezésre bocsátása lehetségessé válik, az adatkezelő köteles haladéktalanul az információkat rendelkezésre bocsátani.

Az az eset, amely szerint az érintettek tájékoztatása „aránytalanul nagy erőfeszítést” igényelne, az érintettek számát, az adatok korát, valamint az elfogadott megfelelő garanciákat kell figyelembe venni. Amennyiben az adatkezelő arra hivatkozik, hogy az információ rendelkezésre bocsátása aránytalanul nagy erőfeszítést igényelne, mérlegelési gyakorlatot kell végeznie, hogy felmérje az érintettek tájékoztatásával járó erőfeszítés mértékét a tájékoztatás elmaradása esetén az érintettekre gyakorolt hatásokhoz képest. Ezt az értékelést az adatkezelőnek az elszámoltathatóság elvére tekintettel dokumentálnia kell. Ilyen esetben az adatkezelőnek megfelelő intézkedéseket kell hoznia az érintett jogainak, szabadságainak és jogos érdekeinek védelme érdekében. Ez akkor is alkalmazandó, ha az adatkezelő megállapítja, hogy az információ rendelkezésre bocsátása lehetetlennek bizonyul, vagy valószínűsíthetően lehetetlenné tenné vagy komolyan veszélyeztetné az adatkezelés céljainak elérését.

- c) Az adat megszerzését vagy közzétételét kifejezetten előírja az adatkezelőre alkalmazandó uniós vagy tagállami jog, amely az érintett jogos érdekeinek védelmét szolgáló megfelelő intézkedésekről rendelkezik.

³⁹ GDPR 89. cikk (1) bekezdés: „A személyes adatok közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból folytatott kezelését e rendelettel összhangban az érintett jogait és szabadságait védő megfelelő garanciák mellett kell végezni. E garanciáknak biztosítaniuk kell, hogy olyan technikai és szervezési intézkedések legyenek érvényben, melyek biztosítják különösen az adattakarékosság elvének betartását. Ezen intézkedések közé tartozhat az álnevesítés, amennyiben az említett célok ily módon megvalósíthatók. Amennyiben e célok megvalósíthatók az adatok oly módon történő további kezelése révén, amely nem vagy már nem teszi lehetővé az érintettek azonosítását, a célokat ilyen módon kell megvalósítani.”

Ebben az esetben a tájékoztatás alóli felmentés feltétele, hogy az adott jog rendelkezzen „az érintett jogos érdekeinek védelmét szolgáló megfelelő intézkedésekről”. Az ilyen jognak közvetlenül az adatkezelőre kell vonatkoznia, és az adatok megszerzésének vagy közlésének kötelezőnek kell lennie az adatkezelőre nézve. Ennek megfelelően az adatkezelőnek képesnek kell lennie arra, hogy igazolja, milyen módon vonatkozik rá az adott jog, és milyen módon írja elő a személyes adatok megszerzését vagy közlését. Míg az uniós vagy tagállami jog feladata, hogy úgy határozza meg a jogot, hogy az „az érintett jogos érdekeinek védelmét szolgáló megfelelő intézkedésekről” rendelkezzen, az adatkezelőnek kell biztosítania (és képesnek kell lennie annak bizonyítására), hogy a személyes adatok megszerzése vagy közlése megfeleljen ezeknek az intézkedéseknek. Az adatkezelőnek továbbá világossá kell tennie az érintettek számára, hogy a személyes adatokat az adott joggal összhangban szerzi meg vagy közli, feltéve, hogy nincs jogszabályi tilalom, amely megakadályozza ebben az adatkezelőt.⁴⁰

- d) A személyes adatoknak valamely uniós vagy tagállami jogban előírt szakmai titoktartási kötelezettség alapján, ideértve a jogszabályon alapuló titoktartási kötelezettséget is, bizalmasnak kell maradnia.

Amennyiben az adatkezelő erre a kivételre kíván hivatkozni, képesnek kell lennie a kivétel megfelelő azonosításának bizonyítására, és annak bemutatására, hogy a szakmai titoktartási kötelezettség miként érinti közvetlenül az adatkezelőt olyan módon, amely miatt az adatkezelő nem bocsáthatja az érintett rendelkezésére az adatkezelésre vonatkozó valamennyi információt.

2.3.2.1. Rendelkezésre bocsátandó információk

Az érintett rendelkezésére bocsátandó információk jórészt megegyeznek azon információkkal, amelyeket akkor kell az érintettek rendelkezésére bocsátani, ha az adatokat tőlük szerezték. Ebből következően az ott írt követelményeket jelen tájékoztatás során is figyelembe kell venni.

Az eltérés egyrészt abban jelenik meg, hogy ezen tájékoztatásnál kifejezetten szerepel az érintett személyes adatok kategóriáiról szóló tájékoztatás, másrészt pedig, hogy a kiegészítő információk között kell tájékoztatást nyújtani a jogos érdeken alapuló adatkezelés esetében az adatkezelő, valamint harmadik fél jogos érdekeiről.

2.3.2.2. További kiegészítő információk

A kiegészítő információk körében alapvetően szintén ugyanazon adatkezelési információkról kell tájékoztatást nyújtaniuk az adatkezelőknek, mint abban az esetben, amikor az érintettektől szerezték az adatokat. A további követelmény az, hogy tájékoztatást kell nyújtani a személyes adatok forrásáról is és arról, hogy az adatok nyilvánosan hozzáférhető forrásokból származnak-e. E tájékoztatásnak kiemelt jelentősége van ebben az esetben, hiszen az adatokat nem közvetlenül az érintettől gyűjti az adatkezelő és e tájékoztatás nélkül az érintett nem tudná nyomon követni személyes adatainak az útját, és nem tudná azt sem, hogy adott esetben az adatkezelő az ő személyes adatait kezeli. Ha az adatkezelő nem tud tájékoztatást nyújtani az érintett részére a személyes adatok pontos eredetéről, mivel azok különböző forrásokból származnak, általános tájékoztatást kell adni.

⁴⁰ Példa: Az adóhatóság a nemzeti jog szerint köteles megszerezni a munkavállalók fizetésére vonatkozó adatokat a munkaadóktól. Az adóhatóság a személyes adatokat nem az érintettekről szerzi meg, ezért az adóhatóságra a GDPR 14. cikk szerinti követelmények vonatkoznak. Mivel a jog kifejezetten előírja, hogy az adóhatóságnak a személyes adatokat a munkaadóktól kell megszereznie, a 14. cikk szerinti tájékoztatási követelmények ebben az esetben nem alkalmazandók az adóhatóságra.

2.3.3. Változás az adatkezelés körülményeiben

Az egyes adatkezelési körülmények időről időre megváltozhatnak, illetve az adatkezelő dönthet úgy, hogy a folyamatban levő adatkezelését új adatkezelési céllal egészíti ki. Ilyenkor elkerülhetetlen az adatkezelési tájékoztató módosítása. Az adatkezelőnek kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy az adatkezelési körülményekben bekövetkező változások megjelenjenek az adatkezelési tájékoztatóban is. Az adatkezelőnek minden szükséges intézkedést meg kell tennie annak biztosítása érdekében, hogy a módosításokat olyan formában közölje, hogy az érintettek többsége észrevegye a változásokat. Például megfelelő intézkedés lehet, ha az adatkezelő a módosításokról szóló tájékoztatót nem a közvetlen üzletszerzési célú tartalommal együtt, hanem külön e-mailben küldi el az érintetteknek. E módosításokról szóló tájékoztatónak szintén meg kell felelnie a GDPR 12. cikke szerinti követelményeknek, azaz tömörnek, átláthatónak, érthetőnek, könnyen hozzáférhetőnek, világosnak és közérthetőnek kell lennie. Az adatkezelési tájékoztatóban található azon utalás azonban, amely szerint az érintettnek a módosítások megtekintéséhez rendszeresen ellenőriznie kell a tájékoztatót, nem csupán nem elegendő, hanem a tisztességes adatkezelés elvébe is ütközik.

A GDPR nem tartalmaz arra vonatkozóan előírást, hogy a módosításokról mennyi idő elteltével kell tájékoztatni az érintetteket. Az adatkezelőnek tekintettel kell lennie azonban a tisztességes eljárás és az elszámoltathatóság elvére, és a tájékoztatást a módosítás tényleges hatálybalépésénél jóval korábban az érintettek rendelkezésére kell bocsátani, felhívva a figyelmüket a változásokra.

2.4. Az érintett hozzáférési joga

Amíg a megfelelő tájékoztatáshoz való jog a GDPR 13-14 cikkek alapján azt határozza meg, hogy az adatkezelőnek milyen előzetes, általános tájékoztatást kell adnia az érintett részére az adatkezelő által végzett adatkezeléssel kapcsolatban, addig a hozzáférési jog alapján az érintett utólag jogosult konkrétabb tájékoztatást kapni a személyes adatai kezelésével kapcsolatban.⁴¹

A megfelelő tájékoztatáshoz való jog egy passzív jog, amely alapján az adatkezelő külön kérés nélkül köteles információt szolgáltatni az adatkezeléssel kapcsolatban, és ezt akár a tájékoztatás nyilvánosságra hozásával is megteheti, ezzel szemben az érintettnek a hozzáférési jogot aktívan kell gyakorolnia, és az adatkezelő ennek keretében részletesebb és személyre szabott információt köteles szolgáltatni, kizárólag az érintett részére.⁴²

Az érintett hozzáférési joga az egyik feltétele annak, hogy a GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) pontban meghatározott átláthatóság alapelve érvényesülni tudjon.⁴³

Az Európai Unió Bírósága a MAXIMILLIAN SCHREMS V. DATA PROTECTION COMMISSIONER ügyben (CJEU C-362/14)⁴⁴ azt vizsgálta előzetes döntéshozatal iránti eljárásban, hogy az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti Safe Harbour egyezmény megfelel-e az uniós adatvédelmi szabályozásnak. Ennek keretében többek között kérdés volt az érintetti jogok megfelelő érvényesülése.

Az Európai Unió Bírósága ítéletében többek között kimondta, hogy „*az olyan szabályozás, amely nem biztosít a jogalany számára semmilyen jogorvoslati lehetőséget abból a célból, hogy a rá*

⁴¹ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 150. old.

⁴² Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 150. old.

⁴³ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 117. old.

⁴⁴ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 45. old.; az ítélet szövege: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hu&num=C-362/14>

vonatkozó személyes adatokhoz hozzáférést kapjon, vagy azokat helyesbíttesse, illetve töröltesse, nem tartja tiszteletben a hatékony bírói jogvédelemhez való jog lényegét” (ítélet 95. pont).

A fentiekre is tekintettel vizsgálták felül az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti Safe Harbour egyezményt, mivel többek között nem biztosította megfelelően az érintettek hozzáférési jogát.

Az érintett hozzáférési joga teszi lehetővé azt is, hogy az érintett más jogait – például kijavításhoz való jogát – gyakorolhassa, mivel enélkül nem tudná, ha egy személyes adata pontosításra szorul. Az információkat a GDPR 5. cikk (1) a) pont szerinti jogszerű, tisztességes eljárás és átláthatóság alapelveinek figyelembevételével kell biztosítani. Az érintett hozzáférési jogának biztosítása a GDPR 5. cikk (2) bekezdés szerinti elszámoltathatóság elvének érvényesüléséhez is szükséges.⁴⁵

2.4.1. A hozzáférési jog tartalma

2.4.1.1. Tájékoztatás Az adatkezelés fennállásáról

A GDPR 15. cikk (1) bekezdés alapján az érintett kérheti, hogy az adatkezelő tájékoztatást adjon arról a tényről, hogy kezeli-e az érintett személyes adatait. A kérelem egyéb feltételeire a GDPR 12. cikk megfelelően irányadó.

A fentiek nem érintik az adatkezelő kötelezettségét, hogy amennyiben az érintett bármely személyes adatát kezeli, akkor a GDPR 13. és 14. cikk alapján megfelelő előzetes tájékoztatást nyújtson az érintetteknek.

Példa: Egy érintett az adatkezelőtől információt kér arról, hogy az adatkezelő kezeli-e az érintett személyes adatait. A nemleges válasz ellenére az érintett újabb kérelmében a személyes adatai törlésére szólítja fel az adatkezelőt a GDPR 17. cikk alapján. A fenti példában annak ellenére, hogy a hozzáférési joga alapján már rendelkezik a megfelelő információval, ami alapján felesleges a második kérelem, az érintett második kérelme olyan dologra irányul, ami nem teljesíthető. Emiatt az érintett második kérelme a GDPR 12. cikk (5) bekezdés b) pont alapján egyértelműen megalapozatlan, és az adatkezelő jogszerűen megtagadhatja annak teljesítését.⁴⁶

2.4.1.2. Hozzáférés biztosítása a kezelt személyes adatokhoz

A GDPR 15. cikk (1) bekezdés alapján az adatkezelő az érintett kérésére köteles hozzáférést biztosítani az érintettnek az adatkezelő által kezelt személyes adataihoz.

Az Európai Unió Bírósága a COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ROTTERDAM V. M. E. E. RIJKEBOER ügyben (CJEU C-553/07)⁴⁷ többek között azt vizsgálta előzetes döntéshozatal iránti eljárásban, hogy az érintettek hozzáférési joga hogyan érvényesül, illetve annak milyen eljárási, adminisztratív korlátait állapíthatja meg tagállami jogszabály.

Az Európai Unió Bírósága ítéletében kimondta, hogy a magánélet tiszteletben tartásához való jog magában foglalja, hogy az érintett megbizonyosodhasson arról, hogy személyes adatait helyesen és jogszerűen dolgozzák fel, vagyis különösen arról, hogy alapvető adatai helyesek, és azokat arra jogosult személyeknek továbbítják (ítélet 49. pont). A hozzáféréshez való jog szükséges annak lehetővé tételéhez, hogy az érintett például a helyesbítési, törlési, zárolási jogait gyakorolni tudja

⁴⁵ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 218. old.

⁴⁶ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 148. old.

⁴⁷ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 128. oldal; az ítélet szövege: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hu&num=C-553/07>

(ítélet 51. pont). Emiatt észszerű ideig a múltban kezelt adatok is hozzáférhetőek kell maradjanak az érintett részére.

A fenti kötelezettség nemcsak az érintett vagy más adatkezelő által átadott személyes adatokra terjed ki, hanem bármely olyan személyes adatnak minősülő információra is, amit az adatkezelő utólag kapcsolt az érintetthez. Ez magában foglalja az esetleges – megfelelő jogalappal végzett – profilozás során nyert következtetett, számított adatokat is.

Az Európai Unió Bírósága a PETER NOWAK V. DATA PROTECTION COMMISSIONER ügyben (CJEU C-434/16)⁴⁸ azt vizsgálta előzetes döntéshozatal iránti eljárásban, hogy meddig terjed a személyes adatok köre, illetve ehhez kapcsolódóan az érintett hozzáféréshez való joga mire terjed ki. Az Európai Unió Bírósága ítéletében kimondta, hogy az alapügy körülményeihez hasonló körülmények között valamely vizsgáló által egy szakmai vizsga során adott írásbeli válaszok és a vizsgálótató e válaszokra vonatkozó esetleges megjegyzései e rendelkezés értelmében személyes adatoknak minősülnek (Ítélet 62. pont). Ennek megfelelően lehetővé kell tenni a hozzáférési jog gyakorlását a vizsgáló részére a vizsgálótató megjegyzéseihez is, attól függetlenül, hogy azokat utólag az adatkezelő kötötte hozzá a vizsgáló személyes adataihoz, és azok nem a vizsgálótótól származnak.

A GDPR tovább szélesítette a „személyes adat” fogalmát, a GDPR 4. cikk 1. pont alapján bármely információ lehet személyes adat, amely akár közvetlen vagy közvetett módon, akár önmagában, akár más adatokkal együtt alkalmas a természetes személy érintett azonosítására. A fentiekben kifejtettek miatt a személyes adat fogalmának kiszélesítése azt vonja maga után, hogy az érintettek a hozzáférési jogukat több adat tekintetében tudják érvényesíteni.

A GDPR 23. cikk alapján a tagállami szabályozás egyes kivételes esetekben mégis korlátozhatja az érintett hozzáférési jogát.

Példa: Egy egészségügyi szolgáltató a betegek személyes adatait kezeli. Ezen esetben a beteg jogosult a rá vonatkozó személyes adatokról, diagnózisokról, vizsgálatok eredményéről, orvosi véleményekről tájékoztatást, illetve másolatot kapni, valamint többek között arról is jogosult tájékoztatást kapni, hogy milyen célok és jogalapok alapján, mennyi ideig kezelik a személyes adatait, és kiknek továbbítják azokat. A fenti esetben a tagállami jogszabályok a GDPR 23. cikknek megfelelően korlátozhatják, illetve feltételekhez köthetik a beteg hozzáférési jogát egyes személyes adatokhoz. A GDPR 23. cikk alapján a tagállami szabályozás megfelelő garanciákat kell meghatározzon a korlátozással kapcsolatban.⁴⁹

2.4.1.3. Tájékoztatás Az adatkezeléssel kapcsolatban

A GDPR 15. cikk (1) bekezdés alapján az adatkezelő az érintett kérelmére köteles az adatkezelés alábbi körülményeiről tájékoztatást nyújtani a körülményeknek megfelelő részletességgel:

- az adatkezelés céljai;
- az érintett személyes adatok kategóriái;
- azon címzettek vagy címzettek kategóriái, akikkel, illetve amelyekkel a személyes adatokat közölték vagy közölni fogják, ideértve különösen a harmadik országbeli címzetteket, illetve a nemzetközi szervezeteket;
- adott esetben a személyes adatok tárolásának tervezett időtartama, vagy ha ez nem lehetséges, ezen időtartam meghatározásának szempontjai;
- az érintett azon joga, hogy kérelmezheti az adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, és tiltakozhat az ilyen személyes adatok kezelése ellen;
- a valamely felügyeleti hatósághoz címzett panasz benyújtásának joga;

⁴⁸ Az ítélet szövege: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hu&num=C-434/16>

⁴⁹ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 151. old.

- ha az adatokat nem az érintettől gyűjtötték, a forrásukra vonatkozó minden elérhető információ;
- a GDPR 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett automatizált döntéshozatal ténye, ideértve a profilalkotást is, valamint legalább ezekben az esetekben az alkalmazott logikára és arra vonatkozó érthető információk, hogy az ilyen adatkezelés milyen jelentőséggel bír, és az érintettre nézve milyen várható következményekkel jár,
- ha személyes adatoknak harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére történő továbbítására kerül sor, a továbbításra vonatkozóan a GDPR 46. cikk szerinti megfelelő garanciák.

2.4.1.4. Másolat kérése a kezelt személyes adatokról

A fentiekén túl a GDPR 15. cikk (3) bekezdés alapján az érintett jogosult az adatkezelés tárgyát képező személyes adatokról másolatot kérni.

Az adatkezelő a személyes adatokról az első másolatot térítés nélkül köteles biztosítani. A GDPR (63) preambulumbekzdés alapján a hozzáférési jogot „észszerű időközönként” kell biztosítani. Emiatt értelmezhető a GDPR 15. cikk (3) bekezdés úgy, hogy a konkrét adatkezelés jellegétől és a kezelt adatok változásának gyakoriságától függően az első, térítésmentes másolat kérés joga észszerű időközönként ismételtén gyakorolható.⁵⁰

További másolatokat az adatkezelő a tényleges adminisztratív költségein alapuló, észszerű mértékű díj ellenében köteles biztosítani az érintett kérésére. Az adatkezelő kizárólag olyan észszerű költség megtérítését kérheti a további másolatokkal kapcsolatban, ami ténylegesen felmerült nála.

Az adatkezelő csak akkor jogosult megtagadni a másolat kiadását, ha a kérelem a GDPR 15. cikk (5) bekezdés alapján egyértelműen megalapozatlan vagy – különösen ismétlődő jellege miatt – túlzó. Ennek mérlegelésében segítséget jelenthet a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 1:5. §-hoz kapcsolódó magyar bírói joggyakorlat, amely a jogok visszaélészerű gyakorlása esetére adhat támpontokat.

2.4.2. A hozzáférési jog gyakorlásának módja

Amikor az érintett tájékoztatást kér az adatkezelés fennállásáról, akkor már az első megkeresése keretében gyakorolhatja a hozzáférési jog valamennyi elemét, nem szükséges két lépcsőben előterjeszteni a kérelmet, előbb az adatkezelés létére, aztán a tartalmára vonatkozóan. Ilyenkor a kérelem többi része feltételes, az adatkezelés fennállásától függ a teljesíthetősége. Az adatkezelő az érintett kérelmének megfelelő terjedelemben köteles válaszolni és az érintett kérelmében foglaltakat lehetőség szerint teljesíteni.⁵¹

A GDPR nem tartalmaz megkötést a kérelem formájára nézve. Az adatkezelő a GDPR 13-14 cikk szerinti tájékoztatási kötelezettsége keretében köteles olyan elérhetőséget megjelölni, amelyre az érintett a kérelmét megküldheti. A kérelemben az érintett megjelölheti, hogy a másolatot milyen formátumban kéri.

Ha a kérelemben nincs megjelölve az érintett által kért formátum, akkor a GDPR 15. cikk (3) bekezdés szerint az elektronikus úton benyújtott kérelem esetén az információkat széles körben használt elektronikus formátumban kell az érintett rendelkezésére bocsátani. Papír alapú kérelem esetén nincs ilyen kiegészítő szabály, így az eset összes körülménye alapján dönthető el a megfelelő formátum.

⁵⁰ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 151. old.

⁵¹ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 151. old.

A GDPR 15. cikk (4) bekezdés és a GDPR 5. cikk (1) bekezdés f) pont alapján az adatkezelő olyan módon köteles az érintettnek a személyes adatokhoz hozzáférést biztosítani és róluk másolatot átadni, hogy eközben harmadik személyek jogai ne sérüljenek. Ennek keretében a GDPR (63) preambulumbekkezdés alapján az adatkezelő köteles megfelelő – és az adatkezeléssel arányos – lépéseket tenni annak érdekében, hogy megvédje harmadik személyek személyes adatait, üzleti titkát, szellemi tulajdonjogát, egyéb jogait. Ennek egyik módja lehet egyes adatok eltakarása vagy más módon olvashatatlaná tétele, és az érintett hozzáféréseinek ezen módosított adatokra korlátozása.

Bármilyen személyes adathoz történő hozzáférés vagy arról másolat biztosítása előtt a GDPR 12. cikk (6) bekezdés és a GDPR 5. cikk (1) bekezdés f) pont alapján az adatkezelő az összes körülmény figyelembevételével köteles észszerűen megbizonyosodni arról, hogy a kérelem az adott személyes adatok megismerésére jogosult személytől származik. Ezen kötelezettség terjedelme az adatkezelés egyedi körülményeitől és a kezelt személyes adatok szenzitív jellegétől is függ.

Amennyiben az adatkezelő személyes adatokat küld elektronikus formában az érintett részére, adott esetben elvárható az, hogy a személyes adatok titkosítva kerüljenek továbbításra, hogy azokat csak az érintett tudja megnyitni, vagy olyan távoli elérést biztosítson az adatkezelő a személyes adatokhoz, amely biztonságos webes kapcsolaton alapul.⁵²

Példa: Egy érintett online módon kívánja gyakorolni a GDPR 15. cikk szerinti hozzáférési jogát, és az adatkezelőtől tájékoztatást kér a kezelt személyes adatairól. Az adatkezelő köteles észszerűen megbizonyosodni arról, hogy a kérés arra jogosult személytől származik, ezért az érintettnek az adatkezelő nyilvántartott e-mail címére elküld egy felhasználónevet és jelszót, amivel az érintett online megtekintheti a személyes adatait. Mivel az e-mail címet az érintett adta meg és ahhoz csak az érintett férhet hozzá, ezért az adatkezelő az adatbiztonsággal kapcsolatos kötelezettségének megfelelően jár el. Az összes példa esetén a megvalósítás technikai részletei is számítanak annak minősítése során, hogy az adatkezelő eleget tett-e az adatbiztonsággal kapcsolatos kötelezettségének, aminek mértéke az eset összes körülményétől függ.⁵³

A GDPR 11. cikk (2) bekezdés alapján, amennyiben az adatkezelő az érintett személyes adatait anonimizálta, de a megkeresés alapján az érintett által szolgáltatott adatokkal azonosítani tudja az érintett adatait, akkor azok ismét személyes adatokká válnak, és gyakorolható a hozzáférés joga ezekkel kapcsolatban.⁵⁴

A GDPR 23. cikkel összhangban a hozzáférési jog gyakorlását egyes esetekben korlátozhatja uniós vagy tagállami jog. A korlátozás terjedelmét és biztosítékait az uniós vagy tagállami jogszabály határozza meg.⁵⁵

2.5. A helyesbítéshez való jog

A GDPR 16. cikk alapján az érintett jogosult arra, hogy kérésére az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül helyesbítse a rá vonatkozó pontatlan személyes adatokat. Figyelembe véve az adatkezelés célját, az érintett jogosult arra, hogy kérje a hiányos személyes adatok – egyebek mellett kiegészítő nyilatkozat útján történő – kiegészítését.

⁵² Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 152. old.

⁵³ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 152. old.

⁵⁴ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 94. oldal

⁵⁵ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 75. oldal

A személyes adatok pontosságának biztosítása elengedhetetlenül szükséges feltétele annak, hogy az érintettek személyes adatok védelméhez való joga magas szinten biztosítható legyen.⁵⁶

Az Emberi Jogok Európai Bírósága elé került CIUBOTARU V. MOLDOVA ügyben (ECHR No. 27138/04)⁵⁷ a panaszos moldovai állampolgár azért indított eljárást a Moldovai Köztársasággal szemben, mivel az elutasította az érintett kérelmét, hogy az állami nyilvántartásban az érintett nemzetiségét moldávról románra helyesbítse.

Az állami szerv elutasításában szereplő indokolás szerint a panaszos nem támasztotta alá megfelelően a kérelmét. A Moldovai Köztársaság vonatkozó jogszabályai alapján ehhez a panaszosnak hivatalos iratokkal kellett volna bizonyítania, hogy a szülei is román nemzetiségűek voltak. A panaszos a neve, nyelvismerete, kulturális kapcsolatai bemutatásával próbálta alátámasztani a kérelmét. Mivel a volt szovjet köztársaságban uralkodó, közismert bürokratikus helyzet miatt a szülei hivatalos iratai nem voltak megtalálhatóak a Moldovai Köztársaságban, képtelen volt teljesíteni az állam által megjelölt feltételeket.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében kimondta, hogy az olyan adatok, mint a nemzeti, etnikai hovatartozás szenzitívek és a módosításukhoz megfelelő jogalap valószínűsítése szükséges. Emellett azonban nem lehet olyan feltételeket támasztani, amik a helyesbítéshez való jog gyakorlását megakadályozzák, ezért a panaszos által előterjesztett bizonyítékok alapján az Emberi Jogok Európai Bírósága kimondta, hogy a Moldovai Köztársaság jogellenesen tagadta meg a kérelmező személyes adatának helyesbítését.

A helyesbítéshez való jog orvosolhatja vagy megakadályozhatja azt, hogy az érintetteket jogsérelem érje a pontatlanul kezelt adatok miatt. Ehhez az érintetteknek nem szükséges megindokolniuk a kérelmüket, azonban az érintettet terheli annak bizonyítása az adatkezelő felé, hogy a kezelt adatok pontatlanok, és az új adatok a megfelelőek.⁵⁸

Az Emberi Jogok Európai Bírósága elé került CEMALETTIN CANLI V. TURKEY ügyben (ECHR NO. 22427/04)⁵⁹ a panaszossal szemben Törökországban kétszer is indult már rendőrségi eljárás tiltott szervezetben történő részvétel miatt, de nem találták bűnösnek.

Amikor a rendőrség ismételten letartóztatta, akkor egy rendőrségi jelentésben a bíróság felé azt írták az érintettől, hogy két illegális szervezetnek is tagja. A panaszos kérte a rendőrségi jelentés és a rendőrségi nyilvántartás kijavítását, azonban a kérelmét elutasították.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében kimondta, hogy Törökország megsértette a panaszos helyesbítéshez való jogát, mivel a hatóságok által az érintett magánéletével kapcsolatban gyűjtött és nyilvántartott adatok is személyes adatok, így a személyes adatok védelme kiterjed ezen adatokra is. Ezen kívül az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében megállapította, hogy a rendőrségi jelentés pontatlanul lett megfogalmazva, és a helytelen adatokat tartalmazó jelentés bíróság részére történő benyújtása a helyi állami jogszabályoknak sem felelt meg.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy amennyiben egy polgári peres vagy hatósági eljárás van folyamatban egy nyilvántartásban található személyes adat helyesbítésére, akkor az érintett jogosult az adatkezelőtől kérni, hogy a nyilvántartásában az adat mellett tüntesse fel azt a körülményt is, hogy a személyes adat pontosságát vitatják, továbbá ezen személyes adatot addig ne használja fel valós személyes adatként és ne adja át harmadik személynek anélkül, hogy annak vitatott voltára felhívna a figyelmet.

A helyesbítéshez való jog gyakorlása feltételezi az érintett hozzáférési jogának előzetes gyakorlását vagy egyéb módon tudomásszerzést az adatkezelő által kezelt személyes adatokról,

⁵⁶ (European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 219. oldal)

⁵⁷ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 219. oldal; az ítélet szövege: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98445>

⁵⁸ (Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 154. old.)

⁵⁹ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 220. oldal; az ítélet szövege: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89623>

mivel az érintettnek a helyesbítési kérelem előtt tudni kell, hogy az adatkezelő adatbázisában szereplő személyes adat helyesbítésre szorul.

2.5.1. A helyesbítéshez való jog tartalma

2.5.1.1. Kijavítás

A helyesbítéshez való jognak a GDPR 16. cikk első mondatában meghatározott eleme arra az esetre vonatkozik, ha az adatkezelőnél kezelt személyes adatok nem pontosak akár azért, mert eleve rosszul lettek rögzítve, vagy mert az adatkezelés időtartama alatt módosultak. Ilyen esetben az érintett bizonyos szolgáltatásoktól vagy jogoktól eshet el vagy egyéb kár érheti, ezért fontos annak biztosítása, hogy a személyes adatai kijavítását kérhesse.

A pontosság hiánya azt jelenti, hogy a személyes adat nem tükrözi a valóságot, az általa hordozott információ valótlan.⁶⁰

2.5.1.2. Kiegészítés

A helyesbítéshez való jognak a GDPR 16. cikk második mondatában meghatározott eleme arra az esetre vonatkozik, ha az adatkezelőnél kezelt személyes adatok nem teljesek akár azért, mert eleve részlegesen lettek rögzítve, vagy mert az adatkezelés időtartama alatt bővültek. Adott esetben egyes többlet adatok más megvilágításba helyezhetik a már meglévő adatokat, módosíthatják az érintett profilját, és emiatt változhatnak az érintett jogai és kötelezettségei. Ez lehet akár előnyös, akár hátrányos változás.

2.5.1.3. A helyesbítéshez való jog korlátai

Bár a GDPR alapján minden, az érintetthez közvetlenül vagy közvetetten köthető információ személyes adatnak minősül, lehetnek olyan személyes adatok, amelyek helyesbítése nem kérhető. Ilyenek lehetnek például a véleménynek minősülő, az érintetthez kapcsolatosan kezelt adatok.⁶¹

Ezen személyes adatok esetében el kell választani a tényeket a véleménytől. A vélemények alapjogi védelme miatt egyes személyes adatok helyesbítését az érintett kérelme ellenére sem lehet teljesíteni, mivel az aránytalanul korlátozná a sajtószabadságot, valamint a szólás- és véleménynyilvánítás szabadságát. Amennyiben az érintetteknek jogában állna bármely róluk szóló, jogszabályokat nem sértő (nem becsületsértő stb.) véleményt jogi kényszerrel megváltoztatni vagy annak kifejezését megakadályozni, az számos gyakorlati nehézséget okozna a mindennapi életben.

Tekintettel arra, hogy a helyesbítési jog gyakorlása során több alapjog ütközése fordulhat elő, a helyesbítés teljesíthetősége eseti mérlegelést igényel az adatkezelő részéről.⁶² Jogvita esetén a bíróság jogosult eldönteni, hogy az adott esetben melyik alapjog élvez elsőbbséget.

Egyes speciális esetekben az érintett vagy harmadik személy érdeke miatt szükséges lehet a helyesbítés olyan módon történő teljesítése, hogy az eredeti információ is elérhető maradjon, megfelelően jelölve melyik a pillanatnyilag helyes.

Példa: Egy orvos egy beteget kezel, amelynek során az eredeti vizsgálat alapján felállított diagnózist rögzíti a beteg kórlapjára. Később kiderül, hogy az eredeti diagnózis téves volt. A fenti

⁶⁰ (Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 155. old.)

⁶¹ Egyesült Királyság Adatvédelmi Biztos Hivatala online kiadványa, 2018, <https://ico.org.uk/your-data-matters/your-right-to-get-your-data-corrected/>

⁶² Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 155. old.

példában mind a régi, mind az új személyes adat rögzítése és megőrzése szükséges lehet az eset összes körülményének figyelembevételével, mivel az orvosi ellátáshoz hasznos lehet annak ismerete, hogy mikor, mit diagnosztizáltak a betegnél, milyen tünetek alapján. Természetesen szükséges úgy megjelölni a már nem pontos régi diagnózist, hogy egyértelmű legyen melyik diagnózis a helytálló a pillanatnyilag rendelkezésre álló információk alapján. Ezen esetben az érintett nem kérheti a pontatlan személyes adat helyesbítését, mivel a helyes személyes adat is rögzítésre kerül, de meg kell maradjon a régi is.⁶³

Példa: Az előző példához hasonló helyzet az, amikor az ingatlan-nyilvántartás tartalmaz pontatlan személyes adatot akár azért, mert helytelenül lett bejegyezve, akár azért, mert az adott személyes adat időközben megváltozott. Bár a helyes személyes adat feltüntetése kérhető, de ez csak úgy tehető meg az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 22. §-a alapján, hogy az ingatlan-nyilvántartásban és a tulajdoni lapon töröltként jelölve megmarad a régi, pontatlan személyes adat is.

2.5.2. *A helyesbítéshez való jog gyakorlásának módja*

A GDPR nem tartalmaz megkötést a helyesbítési kérelem formájára. Az adatkezelő a GDPR 13-14. cikk szerinti tájékoztatási kötelezettsége keretében köteles olyan elérhetőséget megjelölni, amelyre az érintett a kérelmét elküldheti.

A kérelmet olyan formában és tartalommal kell előterjeszteni, hogy azonosítható legyen a kérelmező személye. A GDPR 12. cikk (6) bekezdés és a GDPR 5. cikk (1) bekezdés f) alapján az adatkezelő csak az arra jogosultnak engedheti, hogy a személyes adatokat módosítsa. Amennyiben valamilyen okból a személyes adatok egésze vagy egy része anonimizálásra került, akkor a GDPR 11. cikk megfelelően irányadó itt is.

A kérelemben továbbá pontosan meg kell jelölni a helyesbíteni kért személyes adatot, és alá kell támasztani, hogy miért helytelen a régi adat, valamint mi a helyes adat.

Az adatkezelő a fenti feltételek teljesüléséről az eset összes körülménye alapján észszerűen köteles meggyőződni. Az érintett azonosítása történhet többek között online jelszóval, vagy személyes kapcsolatfelvétel esetén hiteles személyi okmányokkal.

2.6. **Az elfeledtetéshez való jog**

A GDPR 17. cikk foglalkozik az érintett azon jogával, amely alapján bizonyos esetekben az érintett jogosult arra, hogy kérésére az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül törölje a rá vonatkozó személyes adatokat, az adatkezelő pedig köteles arra, hogy az érintettre vonatkozó személyes adatokat indokolatlan késedelem nélkül törölje.

Az elfeledtetéshez való jog – avagy más néven a törléshez való jog – az Európai Unió Bírósága által a GOOGLE SPAIN ügyben (CJEU C-131/12)⁶⁴ 2014-ben hozott ítélet nyomán került az érdeklődés középpontjába. Ez jelenleg az adatvédelmi jog egyik legellentmondásosabb témaköre.

⁶³ Egyesült Királyság Adatvédelmi Biztos Hivatala online kiadványa, 2018, <https://ico.org.uk/your-data-matters/your-right-to-get-your-data-corrected/>

⁶⁴ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 224. oldal;
Az ítélet szövege: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hu&num=C-131/12>

Az Európai Unió Bírósága a GOOGLE SPAIN ügyben azt vizsgálta, hogy a Google köteles-e törölni a keresési eredmények közül a panaszos múltbeli pénzügyi nehézségeire vonatkozó, már nem aktuális információkat.

A Google többek között azzal védekezett, hogy kizárólag hivatkozásokat jelenít meg, ezért nem felelős a hivatkozásokon elérhető tartalomszolgáltató által közzétett tartalomért. A Google véleménye szerint a törlési kérelmet a tartalomszolgáltató weboldal üzemeltetője felé lehet benyújtani, mivel csak az tudja a tartalmat törölni.

Az Európai Unió Bírósága ítéletében kimondta, hogy a Google azzal, hogy weboldalak tartalmát indexeli és ebből adatbázis készíti, maga is adatkezelővé válik, ezért az adatkezelőkre vonatkozó uniós jogi kötelezettségek a Google-t is terhelik. Az Európai Unió Bírósága ítéletében megállapította továbbá, hogy a keresési szolgáltató által történő indexelés és az annak segítségével nyújtott keresési eredmények alkalmasak egy adott személy részletes profilozására az eredményekben található személyes adatok segítségével.

Ezen kívül a keresési találatokban lévő személyes adatok elérhetővé válnak a nyilvánosság számára, amit önmagában nem indokol a keresési szolgáltató üzleti érdeke, mint jogalap. Az Internet használók információhoz jutási joga és a személyes adatok védelme között megfelelő egyensúlyt kell teremteni, aminek részeként lehetőséget kell biztosítani az érintetteknek a már nem aktuális személyes adatok törlésére. Ezen kötelezettség mind a tartalomszolgáltatókra, mind a tartalmat másoló egyéb adatkezelőkre irányadó. A törlési jog fennállását befolyásolja az, hogy mennyire privát a személyes adat jellege, valamint hogy milyen közérdek fűződik az adott esetben a személyes adat megismerhetőségének fenntartásához.

A GDPR 17. cikk még az Európai Unió Bírósága által a GOOGLE SPAIN ügyben hozott ítéletben rögzített tartalomnál is tágabban határozza meg az elfeledtetéshez való jogot. Többlet kötelezettséget állapít meg az adatkezelőnek, aki köteles azon címzettek értesíteni, akiknek a törlendő személyes adatok továbbításra kerültek.⁶⁵

Az érintetteknek rendelkezniük kell az elfeledtetéshez való joggal többek között abból a célból is, hogy az adatkezelés alapelvei – különös tekintettel az adattakarékosságra alapelveire – a gyakorlatban érvényesülni tudjanak.⁶⁶

Az elfeledtetéshez való jog nem lehet korlátlan. Bizonyos esetekben harmadik személyek vagy a közösség egyes személyes adatok megtartásához fűződő érdeke erősebb lehet, mint az érintett személyes adatok védelméhez fűződő joga.

Az Európai Unió Bírósága a CAMERA DI COMMERCIO DI LECCE V. MANNI ügyben (CJEU C-398/15)⁶⁷ azt vizsgálta, hogy jogosult-e a panaszos a személyes adatai törlését kérni a cégjegyzékből, ha a cég – amellyel kapcsolatban a személyes adatok rögzítésre kerültek – már megszűnt. A panaszos egy több mint egy évtizede csődbe ment cég tisztségviselője volt. Úgy gondolta, hogy a fenti, elavult adat sérti az üzleti érdekét, mivel potenciális ügyfeleket veszíthet emiatt, akik a nyilvántartás ezen adatát látva nem veszik igénybe a közreműködését.

Az Európai Unió Bírósága ítéletében kimondta, hogy esetileg kell eldönteni azt a kérdést, hogy a közérdek vagy az érintett személyes adatok védelméhez fűződő érdeke élvez-e elsőbbséget.

A jelen esetben az Európai Unió Bírósága megállapította, hogy a jogszerű célból, jogszabályi felhatalmazás alapján működtetett közérdekű céges adatbázishoz történő nyilvános hozzáférés erősebb érdek, mint a panaszos egyéni érdeke. Mivel az uniós tagállamokban a helyi jogok szerint egy cég megszűnését követően különböző ideig állhatnak fenn követelések és tarthatnak perek, ezért nem lehet egy egységes határidőt megállapítani, amely után a közérdek jelentős

⁶⁵ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 156. old.

⁶⁶ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 221. oldal

⁶⁷ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 226. oldal;

Az ítélet szövege: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hu&num=C-398/15>

sérelme nélkül törölhetőek egy céggel kapcsolatban nyilvántartott érintett személyes adatai a cégnyilvántartásból.

A GDPR két módon is behatárolja az elfeledtetéshez való jogot. Egyrészt meghatározza, hogy mely esetekben illeti meg ez a jog az érintettet, másrészt egyes esetekben még a pozitív feltételek fennállása esetén is kizárja az elfeledtetéshez való jogot egy erősebb érdek miatt.

2.6.1. Az elfeledtetéshez való jog feltételei

2.6.1.1. Az elfeledtetéshez való jog pozitív feltételei

A GDPR 17. cikk (1) bekezdés alapján az alábbi esetekből legalább egy fenn kell álljon ahhoz, hogy az elfeledtetéshez való jog gyakorolható legyen:

- *„A személyes adatokra már nincs szükség abból a célból, amelyből azokat gyűjtötték vagy más módon kezelték.”* Ezen eset akkor áll fenn, ha a személyes adatok gyűjtése és kezelése eredetileg jogszerűen történt, azonban egy időközben beállt változás miatt az eredeti cél megszűnt, és valamilyen okból az adatkezelő még nem törölte magától a kérdéses személyes adatokat.
- *„Az érintett visszavonja a 6. cikk (1) bekezdésének a) pontja vagy a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontja értelmében az adatkezelés alapját képező hozzájárulását, és az adatkezelésnek nincs más jogalapja.”* A GDPR-nek megfelelő hozzájárulás érvényességének egyik alapvető feltétele, hogy bármikor negatív következmény nélkül visszavonható legyen.⁶⁸ Mivel egy adatkezelési célhoz csak egy jogalap tartozhat, ezért a kivételes eset, azaz más jogalap csak egyéb célból teszi lehetővé a személyes adat megőrzését, például jogszabályi számviteli kötelezettség teljesítése érdekében. Magyarországon a Nemzeti Adatvédelmi- és Információszabadság Hatóság következetes gyakorlata alapján, ha az érintetti hozzájárulás visszavonása miatt az adatkezelő utólag egyoldalúan más jogalapra tér át az adatkezelés folytatása céljából és egy adatkezelési célhoz egynél több jogalapot próbál használni, az a legtöbb esetben megsérti a tisztességes és átlátható adatkezelés alapelvét.⁶⁹ Az adatgyűjtés céljától eltérő célú adatkezelést a GDPR 6. cikk (4) bekezdés is csak kivételes esetben enged meg.
- *„Az érintett a 21. cikk (1) bekezdése alapján tiltakozik az adatkezelése ellen, és nincs elsőbbséget élvező jogszerű ok az adatkezelésre, vagy az érintett a 21. cikk (2) bekezdése alapján tiltakozik az adatkezelés ellen.”* Az első esetben az eredeti jogalap a közérdek vagy harmadik személy jogos érdeke, amellyel szemben az érintett azt állítja, hogy az ő személyes adatok védelméhez fűződő joga elsőbbséget élvez, azaz gyakorlatilag vitatja az érdekmérlegelési teszt eredményét az eset egyedi körülményeire tekintettel. Ilyen esetben az adatkezelő kell bizonyítsa, hogy mégis a közérdek vagy harmadik személy jogos érdeke élvez elsőbbséget. Amíg a bizonyítási eljárás folyamatban van, addig az érintett a GDPR 18. cikk (1) bekezdés d) pont alapján kérheti az adatkezelés korlátozását. A második eset egy speciális kivétel, amikor az adatkezelés célja a közvetlen üzletszerzés. Ilyen esetben elegendő az érintett indokolás nélküli tiltakozása, és az adatkezelőnek nincs lehetősége ellenbizonyítani, mindig köteles teljesíteni az ilyen törlési kérelmet.⁷⁰

⁶⁸ http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=623051

⁶⁹ Lásd például a NAIH/2018/3474/H határozat III.4. pont 4. alpontban; a határozat szövege: <https://naih.hu/files/NAI-2018-3474-H-hatarozat.pdf>

⁷⁰ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 157. old.

- „*A személyes adatokat jogellenesen kezelték.*” Ezen rendelkezés egyfajta gumiszabálynak tekinthető, amely lefedi mindazon különböző eseteket, amikor az adatkezelés bármely okból a GDPR valamely rendelkezésébe ütközik.⁷¹
- „*A személyes adatokat az adatkezelőre alkalmazandó uniós vagy tagállami jogban előírt jogi kötelezettség teljesítéséhez törölni kell.*” Ezen eset fennállása esetén az adott személyes adat törlését uniós vagy tagállami jogszabály írja elő egy speciális esetre. A jogirodalomban nem egyértelmű, hogy célja-e ezen rendelkezésnek, hogy felhatalmazza a tagállami jogalkotókat arra, hogy a személyes adatok törlésére vonatkozóan egyedi szabályozást alkossanak.⁷²
- „*A személyes adatok gyűjtésére a 8. cikk (1) bekezdésében említett, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások kínálásával kapcsolatosan került sor.*” A GDPR 8. cikk a gyermekek adatkezeléshez történő hozzájárulásával kapcsolatos könnyítéseket tartalmaz információs társadalommal összefüggő szolgáltatások igénybevételével kapcsolatban. A GDPR a gyermekek jogainak védelmét kiemelt célként határozza meg, és a gyermekek általában kevésbé tudják a jogaikat megvédeni, különösen az Interneten. A fenti okokból a GDPR lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermekek által a 8. cikk alapján adott hozzájárulás következményei könnyebben orvosolhatóak legyenek. Tekintettel a GDPR céljára, hogy a gyermekeknek többlet jogokat biztosítson, és tekintettel arra, hogy a hozzájárulás egyébként bármikor visszavonható lenne, ezen rendelkezés értelmezhető úgy is, hogy a törlés kérhető kizárólag egyes személyes adatok vonatkozásában az általános adatkezelési hozzájárulás visszavonása nélkül, amennyiben ez technikailag lehetséges. A GDPR (65) preambulumbekzdés alapján a fenti jog akkor is gyakorolható marad, ha az érintett időközben már nem számít gyermeknek.⁷³

A fenti esetekben mindig az adatkezelőn van a bizonyítási teher, mivel a GDPR alapján az adatkezelő felelős a jogszerű adatkezelésért. A GDPR 5. cikk (2) bekezdés szerinti elszámoltathatóság elve alapján az adatkezelő az adatkezelés teljes időtartama alatt köteles bizonyítani tudni, hogy az adatkezelés megfelel a jogszabályi feltételeknek.⁷⁴

Az Emberi Jogok Európai Bírósága elé került SEGERSTEDT-WIBERG AND OTHERS V. SWEDEN ügyben (ECHR NO. 62332/00)⁷⁵ a panaszosok bizonyos liberális és kommunista politikai pártokkal szimpatizáltak. Azt gyanították, hogy a svéd rendőrség biztonsági adatbázisa ezzel kapcsolatban személyes adatokat kezelt róluk, és kérték ennek törlését.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében kimondta, hogy az adott esetben önmagában az adatkezelés célja és jogalapja észszerű és elfogadható volt. Ennek ellenére az Emberi Jogok Európai Bírósága azt állapította meg, hogy az adatkezelés egyes panaszosok vonatkozásában aránytalan módon korlátozza a privát szférát.

Az egyik panaszossal kapcsolatban a svéd rendőrségi nyilvántartás azt tartalmazta például, hogy 1969-ben egy tüntetésen állítólag a rendőrökkel szembeni erőszakos ellenállásra buzdított másokat. Ez a nem bizonyított és elavult információ az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint 2006-ban már semmilyen jelentőséggel nem bír a svéd nemzetbiztonsággal kapcsolatban.

⁷¹ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 158. old.

⁷² Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 158. old.

⁷³ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 158. old.

⁷⁴ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 223. oldal

⁷⁵ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 221. oldal;

Az ítélet szövege: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75591>

Az Emberi Jogok Európai Bírósága elé került BRUNET V. FRANCE ügyben (ECHR NO. 21010/10)⁷⁶ a panaszosok azt sérelmezték, hogy a személyes adataik egy olyan rendőrségi adatbázisban szerepelnek, amely elítéltek, vádeljárás alatt álló személyek és áldozatok személyes adatait tartalmazza. A panaszosokkal szemben folytatott eljárás már megszűnt, de személyes adataikat tovább kezelték a kérdéses adatbázisban.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében kimondta, hogy sérti a törléshez való jogot, ha a tagállami jog nem ad olyan jogorvoslatot, amellyel a jogellenes adatkezelés esetén a személyes adatok törölhetőek a kérdéses adatbázisból. Mivel a panaszosokkal szemben már nem folyt semmilyen eljárás, valamint bírósági határozatot sem hoztak az ügyükben, erre tekintettel az Emberi Jogok Európai Bírósága úgy találta, hogy az adott személyeknél a személyes adataik húsz évig történő tárolása a személyes adatok védelméhez fűződő jog szükségtelen és aránytalan korlátozását jelenti.

2.6.1.2. Az elfeledtetéshez való jog negatív feltételei

A fentiekben kifejtettek szerint az elfeledtetéshez való jog a GDPR 17. cikk (1) bekezdésben felsorolt esetekben sem gyakorolható, ha a GDPR 17. cikk (3) bekezdésében meghatározott kivételek legalább egyike fennáll, azaz az adatkezelés az alábbi célok valamelyike miatt szükséges:

- *„A véleménynyilvánítás szabadságához és a tájékozódáshoz való jog gyakorlása céljából.”* A helyesbítéshez való joghoz kapcsolódóan már részletezésre került a személyes adatok védelméhez fűződő jog és más alapjogok összeütközésének lehetősége. A jogalkotó érdekmérlegelési tesztje alapján a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadság előnyt élvez az egyes személyek személyes adatok védelméhez fűződő jogához képest. A gyakorlatban nehéz elhatárolni a véleményt a tisztán személyes adatoktól, így eseti mérlegelést igényel annak eldöntése, hogy ezen kivétel alkalmazható-e az adott egyedi körülmények között. Minél régebbi a személyes adat, annál kevésbé valószínű az, hogy szükséges a véleménynyilvánítás szabad gyakorlásához.⁷⁷
- *„A személyes adatok kezelését előíró, az adatkezelőre alkalmazandó uniós vagy tagállami jog szerinti kötelezettség teljesítése, illetve közérdekből vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlása keretében végzett feladat végrehajtása céljából.”* A jelen pont szerinti kivétel a GDPR 6. cikk (1) bekezdés c) és e) pontja szerinti adatkezelésnek felel meg. Ezen esetekben az érintett nem jogosult kérni a személyes adat törlését addig, amíg az adatkezelő jogszabályi kötelezettsége vagy a közérdek fennáll, vagy a közhatalmi jogosítvány gyakorlása teszi szükségessé az adott személyes adat további kezelését.
- *„A 9. cikk (2) bekezdése h) és i) pontjának, valamint a 9. cikk (3) bekezdésének megfelelően a népegészségügy területét érintő közérdek alapján.”* A személyes adatok különleges kategóriáinak kezelését a GDPR általában szigorúbban szabályozza. Többek között a közegészségügyi és szociális rendszer működéséhez fűződő közérdek jelenthet olyan erős érdeket, amely felülírja az érintett rendelkezési jogát a személyes adatai felett. A GDPR 9. cikk (2) bekezdés h) pontja azt az esetsoportot szabályozza, amikor *„az adatkezelés megelőző egészségügyi vagy munkahelyi egészségügyi célokból, a munkavállaló munkavégzési képességének felmérése, orvosi diagnózis felállítása, egészségügyi vagy szociális ellátás vagy kezelés nyújtása, illetve egészségügyi vagy szociális rendszerek és szolgáltatások irányítása érdekében szükséges, uniós vagy tagállami jog alapján vagy egészségügyi szakemberrel kötött szerződés értelmében”*. A GDPR 9. cikk (2) bekezdés i) pontja azt az esetsoportot szabályozza, amikor *„az adatkezelés a népegészségügy*

⁷⁶ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 222. oldal;

Az ítélet szövege: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146389>

⁷⁷ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 160. old.

területét érintő olyan közérdekből szükséges, mint a határokon át terjedő súlyos egészségügyi veszélyekkel szembeni védelem vagy az egészségügyi ellátás, a gyógyszerek és az orvostechnikai eszközök magas színvonalának és biztonságának a biztosítása". A személyes adatok kezelése mindkét esetsoport körében kizárólag az uniós vagy tagállami jogszabályok által meghatározott, megfelelő garanciák – így különösen a szakmai titoktartásra vonatkozó szabályok – megléte esetén felel meg a GDPR-nak.

- „a 89. cikk (1) bekezdésével összhangban a közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból, amennyiben az (1) bekezdésben említett jog valószínűsíthetően lehetetlenné tenné vagy komolyan veszélyeztetné ezt az adatkezelést”. A GDPR az uniós vagy tagállami jogszabályokra utalja annak részletezését, hogy a közérdekű archiválás, tudományos és történelmi kutatás, vagy statisztikai célú személyes adat kezelés esetén milyen feltételekkel lehet megtagadni a személyes adatok törlését. A személyes adatok kezelése minden esetben meg kell feleljen a GDPR 5. cikk szerinti alapelveknek, tehát csak a jogszerű – jelen esetben uniós vagy tagállami jogszabály által konkretizált – cél elérése érdekében szükséges ideig lehet az ahhoz minimálisan szükséges személyes adatokat kezelni. Amennyiben a cél elérése a személyes adatok álnevesítése vagy anonimizálása mellett is elérhető, akkor az adatkezelő köteles a személyes adatok azonosítási képességét a fenti módszerek segítségével csökkenteni. Szintén csak a cél eléréséhez szükséges minimális mértékben engedhető harmadik személyeknek hozzáférés a személyes adatokat tartalmazó archívumhoz, kutatási anyaghoz, statisztikához.
- „Jogi igények előterjesztéséhez, érvényesítéséhez, illetve védelméhez.” Ezen esetben az adatkezelő vagy harmadik személy jogi igényének érvényesítését akadályozná a személyes adat törlése. Ahhoz, hogy erre a kivételre hivatkozhatson az adatkezelő, a személyes adatot érintő, jog érvényesítésére irányuló eljárásnak folyamatban kell lenni, vagy annak megindulása a közeljövőben ésszerűen várható kell legyen.⁷⁸

2.6.2. Az elfeledtetéshez való jog gyakorlásának módja

A helyesbítéshez való joggal kapcsolatban kifejtettekhez hasonlóan az elfeledtetéshez való jog is feltételezi azt, hogy az érintett a hozzáféréshez való joga alapján vagy más módon megismerte az adatkezelőnél kezelt személyes adatait.

Az egyes személyes adatok vagy az összes személyes adat törlésére vonatkozó kérelmet a GDPR 12. cikk szerinti általános szabályok szerint lehet előterjeszteni az adatkezelő felé. Az adatkezelő felelőssége az, hogy a törlési kérelmet a pozitív és negatív jogszabályi feltételek alapján esetileg minősítse és eldöntse, hogy helyt ad-e a törlési kérelemnek.

Tekintettel arra, hogy a GDPR 5. cikk szerinti alapelvek miatt az adatkezelő csak az adatkezelés céljának eléréséhez szükséges személyes adatokat és csak a szükséges legrövidebb – adott esetben jogszabály által meghatározott – ideig kezelheti, a GDPR 17. cikk (1) bekezdés szerinti valamennyi esetben az adatkezelő külön kérelem nélkül is köteles lenne a személyes adatok törlésére. Az érintett GDPR 17. cikk szerinti joga csak elősegíti az adatkezelő fenti kötelezettségének teljesülését, ami az érintett kérelme nélkül is fennállna. Ebből adódóan a bizonyítási teher mindig az adatkezelőn van.⁷⁹

Példa: Egy cég új alkalmazottakat kíván toborozni, hogy bővílhessen. A felvételi eljárás során számos jelentkező kiesik, és erről értesítő levelet kap a cégtől. Ezen esetben az adatkezelés jogszerű célja a munkaerő-keresés, ezért megfelelő céllal és jogalappal történik az adatkezelés. Mivel a már

⁷⁸ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 160. old.

⁷⁹ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 159. old.

kiesett jelentkezők személyes adataira nincs szüksége a cégnek a további felvételi eljáráshoz, ezért a kiesett jelentkezők jogosultak kérni a személyes adataik törlését, ha az adatkezelő az adattakarékosság alapelvéből adódó kötelezettsége alapján ezt magától nem teszi meg.⁸⁰

A GDPR 17. cikk (2) bekezdés alapján amennyiben a törlendő személyes adat a törlést megelőzően továbbításra került akár egyes adatkezelők, akár a nyilvánosság irányába, akkor az adatkezelő köteles a technikai és gazdasági lehetőségek között észszerű lépéseket megtenni annak érdekében, hogy azok az adatkezelők is töröljék a kérdéses személyes adatot, akiknek az eredeti adatkezelő továbbította azt.

Példa: Egy tartalomszolgáltató olyan, az interneten bárki által elérhető weboldalt üzemeltet, amelyen személyes adatok is elérhetőek. Ezen weboldalt az internetes kereső szolgáltatást nyújtók rendszeresen indexelik és a tartalmát kereshetővé és elérhetővé teszik, ezzel maguk is adatkezelőkké válnak. Amennyiben egy érintett a tartalomszolgáltatótól jogszerűen kéri a személyes adatai törlését a tartalomszolgáltató weboldaláról, akkor a GDPR 17. cikk (2) bekezdés alapján a tartalomszolgáltató köteles észszerű lépéseket tenni annak érdekében, hogy a törlési kérelemről tájékoztassa a tartalmat továbbító kereső szolgáltatást nyújtókat annak érdekében, hogy ők is töröljék a kérdéses személyes adatokat.⁸¹

2.7. Az adatkezelés korlátozásához való jog

E jog alapján az érintett jogosult arra, hogy kérésére az adatkezelő korlátozza az adatkezelést, ha az alábbiak valamelyike teljesül:

- az érintett vitatja a személyes adatok pontosságát, ez esetben a korlátozás arra az időtartamra vonatkozik, amely lehetővé teszi, hogy az adatkezelő ellenőrizze a személyes adatok pontosságát;
- az adatkezelés jogellenes, és az érintett ellenzi az adatok törlését, és ehelyett kéri azok felhasználásának korlátozását;
- az adatkezelőnek már nincs szüksége a személyes adatokra adatkezelés céljából, de az érintett igényli azokat jogi igények előterjesztéséhez, érvényesítéséhez vagy védelméhez; vagy
- az érintett a 21. cikk (1) bekezdése szerint tiltakozott az adatkezelés ellen; ez esetben a korlátozás arra az időtartamra vonatkozik, amíg megállapításra nem kerül, hogy az adatkezelő jogos indokai elsőbbséget élveznek-e az érintett jogos indokaival szemben.

Ha az adatkezelés korlátozás alá esik, az ilyen személyes adatokat a tárolás kivételével csak az érintett hozzájárulásával, vagy jogi igények előterjesztéséhez, érvényesítéséhez vagy védelméhez, vagy más természetes vagy jogi személy jogainak védelme érdekében, vagy az Unió, illetve valamely tagállam fontos közérdekéből lehet kezelni.

Az adatkezelő az érintettet, akinek a kérésére korlátozták az adatkezelést, az adatkezelés korlátozásának feloldásáról előzetesen tájékoztatja.

2.8. Az adathordozhatósághoz való jog

A GDPR 20. cikke újdonságként tartalmazza az adathordozhatósághoz való jogot, amely megerősíti az érintett rendelkezési jogát az automatikusan kezelt személyes adatai felett, és lehetővé teszi azt,

⁸⁰ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 157. old.

⁸¹ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 162. old.

hogy a személyes adatait az egyik adatkezelőtől a másikhoz továbbítsa. Ez nagyban megkönnyíti az érintetteknek a szolgáltatóváltást egyes szolgáltatásokkal kapcsolatban. Emiatt megnő az érintettek gazdasági szabadsága, akik így fogyasztóként nagyobb befolyást gyakorolhatnak a piacra. A jogalkotó elsődleges célpontjai a közösségi hálózatok voltak, de számos más szolgáltatót is érint ez a változás.⁸²

Az adathordozhatósághoz való általános jog előfutárának tekinthető a telefonszám hordozás lehetősége, melyet Magyarországon az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény és a számhordozás részletes szabályairól szóló 2/2012. (I. 24.) NMHH rendelet szabályoznak.

Az adathordozhatóság erősítheti a piaci versenyt számos ágazatban, így pozitív hatással lehet a gazdaságra, új, a privát szférát jobban védő technológiák kifejlesztéséhez vezethet. Az adatkezelők oldalán ez többlet költségként jelentkezik, és veszélyt jelenthet az üzleti titkaikra és belső gyakorlataikra.⁸³

2.8.1. Az adathordozhatósághoz való jog tartalma

2.8.1.1. Az adathordozhatósághoz való jog fennállásának feltételei

Ahhoz, hogy az adathordozhatóság joga fennálljon, az alábbi együttes feltételek fennállása szükséges:

- a továbbítani kívánt adat személyes adatnak minősül: idetartozik az álnevesített adat is; és
- a személyes adatot az érintett bocsátotta az adatkezelő rendelkezésére: ez megvalósulhat úgy is, ha az érintett csak hozzáférést biztosít az adatkezelőnek például olyan karórához, amely helyadatokat is rögzít, nem szükséges formális átadás, de kérdéses, hogy például egy harmadik személy munkáltató által az érintett kérésére az adatkezelő rendelkezésre bocsátott személyes adatra is vonatkozik-e ezen feltétel; és
- az adatkezelés a GDPR 6. cikk (1) bekezdés a) vagy 9. cikk (2) bekezdés a) pontja szerinti hozzájáruláson, vagy pedig a 6. cikk (1) bekezdés b) pontja szerinti szerződésen alapul; valamint
- az adatkezelés automatizált módon történik.

2.8.1.2. Az adathordozhatósághoz való jog korlátozása a GDPR-ben

A GDPR 20. cikk (3) bekezdés első mondata alapján az adathordozhatósághoz való jog gyakorlása nem sértheti a GDPR 17. cikket. Emiatt az adathordozás önmagában nem jelenti azt, hogy törölni kell az eredeti adatkezelőnél a személyes adatokat, azt az érintett külön kérheti. Az adattakarékosság alapelve szerint akkor szükséges az érintett kérelme nélkül is törölni az eredeti adatkezelőnél a továbbított személyes adatokat, ha az adatkezelés céljára már nincs rájuk ott szükség.⁸⁴

A GDPR 20. cikk (3) bekezdés második mondata kizárja az adathordozhatósághoz való jogot abban az esetben, ha az adatkezelés közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítványai gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges. Mivel a jogalkotó célja az érintettek gazdasági szabadságának növelése volt, ez a cél nem áll fenn, ha az adatkezelés közfeladattal kapcsolatos tevékenységhez kapcsolódik.

A GDPR 20. cikk (4) bekezdés szerint az adathordozhatósághoz való jog gyakorlása nem érintheti hátrányosan mások jogait és szabadságait. A „mások” lehetnek más természetes személyek, ha az érintett által szolgáltatott személyes adatok között más természetes személyek személyes adatai is megtalálhatóak (tipikusan közösségi hálózatok keretében kezelt személyes adatok, fényképek,

⁸² Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 168. old.

⁸³ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 169. old.

⁸⁴ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 175. old.

banki tranzakciós adatoknál a másik fél adatai stb.). Ezen harmadik személyek személyes adatait az új adatkezelő (akinek a személyes adatokat továbbítják) kizárólag akkor kezelheti, ha megfelelő jogcíme van erre (például jogos érdek a szolgáltatás nyújtásához, ha az más módon észszerűen nem oldható meg).

Azonban a „mások” nemcsak érintettek lehetnek, az adatkezelők és harmadik személyek üzleti titkait, szerzői jogait és egyéb jogait is érintheti az adathordozás, amit az adatokat továbbító adatkezelő köteles figyelembe venni, esetileg mérlegelve a GDPR 20. cikke szerinti feltételeket.

2.8.2. Az adathordozhatósághoz való jog gyakorlásának módja

A GDPR 20. cikk (2) bekezdés alapján az adatok hordozhatóságához való jog gyakorlása során az érintett jogosult arra, hogy – ha ez technikailag megvalósítható – kérje a személyes adatok adatkezelők közötti közvetlen továbbítását vagy ő maga tegye ezt meg, egy közelebbről nem meghatározott, tagolt, széles körben használt, géppel olvasható formátumban. A konkrét formátumra a GDPR nem ad iránymutatást, azt határozza csak meg, hogy az alkalmas kell legyen az adathordozás sikeres teljesítésére.

2.8.3. Iránymutatás az adatok hordozhatóságáról

A személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK irányelv 29-es cikk szerinti munkacsoport WP 242 számú iránymutatása a GDPR szerinti adathordozhatósághoz való joggal kapcsolatban ad támpontokat a jogalkalmazóknak. Az Európai Adatvédelmi Testület a 29-es cikk szerinti munkacsoport több másik iránymutatásával együtt ezen iránymutatást is jóváhagyta 2018. május 25-én.⁸⁵

A WP 242 számú iránymutatás többek között megerősíti, hogy az adathordozhatósághoz való jog az érintett által tudatosan és aktívan továbbított adatokra, továbbá az érintett tevékenysége révén generált személyes adatokra terjed ki. Ez az új jog nem csorbítható, és nem korlátozható a közvetlenül az érintett által – például online platformon – közölt személyes információra.

A WP 242 iránymutatás szerint az adatkezelőknek olyan eszközöket – például letöltő eszközöket és felhasználói program interfészeket – kell kifejleszteniük, amelyek közreműködnek az adathordozhatósági kérelmek megválaszolásában. Garantálniuk kell, hogy az adatokat tagolt, széles körben használt, géppel olvasható formátumban továbbítsák, és ösztönözni kell őket az adathordozhatósággal kapcsolatos kérelem érvényesítése során használt adatformátum interoperabilitásának biztosítására. Ehhez az iránymutatás azt javasolja, hogy az ágazati érdekelt felek és a szakmai szervezetek működjenek együtt egy közös interoperábilis szabvány- és formátumkészlet kidolgozásában.

2.9. A tiltakozáshoz való jog

A GDPR 21. cikk szerinti esetekben az egyébként jogszerű adatkezeléssel szemben tiltakozhat az érintett azon okból, mert az adatkezelés az érintett akarata ellenére történik.⁸⁶

⁸⁵ https://edpb.europa.eu/news/news/2018/endorsement-gdpr-wp29-guidelines-edpb_en

⁸⁶ Voigt – von dem Bussche: The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017, 177. old.

A GDPR 21. cikk (1) bekezdés alapján akkor tiltakozhat az érintett az adatkezeléssel vagy profilalkotással szemben saját helyzetével kapcsolatos okokból, ha személyes adatait a GDPR 6. cikk (1) bekezdés e) vagy f) pont alapján kezelik. Ilyenkor az adatkezelőt terheli annak bizonyítása, hogy az adatkezelést olyan kényszerítő erejű jogos okok indokolják, amelyek elsőbbséget élveznek az érintett érdekeivel, jogaival és szabadságaival szemben, vagy amelyek jogi igények előterjesztéséhez, érvényesítéséhez vagy védelméhez kapcsolódnak. Ennek egy speciális esete a GDPR 21. cikk (6) pontja alapján, ha a személyes adatok kezelésére a GDPR 89. cikk (1) bekezdésének megfelelően tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból kerül sor, és az adatkezelésre közérdekű okból végzett feladat végrehajtása érdekében van szükség. Ezen speciális esetben nem áll fenn a tiltakozási jog.

A GDPR 21. cikk (2) bekezdés alapján a közvetlen üzletszerzéshez kapcsolódó adatkezelés esetén az érintett feltétel nélkül jogosult tiltakozni az adatkezeléssel szemben, és az adatkezelőnek nincs ellenbizonyítási joga.⁸⁷ A GDPR 21. cikk (5) bekezdése alapján az érintett az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások igénybevételéhez kapcsolódóan a tiltakozáshoz való jogot műszaki előírásokon alapuló automatizált eszközökkel is gyakorolhatja.

A GDPR 22. cikk alapján automatizált adatkezelés, profilalkotás esetén tilos érdemi emberi beavatkozás nélkül olyan döntéseket hozni, amelyek joghatással bírhatnak az érintettre, vagy jelentős mértékben érinthetik őt. Ezen jog érvényesülése nem igényel aktív cselekvést az érintett részéről.⁸⁸ Az általános tilalom alóli kivétel, ha a döntés:

- az érintett és az adatkezelő közötti szerződés megkötése vagy teljesítése érdekében szükséges, vagy az érintett kifejezett hozzájárulásán alapul (ezen esetekben az érintett jogosult emberi beavatkozást, felülbírálatot kérni), vagy
- meghozatalát az adatkezelőre alkalmazandó uniós vagy tagállami jog teszi lehetővé.

Az általános tilalom alóli fenti kivételes esetekben a döntések kizárólag akkor alapulhatnak a személyes adatok különleges kategóriáin, ha a GDPR 9. cikk (2) bekezdésének a) vagy g) pontja alkalmazandó, és az érintett jogainak, szabadságainak és jogos érdekeinek védelme érdekében megfelelő intézkedések megtételére került sor.

2.10. Korlátozások

A GDPR 23. cikke előírja, hogy uniós vagy tagállami jog korlátozhatja az érintettek jogait, ha ezek a korlátozások tiszteletben tartják az alapvető jogok és szabadságok lényeges tartalmát, valamint a GDPR 23. cikk (1) bekezdésének a)–j) pontjában foglalt tíz célkitűzés valamelyikének védelméhez szükségesek és arányosak.

Amennyiben a nemzeti intézkedések csorbítják az érintettek egyes jogait vagy az adatkezelőkre a GDPR szerint egyébként alkalmazandó általános átláthatósági kötelezettségeket, az adatkezelőnek tudnia kell bizonyítani, hogy a nemzeti rendelkezés miként alkalmazandó rá.

⁸⁷ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 231. oldal

⁸⁸ European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe: Handbook on European data protection law 2018 Edition, 2018, 234. oldal

2.11. Jogorvoslat

A GDPR 77. cikke értelmében amennyiben az adatkezelő adatkezelése valamely adatkezelési elvet sérti, vagy az adatkezelő nem tesz eleget valamely érintetti jog kapcsán felmerülő kötelezettségének, az érintettet megilleti az a jog is, hogy panasszal forduljon a felügyeleti hatósághoz – Magyarországon a Hatósághoz.

A GDPR 78. cikke alapján az érintett továbbá jogosult a panasz alapján eljáró felügyeleti hatóság döntésével szemben bírósági jogorvoslattal élni. Ezen túlmenően az érintett akkor is jogosult bírósági eljárást kezdeményezni, amennyiben az illetékességgel rendelkező felügyeleti hatóság nem foglalkozik a panasszal, vagy három hónapon belül nem nyújt tájékoztatást a benyújtott panasszal kapcsolatos eljárási fejleményekről, illetve annak eredményéről. A felügyeleti hatósággal szembeni eljárást a felügyeleti hatóság székhelye szerinti tagállam bírósága előtt kell megindítani.

Mindezekon kívül, a GDPR 79. cikke szerint az érintett közvetlenül is bíróság előtt érvényesítheti igényét, amennyiben megítélése szerint az adatkezelő jogellenes adatkezelése következtében megsértették a GDPR szerinti jogait. Ebben az esetben az adatkezelővel szembeni eljárást az adatkezelő tevékenységi helye szerinti tagállam bírósága előtt kell megindítani. Az ilyen eljárás megindítható az érintett szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága előtt is, kivéve, ha az adatkezelő valamely tagállamnak a közhatalmi jogkörében eljáró közhatalmi szerve. A bírósági perre vonatkozóan az Infotv. 23-24. §-ai tartalmazzak szabályokat.

2.12. Az érintett jogai az Infotv.-ben

Ami a hatályos szabályozást illeti, az Infotv. a bűnügyi adatvédelmi irányelvben foglaltak figyelembevételével szabályozta újra az érintettet megillető jogok tartalmát, gyakorlásának módját és eszközeit, valamint esetleges korlátozásának feltételeit és kereteit. A részletekben sok a változás, de az érintetti jogok köre nagy léptékben csak annyiban változott, amennyire az az Infotv. tárgyi hatályának szűkülése miatt indokolt volt.

2.12.1. Az érintettet megillető jogok katalógusát meghatározó tényezők és a katalógus felépítése

2.12.1.1. Az információs önrendelkezési jog

Az érintettet megillető jogok katalógusát első megközelítésben az határozza meg, hogy mi egy adott jogrendszerben a személyes adatok védelméhez való jog tartalma. Magyarországon az Alkotmánybíróság kezdettől, a 15/1991. (IV. 13.) AB határozat óta nem pusztán passzív, tiltakozási jogként értelmezte a személyes adatok védelméhez való jogot, hanem annak aktív oldalát hangsúlyozva információs önrendelkezési jogként. Az Alkotmánybíróság ebből vezette le, hogy nem elégséges az, ha a jog csak tiltakozási és helyesbítési joggal ruházta fel az érintettet, hanem a személyes adatai megismerésére és a jogellenesen kezelt adatai törlésének követelésére is ki kell terjednie az információs önrendelkezési jogából eredő jogosultságai körének.

2.12.1.2. Az érintetti jogok tartalma

Az adatvédelmi jog ideális esetben magas absztrakciós szinten, technológiafüggetlen módon szabályozza az adatkezeléseket és az érintettek jogait. Ez azért lényeges, mert ha ez az elvárás teljesül, akkor a jogi szabályozás képes lehet arra, hogy általános érvényű és hosszú időtávban változatlan válaszokat adjon azokra a szabályozási igényekre, amelyek a műszaki-technológiai-infokommunikációs szempontból gyorsan változó (fejlődő) adatkezelésekkel kapcsolatban felmerülnek.

Ami az érintettet megillető jogok katalógusát illeti, ennek egyes tételei, mint például a tájékoztatási (hozzáférési) jog vagy a törlési jog, kezdetektől fogva, lényegében változatlan tartalommal részei az érintetti jogok listájának, tehát ezek stabilok és technológiafüggetlenek. Mások – ide érve elsősorban az elfeledtetéshez vagy az adathordozhatósághoz való jogot – csak a közelmúltban váltak a jogi szabályozás részévé. Ez utóbbiak létrejötte az internetes adatkezeléshez és a közösségi platformok létrejöttéhez, vagyis jogtörténeti léptékben rövid időtávban bekövetkezett, infokommunikációs-technológiai változáshoz köthető.

Tehát az érintettet megillető jogok között vannak

- stabilok és technológiafüggetlenek, valamint vannak olyanok, amelyek
- szorosabb összefüggésben vannak az adatkezelés valamilyen technológiai jellegű, vagy egyéb aspektusával.

A fentiek egyszersmind azt is valószínűsítik, hogy az érintetti jogok ma ismert katalógusa nem lezárt és végleges, hanem változhat, ha ezt a technika jövőbeli fejlődése által felidézett új veszélyek és kihívások szükségessé teszik.

2.12.1.3. Az érintetti jogok csoportjai

Az érintettet megillető jogokat célszerű a következőképp csoportosítani:

- információs jellegű (például előzetes tájékoztatás, hozzáférési jog),
- az adatkezelésre ható (például helyesbítési, törlési jog).

A jogok e két csoportja összefügg egymással: az információs jellegűek érvényesíthetősége rendszerint az adatkezelésre hatóak gyakorlásának előfeltétele.

2.12.2. Az érintetti jogok katalógusa az Infotv. szerint

Az Infotv. 14. § a) -e) pontjai sorolják fel az érintettet megillető jogosultságokat. Ezeket a GDPR-hoz hasonlítva a következő táblázat szemlélteti:

Infotv.	GDPR
a) előzetes tájékozódáshoz való jog	tájékoztatáshoz való jog
b) hozzáféréshez való jog	hozzáféréshez való jog
c) helyesbítéshez való jog	helyesbítéshez való jog
d) az adatkezelés korlátozásához való jog	adatkezelés korlátozásához való jog
e) törléshez való jog	törléshez és elfeledtetéshez való jog
--	adathordozhatósághoz való jog
--	tiltakozáshoz való jog
felülvizsgálati jog automatizált döntéshozatal esetén	automatizált döntéshozatal tilalma egyedi ügyekben (beleértve a profilalkotást is).

Az Infotv. 14. §-a nem utal az érintett automatizált adatkezeléssel kapcsolatos felülvizsgálati jogosultságára – ezt külön tárgyaljuk majd. A fenti két katalógus eltéréseinek okait is később vesszük sorra.

A hatályos Infotv. a korábbi szabályozástól eltérően külön cím alatt, a 15. §-ban foglalja össze az érintett jogai érvényesülésének biztosításával kapcsolatos, az adatkezelőt terhelő kötelezettségeket. A szabályozás tartalma hasonló a GDPR 12. cikkében foglaltakhoz (lásd a tananyag *Az adatkezelő kötelezettségei* című részét), de a következő eltéréseket figyelembe kell venni:

- Az Infotv. 15. § (1) bekezdése általános érvénnyel írja elő az adatkezelő számára, hogy az érintett jogai érvényesülésének elősegítése érdekében megfelelő műszaki és szervezési intézkedéseket tegyen, majd ezt követően példálózó jelleggel sorol fel egyes kötelezettségeket. A GDPR ezzel szemben kimerítő jelleggel szabályozza a tárgykört.
- Az Infotv. lényegében a bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági célú adatkezelések adatkezelői, vagyis állami szervek számára állapít meg kötelezettségeket. Az állami szervek tevékenységére vonatkozó legmagasabb szintű, általános elvárást az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése fogalmazza meg. Eszerint az EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége. Az Infotv. ennek szellemében határozza meg az adatkezelők kötelezettségeit és ennek a jogalkalmazás során is érvényre kell jutnia.

Az adatkezelő Infotv.-ben külön nevesített kötelezettségei:

- az érintett részére az e törvényben meghatározott esetekben nyújtandó bármely értesítést és tájékoztatást könnyen hozzáférhető és olvasható formában, lényegre törő, világos és közérthetően megfogalmazott tartalommal teljesíti, és
- az érintett által benyújtott, az őt megillető jogosultságok érvényesítésére irányuló kérelmet annak benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, de legfeljebb huszonöt napon belül elbírálja és döntéséről az érintettet írásban vagy ha az érintett a kérelmet elektronikus úton nyújtotta be, elektronikus úton értesíti.

Az első pont szerinti tájékoztatás minőségi követelményei lényegében azonosak a GDPR 12. cikk kapcsán a „tömör és átlátható”, „érthető”, „könnyen hozzáférhető” és „világos és közérthető nyelvezet” követelménye kapcsán leírtakkal.

A második pont szerinti 25 napos határidő nem munkanap, hanem naptári nap. Az Infotv. szerinti határidő eltér a GDPR párhuzamos szabályától.

Az Infotv. 14. § b) – e) pontjaiban meghatározott érintetti jogosultságok teljesítése az érintettre vonatkozó adatok hozzáférhetővé tételével, illetve módosításával vagy törlésével jár, ezért az adatkezelőnek előzetesen meg kell győződnie arról, hogy a kérelmet benyújtó személy azonos az érintettel. Ha e tekintetben kétely merül fel, akkor az adatkezelő felfüggesztheti a kérelem teljesítését mindaddig, amíg az érintett nem igazolja hitelt érdemlően a kilétét. A kérelmet benyújtó személy kilétének tisztázása elsősorban az elektronikus úton benyújtott kérelmek esetében lehet problémás. Megoldás például az, ha a küldő legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással látta el az elektronikus levelet, amelyhez a személyazonosító adatait tartalmazó tanúsítvány tartozik, vagy ha a külön törvényben meghatározott elektronikus ügyintézés szabályai szerint történt a kérelem benyújtása.

A bűnügyi adatvédelmi irányelv (41) preambulumbekkezdése szerint, ha az adatkezelő az érintett személyazonosságának megerősítéséhez szükséges kiegészítő információk közlését kéri, a megadott információk kizárólag ebből a konkrét célból kezelhetők, és az e célhoz szükségesnél hosszabb ideig nem tárolhatók.

Az adatkezelő a 14. §-ban meghatározott jogok érvényesülésével kapcsolatban az Infotv.-ben meghatározott feladatait főszabály szerint ingyenesen látja el. Az ingyenesség azt jelenti, hogy az érintettet megillető jogosultságok gyakorlásával összefüggésben sem illeték, sem igazgatási szolgáltatási díj, sem költségtérítés, sem más jogcímen nem követelhető pénzbeli ellenszolgáltatás. Kivétel: az adatkezelő a folyó évben ismételt és megalapozatlan érvényesítésével összefüggésben közvetlenül felmerült költségeinek megtérítését követelheti az érintettől.

2.12.2.1. Az előzetes tájékozdáshoz való jog

Az Infotv. 16. §-a szabályozza. Hasonló a GDPR 13-14. cikk szerinti tájékoztatási joghoz. A GDPR külön cikkekben (13. és 14. cikkek) szabályozza az adatok érintettől vagy más forrásból történő gyűjtését, az Infotv. nem alkalmaz ilyen különbségtételt.

A jog Infotv.-beli elnevezése az érintett tájékozdási lehetőségét domborítja ki, míg a GDPR-beli elnevezés az adatkezelő tájékoztatási kötelezettségét. Ennek nem tulajdonítunk jelentőséget.

A bűnügyi adatvédelmi irányelv (39) preambulumbekkezdése szerint annak érdekében, hogy az érintett gyakorolhassa jogait, az érintettnek nyújtott tájékoztatásnak – az adatkezelő honlapján is – könnyen hozzáférhetőnek és könnyen érthetőnek kell lennie, ideértve azt is, hogy azt világos és közérthető nyelven fogalmazzák meg. Az ilyen tájékoztatást hozzá kell igazítani a kiszolgáltató helyzetben lévő természetes személyek, így például a gyermekek szükségleteihez.

Az Infotv. hatálya alá tartozó bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági célú adatkezelések adatkezelői közfeladatot ellátó állami szervek. E szervek kezelésében lévő adatok – a személyes adatoktól eltekintve – közérdekű adatok. Ezért amikor egy Infotv. hatálya alá tartozó adatkezelő az előzetes tájékozdáshoz való jog érvényesülését elősegítendő proaktív módon az adatkezelőre, az adatfeldolgozóra vonatkozó adatokat, vagyis közérdekű adatokat tesz közzé a honlapján, úgy ez az érintett előzetes tájékozdáshoz való jogának érvényesülésén túl az információszabadság érvényesülését is szolgálja.

Az előzetes tájékozdás/tájékoztatás adattartalma:

Infotv. 16. § (1) és (2) bekezdései	GDPR 13-14. cikk
Az adatkezelő és – ha valamely adatkezelési műveletet adatfeldolgozó végez, az adatfeldolgozó – megnevezése és elérhetőségei	Az adatkezelőnek és – ha van ilyen – az adatkezelő képviselőjének a kiléte és elérhetőségei
az adatvédelmi tisztviselő neve és elérhetőségei	az adatvédelmi tisztviselő elérhetőségei, ha van ilyen
A tervezett adatkezelés célja	A személyes adatok tervezett kezelésének célja Ha az adatkezelő a személyes adatokon a megszerzésük céljától eltérő célból további adatkezelést kíván végezni, a további adatkezelést megelőzően tájékoztatnia kell az érintettet erről az eltérő célról és a (2) bekezdésben említett minden releváns kiegészítő információról.
Az érintettet az Infotv. alapján megillető jogok, valamint azok érvényesítése módjának ismertetése	Az érintett azon joga, hogy kérelmezheti az adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatokhoz való hozzáférést, azok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, és tiltakozhat az ilyen személyes adatok kezelése ellen, valamint az érintett adathordozhatósághoz való jogáról; A felügyeleti hatósághoz címzett panasz benyújtásának joga
Az adatkezelés jogalapja	A személyes adatok tervezett kezelésének célja, valamint az adatkezelés jogalapja A személyes adat szolgáltatása jogszabályon vagy szerződéses kötelezettségen alapul vagy szerződés kötésének előfeltétele-e, [...]
A kezelt személyes adatok megőrzésének időtartama, ezen időtartam meghatározásának szempontjai	A személyes adatok tárolásának időtartama, vagy ha ez nem lehetséges, ezen időtartam meghatározásának szempontjai

Infotv. 16. § (1) és (2) bekezdései	GDPR 13-14. cikk
A kezelt személyes adatok továbbítása vagy tervezett továbbítása esetén az adattovábbítás címzettjeinek – ideértve a harmadik országbeli címzetteket és nemzetközi szervezeteket – köre	Adott esetben a személyes adatok címzettjei, illetve a címzettek kategóriái, ha van ilyen; adott esetben annak ténye, hogy az adatkezelő harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére kívánja továbbítani a személyes adatokat, <i>továbbá a Bizottság megfelelőségi határozatának léte vagy annak hiánya, vagy a 46. cikkben, a 47. cikkben vagy a 49. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében említett adattovábbítás esetén a megfelelő és alkalmas garanciák megjelölése, valamint az azok másolatának megszerzésére szolgáló módokra vagy az azok elérhetőségére való hivatkozás.</i>
A kezelt személyes adatok gyűjtésének forrása	A személyes adatok forrása és adott esetben az, hogy az adatok nyilvánosan hozzáférhető forrásokból származnak-e [...] az érintett köteles-e a személyes adatokat megadni, <i>továbbá hogy milyen lehetséges következményekkel járhat az adatszolgáltatás elmaradása;</i>
Az adatkezelés körülményeivel összefüggő minden további érdemi tény	[...] automatizált döntéshozatal ténye, ideértve a profilalkotást is, valamint legalább ezekben az esetekben az alkalmazott logikára és arra vonatkozóan érthető információk, hogy az ilyen adatkezelés milyen jelentőséggel, és az érintettre nézve milyen várható következményekkel bír.

(A GDPR-nál nem tüntettük fel az olyan jogalapokhoz kapcsolódó tájékoztatásokat, amelyek az Infotv. esetében nem értelmezhetők.)

A táblázatból látszik, hogy az Infotv. és a GDPR nagymértékben hasonló szabályozást tartalmaz. Dőlt betűvel jelöltük azokat a részeket, amelyek esetében a GDPR több, vagy részletesebb tájékoztatást ír elő az Infotv.-nél. Ezek az Infotv. alkalmazásakor nem relevánsak. Egyebekben a táblázat „Infotv.” oszlopában feltüntetettek értelmezésénél alapul vehetők a GDPR párhuzamos tartalmú szabályozása kapcsán leírtak.

Az Infotv. hatálya alá tartozó bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági célú adatkezelések esetében a szektorális törvények (például a büntetőeljárásról szóló törvény, a rendőrségről szóló törvény, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény) tartalmazzák az érintett jogainak korlátozására vonatkozó szektorális szabályokat, de az általános kereteket e téren is az Infotv. határozza meg.

Az előzetes tájékozódáshoz való jog korlátozásának Infotv. által megengedett módozatai:

- a tájékoztatás késleltetése,
- a tájékoztatás tartalmának korlátozása,
- a tájékoztatás mellőzése.

Ezek közül elvileg az adatkezelő választja ki azt a módozatot, amely a korlátozás céljának eléréséhez szükséges és arra alkalmas, továbbá az elérni kívánt céllal arányos és ezen belül a legkevesebb korlátozással jár az érintett számára. A gyakorlatban a vonatkozó szektorális jogszabályok kötelező előírásai ennél pontosabban is meghatározhatják, hogy mennyiben és milyen módon korlátozható az érintett előzetes tájékoztatása.

2.12.2.2. A hozzáféréshez való jog

Az Infotv. 17. § (2) bekezdése szerint az adatkezelő az érintettet kérelmére tájékoztatja arról, hogy személyes adatait maga az adatkezelő, illetve a megbízásából vagy rendelkezése alapján eljáró adatfeldolgozó kezeli-e, valamint az érintett rendelkezésére bocsátja az Infotv. 17. § (2) bekezdésében

felsorolt, az adatkezelő és a megbízásából vagy rendelkezése alapján eljáró adatfeldolgozó által kezelt személyes adatait.

Az érintett rendelkezésére bocsátandó adatok:

Infotv. 17. § (2) bekezdés	GDPR 15. cikk
A kezelt személyes adatok forrása	Ha az adatokat nem az érintettől gyűjtötték, a forrásukra vonatkozó minden elérhető információ
Az adatkezelés célja és jogalapja	Az adatkezelés céljai
A kezelt személyes adatok köre	Az érintett személyes adatok kategóriái
A kezelt személyes adatok továbbítása esetén az adattovábbítás címzettjeinek – ideértve a harmadik országbeli címzetteket és nemzetközi szervezeteket – köre	Azon címzettek vagy címzettek kategóriái, akikkel, illetve amelyekkel a személyes adatokat közölték vagy közölni fogják, ideértve különösen a harmadik országbeli címzetteket, illetve a nemzetközi szervezeteket <i>Ha személyes adatoknak harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére történő továbbítására kerül sor, az érintett jogosult arra, hogy tájékoztatást kapjon a továbbításra vonatkozóan a 46. cikk szerinti megfelelő garanciákról.</i>
A kezelt személyes adatok megőrzésének időtartama, ezen időtartam meghatározásának szempontjai	Adott esetben a személyes adatok tárolásának tervezett időtartama, vagy ha ez nem lehetséges, ezen időtartam meghatározásának szempontjai
Az érintettet e törvény alapján megillető jogok, valamint azok érvényesítése módjának ismertetése	Az érintett azon joga, hogy kérelmezheti az adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, és <i>tiltakozhat az ilyen személyes adatok kezelése ellen</i> A valamely felügyeleti hatósághoz címzett panasz benyújtásának joga
Profilalkotás alkalmazásának esetén annak ténye „az adatkezelő, illetve a megbízásából vagy rendelkezése alapján eljáró adatfeldolgozó az ba) érintettet – kérelmére – tájékoztatja a döntéshozatali mechanizmus során alkalmazott módszerről és szempontokról” (Infotv 6. § b) pont ba) alpont)	<i>A 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett automatizált döntéshozatal ténye, ideértve a profilalkotást is, valamint legalább ezekben az esetekben az alkalmazott logikára és arra vonatkozó érthető információk, hogy az ilyen adatkezelés milyen jelentőséggel bír; és az érintettre nézve milyen várható következményekkel jár</i>
Az érintett személyes adatainak kezelésével összefüggésben felmerült adatvédelmi incidensek bekövetkezésének körülményei, azok hatásai és az azok kezelésére tett intézkedések	

Az Infotv. és a GDPR nagymértékben hasonló szabályozást tartalmaz. Dőlt betűvel jelöltük azokat a részeket, amelyek esetében a GDPR több, vagy részletesebb tájékoztatást ír elő az Infotv.-nél. Ezek nem érintik az Infotv. alkalmazását. Egyebekben alapul vehetők a GDPR párhuzamos tartalmú szabályozása kapcsán leírtak.

Az Infotv. az „érintett rendelkezésére bocsátja [...] a[z...] személyes adatait, és közli [...]” formulával határozza meg az adatkezelő kötelezettségét. Ebből az „érintett rendelkezésére bocsátja” többféleképp teljesíthető, így különösen:

- az adatok tartalmáról történő tájékoztatással, vagy
- az érintett adatait tartalmazó irat másolatának átadásával.

Ha az érintett adatait tartalmazó irat olyan adatot is tartalmaz, amelynek megismerésére az érintett nem jogosult, úgy arról olyan kivonatot kell készíteni, amely nem tartalmazza az érintett által meg nem ismerhető adatot.

Az adatok rendelkezésére bocsátásának módját illetően lehetőleg figyelembe kell venni az érintett kérését (például az adatok rendelkezésre bocsátása elektronikus úton történjen-e, az adattartalom közlésén túl kiterjedjen-e iratmásolat vagy kivonat megküldésére stb.). Ha az érintett az adatok elektronikus úton történő rendelkezésére bocsátását kéri, úgy széles körben használt elektronikus formátumban kell rendelkezésre bocsátani, kivéve, ha az érintett másként kéri.

Az adatok rendelkezésre bocsátását célszerű olyan módon végrehajtani, hogy annak megtörténte később igazolható legyen.

A hozzáférési jog esetében is figyelembe veendő, hogy az Infotv. csak az általános kereteket állapítja meg és a vonatkozó területspecifikus törvények pontosítják az érintettek jogának terjedelmét, valamint az adatkezelők kötelezettségeit, például azzal kapcsolatban, hogy a büntetőeljárás folyamán a terhelt az eljárás egyes szakaszaiban mikor, mely adatokhoz férhet hozzá.

A hozzáféréshez való jog korlátozásra vagy megtagadásra csak akkor kerülhet sor, ha az elengedhetetlenül szükséges az adott érdekre tekintettel, valamint az elérni kívánt céllal arányos. Ilyenkor az adatkezelőnek írásban, haladéktalanul tájékoztatnia kell az érintettet a hozzáférés korlátozásának vagy megtagadásának tényéről, továbbá jogi és ténybeli indokairól, valamint az érintettet megillető jogokról, valamint azok érvényesítésének módjáról. A jogi és ténybeli indokolás mellőzhető, ha a közlésük a korlátozással vagy megtagadással védendő érdekek érvényesülését veszélyeztetné.

2.12.2.3. A helyesbítéshez való jog

Az adatok helyesbítése a kezelt adatok minőségének javítását célozza. Kétarcú jogintézmény: egyrészt az érintettet megillető jogosultságok közé tartozik, másrészt az adatminőség javítása révén elősegíti az adatkezelő szerv jogszabályban meghatározott feladatainak ellátását. Ezért az adatkezelő nemcsak az érintett kérelmére, hanem hivatalból is köteles az adat helyesbítésére, ha azt észleli, hogy az pontatlan, helytelen vagy hiányos.

A helyesbítéshez való jogot az Infotv. 18. §-a szabályozza. Hasonló a GDPR 16. cikk szerinti helyesbítéshez való joghoz, ezért egyebekben lásd a tananyag arról szóló részét, továbbá figyelembe veendő az alábbiak:

Az Infotv. szerint az adatkezelő mentesül a helyesbítési kötelezettség alól, ha

- a pontos, helytálló, illetve hiánytalan személyes adatok nem állnak rendelkezésére és azokat az érintett sem bocsátja a rendelkezésére, vagy
- az érintett által rendelkezésére bocsátott személyes adatok valódisága kétséget kizáróan nem állapítható meg.

Az Infotv. az adatkezelő kötelezettségévé teszi, hogy a helyesbítés tényéről és a helyesbített adattartalomról tájékoztassa azokat az adatkezelőket és adatfeldolgozókat, amelyeknek az adatot korábban továbbította. E kötelezettség teljesítéséhez az adatkezelőnek kellően pontos dokumentációval kell rendelkeznie az általa korábban teljesített adattovábbításokról.

2.12.2.4. Az adatkezelés korlátozásához való jog

Az Infotv. 19. §-a tartalmazza az adatkezelés korlátozásához való jog szabályait. Az Infotv.-beli szabályozás párhuzamos a GDPR 18. cikkében foglaltakkal, ezért az arról írtak itt is alapul vehetők. Az adatkezelés korlátozásának Infotv.-ben meghatározott feltételei és időtartama:

Feltétel	Időtartam
Az érintett vitatja a személyes adatok pontosságát, helytállóságát vagy hiánytalanságát, és a kezelt személyes adatok pontossága, helytállósága vagy hiánytalansága kétséget kizáróan nem állapítható meg.	A fennálló kétség tisztázásának időtartama
Az adatok törlésének lenne helye, de az érintett írásbeli nyilatkozata vagy az adatkezelő rendelkezésére álló információk alapján megalapozottan feltételezhető, hogy az adatok törlése sértené az érintett jogos érdekeit.	A fennálló kétség tisztázásának időtartama
Az adatok törlésének lenne helye, de az adatkezelő vagy más közfeladatot ellátó szerv által vagy részvételével végzett, jogszabályban meghatározott vizsgálatok vagy eljárások – így különösen büntetőeljárás – során az adatok bizonyítékként való megőrzése szükséges.	A vizsgálat vagy eljárás végleges, illetve jogerős lezárásáig
Az adatok törlésének lenne helye, de az adatok megőrzése szükséges a nemzetközi adattovábbításhoz kapcsolódó, 12. § (2) bekezdésében foglalt dokumentációs kötelezettség teljesítése céljából.	Az adatkezelői és az adatfeldolgozói nyilvántartásban, valamint az elektronikus naplóban rögzített adatok: a kezelt adat törlését követő tíz év

A korlátozás időtartama alatt a korlátozással érintett adatokon a tároláson túl egyéb adatkezelési művelet kizárólag az érintett jogos érdekének érvényesítése céljából, vagy törvényben, nemzetközi szerződésben, illetve az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározottak szerint végezhető. Az adatkezelés korlátozását az automatizált nyilvántartási rendszerekben alapvetően technikai eszközökkel kell biztosítani. Azt a tényt, hogy a személyes adatok kezelése korlátozott, olyan módon kell jelezni a rendszerben, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy az adatkezelés korlátozott jellegű.

Ha az adatkezelő a személyes adat kezelését korlátozza, ennek tényéről és a vonatkozó adattartalomról értesítenie kell azokat az adatkezelőket és adatfeldolgozókat, amelyeknek korábban az adatot továbbította, annak érdekében, hogy a szükséges korrekciót azok is végrehajtsák.

2.12.2.5. A törléshez való jog

Az Infotv. 20. §-a szabályozza. Általános jellegű előírás, amely arra kötelezi az adatkezelőt, hogy haladéktalanul törölje a személyes adatot, ha az érintett kérelme alapján vagy egyébként azt észleli, hogy az adatot illetően nem adottak a jogszerű adatkezelés jogi feltételei. Kivétel: az adatkezelőnek az adatok törlése helyett átmenetileg korlátoznia kell az adatkezelést, ha egyidejűleg annak a feltételei is fennállnak.

A törlés vagylagos feltételeit az Infotv. 20. §-a határozza meg. Főszabály szerint az adatok törlendők,⁸⁹ ha:

- az adatkezelés jogellenes,
- az érintett az adatkezeléshez adott hozzájárulását visszavonja vagy személyes adatainak törlését kéri,
- az adatok törlését jogszabály, az Európai Unió jogi aktusa, a Hatóság vagy a bíróság elrendelte,
- ha korábban az adatkezelés korlátozására került sor és annak időtartama letelt.

Az adattörlés az Infotv. 3. § 13. pontja szerint: az adat felismerhetetlenné tétele oly módon, hogy a helyreállítása többé nem lehetséges.

Ha az adatkezelő a személyes adatot törli, ennek tényéről és a vonatkozó adattartalomról értesítenie kell azokat az adatkezelőket és adatfeldolgozókat, amelyeknek korábban az adatot továbbította, annak érdekében, hogy a szükséges korrekciót azok is végrehajtsák.

A GDPR 17. cikkében foglaltaktól eltérően az Infotv. szabályozási rendszerében a törlési jogot nem szükséges „elfeledtetéshez való jogként” értelmezni, ugyanis az Infotv. hatálya alá tartozó bűnüldözési,

⁸⁹ A további részletszabályokat és kivételeket illetően lásd az Infotv. 20. §-át.

honvédelmi és nemzetbiztonsági célú adatkezelések esetében az adatok kezelésének és törlésének rendjét a vonatkozó jogszabályi előírások az Infotv. keretei között részletesen meghatározzák, ezért amennyiben az adatok törlésére kerül sor, az magában foglalja mindazokat a következményeket is, amelyek a GDPR szabályozási rendszerében az „elfeledtetésben” benne foglaltatnak.

2.12.2.6. A felülvizsgálati jog automatizált döntéshozatal esetén

A bűnügyi adatvédelmi irányelv (38) preambulumbekzdése szerint „az érintett számára biztosítani kell a jogot arra, hogy ne terjedhessen ki rá olyan, kizárólag automatizált adatkezelésen alapuló döntés hatálya, amelynek célja a rá vonatkozó egyes személyes jellemzők értékelése, és amely rá nézve hátrányos joghatással járna vagy őt jelentős mértékben érintené. Ilyen adatkezelésre minden esetben csakis megfelelő garanciák mellett kerülhet sor, ideértve az érintett külön tájékoztatás biztosítását és az ahhoz való jogát, hogy emberi beavatkozást kérjen és kapjon, különösen hogy kifejtse álláspontját, ahhoz való jogát, hogy magyarázatot kapjon az effajta értékelés alapján hozott döntésről, és hogy megtámadja a döntést. [...]”

Az Infotv. 14. §-a nem nevesíti az érintettet megillető jogosultságok között a bűnügyi adatvédelmi irányelv idézett preambulumbekzdésében foglaltakat, de a törvény tartalmazza a bűnügyi adatvédelmi irányelv automatizált döntéshozatallal kapcsolatos joganyagát átültető szabályokat. Az Infotv. 6. §-a a kizárólag automatizált adatkezelésen alapuló, az érintett személyére vagy jogos érdekeire hátrányos vagy az érintettet jelentős mértékben érintő jogkövetkezményekkel járó döntésekkel kapcsolatban állapít meg feltételeket. Az Infotv. – akárcsak a GDPR – a profilalkotást a kizárólag automatizált adatkezelésekhez sorolja.

Az Infotv.-ben meghatározott, a fentiek szerinti döntésekre vonatkozó feltételek a következők:

- a) törvény vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa kifejezetten lehetővé teszi,
- b) nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét,
- c) törvény vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusának eltérő rendelkezése hiányában nem jár különleges adatok felhasználásával,
- d) érintett kérelmére tájékoztatást kaphat a döntéshozatali mechanizmus során alkalmazott módszerről és szempontokról, valamint
- e) az adatkezelő az érintett kérelmére a döntés eredményét emberi közreműködéssel alkalmazásával felülvizsgálja.

A d) és e) pontban foglaltak írják le az érintett automatizált döntéshozatallal kapcsolatos jogosultságait.

A döntéshozatali mechanizmus során alkalmazott módszerek és szempontok ismerete azért lényeges az érintett számára, mert ezek alapján alkothat képet arról, hogy a döntéshozatali mechanizmus alkalmas-e arra, hogy kellően megalapozott, jogszerű és tisztességes döntés szülessen vele kapcsolatban.

A döntés eredményének ember általi korrekciójára vonatkozó érintetti jogosultság azért szükséges, mert ez módot ad arra, hogy a döntéshozatal felülvizsgálata során az emberi tudás, intelligencia és személyiség olyan összetevői is megnyilvánuljanak, amelyeket a jog humanista értékrendje magasabb rendűnek tekint a gépi döntéshozatalban megnyilvánuló algoritmikus, illetve gépi tanuláson alapuló döntéshozatalnál.

Az Infotv. törvényszövegében kimondva ugyan nem szerepel, de a bűnügyi adatvédelmi irányelvvel összhangban álló jogértelmezés és jogalkalmazás érdekében azt tartjuk helyesnek és követendőnek, ha az adatkezelő lehetőséget biztosít az érintett számára a döntéssel szembeni kifogásainak és érveinek részletes kifejtésére.

Egyebekben az adatkezelő feladata, hogy megteremtse a feltételeket az érintetti jogosultságok gyakorlásához, vagyis:

- Úgy építse fel a döntéshozatali mechanizmust, hogy az annak során alkalmazott módszerek és szempontok megismerhetők legyenek. Ez például gépi tanulási algoritmusok és mesterséges intelligencia alkalmazása esetén nem triviális.
- Biztosítsa az emberi beavatkozás lehetőségét az automatizált döntéshozatal során.
- Megfelelő kompetenciákkal és döntési jogkörrel rendelkező munkatársat bizzon meg azzal, hogy az érintett kérelme esetén felülvizsgálja az automatizált döntést.

2.12.2.7. A GDPR-hoz képest Az Infotv.-ből hiányzó elvek

Az érintettet megillető jogosultságok Infotv. szerinti katalógusában sem a „tiltakozás személyes adat kezelése ellen”, sem az „adathordozhatósághoz való jog” nem szerepel. Ennek az az oka, hogy ezek nem értelmezhetők az Infotv. hatálya alá tartozó bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági adatkezelések esetében.

A tiltakozáshoz való jog a GDPR-ban részben olyan adatkezelési jogcímhez tartozik, amely az Infotv. szabályozási rendszerében nem értelmezhető (lásd GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pont), részben idegen az Infotv. szabályozási logikájától, amely a hatálya alá tartozó adatkezeléseket számos adatvédelmi garancia előírása mellett kötelező adatkezelésként szabályozza.⁹⁰

Az adathordozhatósághoz való jog üzleti alapon működő adatkezelések esetében értelmezhető, amikor az érintett több, hasonló szolgáltatást nyújtó, egymással versengő szolgáltató közül választhat. Az Infotv. szabályozási tárgykörébe tartozó bűnüldözési, nemzetbiztonsági és honvédelmi célú adatkezelések tagállami szinten szervezett rendszereket alkotnak, amelyek mindegyike sajátos, a jogszabályban kötelezően meghatározott adatkezelési céllal, adatkörrel stb. rendelkezik. E rendszerek nem üzleti alapon és nem piaci viszonyok között működnek és mivel valamennyi kötelező jellegű, ezért az érintettnek nem lehet ráhatása arra, hogy az adatait melyik adatkezelési rendszer kezelje.

2.12.2.8. Az érintett jogainak korlátozása az adatkezelő által – közös szabályok

Az alapvető jogok korlátozásának általános kereteit az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése jelöli ki. Ezen belül az Infotv. 16. § (3) bekezdése sorolja fel azokat a jogokat és érdekeket amelyek érvényesülése érdekében – ha az feltétlenül szükséges – az adatkezelő korlátozhatja az érintett Infotv. 14. § b)- e) pontjaiban felsorolt jogainak érvényesülését Ezek a következők:

- a) az általa vagy részvételével végzett vizsgálatok vagy eljárások – így különösen a büntetőeljárás – hatékony és eredményes lefolytatása,
- b) a bűncselekmények hatékony és eredményes megelőzése és felderítése,
- c) a bűncselekmények elkövetőivel szemben alkalmazott büntetések és intézkedések végrehajtása,
- d) a közbiztonság hatékony és eredményes védelme,
- e) az állam külső és belső biztonsága hatékony és eredményes védelme, így különösen a honvédelem és a nemzetbiztonság vagy
- f) harmadik személyek alapvető jogai védelmének biztosítása.

Ha az adatkezelő az érintett személyes adatok helyesbítésére, törlésére vagy ezen adatok kezelésének korlátozására vonatkozó kérelmét az adatkezelő elutasítja, az érintettet írásban, haladéktalanul tájékoztatnia kell

- az elutasítás tényéről, annak jogi és ténybeli indokairól, valamint
- az érintettet az Infotv. alapján megillető jogokról, valamint azok érvényesítésének módjáról.

⁹⁰ Ha mégis az Infotv. joganyagának részévé válna a tiltakozási jog, úgy alkalmazhatóságát eleve csökkentené az, hogy a tiltakozás előfeltétele az érintett tudomásszerzése az adatkezelés tényéről, márpedig e feltétel a bűnüldözési és a nemzetbiztonsági célú adatkezelések esetében gyakorta nem áll fenn (l. pl. titkos nyomozás, titkos információgyűjtés).

A törvényi szabályozás figyelembe veszi azt, hogy ha az érintett idő előtt tudomást szerez arról, hogy az adatkezelő rá vonatkozó adatokat kezel, illetve az adatok tartalmáról, vagy az adataiból teljesített adattovábbításokról, az megghiúsíthatja annak a jogszabályban meghatározott feladatnak az ellátását, amelynek érdekében az érintett adatainak kezelésére sor kerül.

Példa: ha egy bűnüldözési célból végzett titkos információgyűjtés célszemélye tájékoztatási kérelemmel fordul a titkos nyomozást folytató szervhez, és az adatkezelő e kérelem teljesítését bűnüldözési érdekre hivatkozva formálisan megtagadja, ezzel dekonspirálja a titkos információgyűjtést, és arra számíthat, hogy az érintett személy a továbbiakban megkísérli megghiúsítani az ellene folyó tilos nyomozás eredményességét.

Ezért az Infotv. lehetővé teszi az adatkezelő számára, hogy a tájékoztatás teljesítését az elérni kívánt céllal arányosan

- késleltesse,
- a tájékoztatás tartalmát korlátozza, vagy
- a tájékoztatást mellőzze,

ha ezen intézkedése elengedhetetlenül szükséges.

Az adatkezelő köteles az adatkezelői nyilvántartásban rögzíteni az érintett hozzáférési jogának érvényesítését korlátozó vagy megtagadó intézkedésének jogi és ténybeli indokait.

2.12.2.9. Jogorvoslat

Az érintett a Hatósághoz fordulhat, ha:

- az adatkezelő az Infotv. 14. §-ban meghatározott jogainak érvényesítését korlátozza, vagy
- a jogainak érvényesítésére irányuló kérelmét elutasítja, illetve
- a megítélése szerint a személyes adatainak kezelése nem jogszerű.

Ha az adatkezelő megtagadja az érintettől a tájékoztatáshoz, hozzáféréshez, helyesbítéshez, törléshez, illetve az adatkezelés korlátozásához való jog gyakorlását, az érintett jogosult arra, hogy kérje a Hatóság közreműködését az érintettet megillető jog gyakorlásában. A Hatóságra nem vonatkoznak azok a korlátozások, amelyek adott esetben kizárják a személyes adatok érintett általi megismerését, ezért olyankor is el tud járni az érintett jogainak érvényesítése, illetve az adatkezelés jogszerűségének biztosítása érdekében, amikor magának az érintettnek nincs erre módja.

Az érintett az adatkezelő, illetve az adatfeldolgozó tevékenységi körébe tartozó adatkezelési műveletekkel összefüggésben az adatfeldolgozó ellen bírósághoz fordulhat, ha megítélése szerint a személyes adatainak kezelése nem jogszerű. Az adatkezelés jogszerűségét az adatkezelő, illetve az adatfeldolgozó köteles bizonyítani. Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, a jogsértés tényét megállapítja és az adatkezelőt, illetve az adatfeldolgozót:

- a jogellenes adatkezelési művelet megszüntetésére,
- az adatkezelés jogszerűségének helyreállítására, illetve
- az érintett jogai érvényesülésének biztosítására kötelezi,
- és szükség esetén határoz a kártérítés, sérelemdíj iránti igényről is.

Ha az adatkezelő, illetve az adatfeldolgozó a személyes adatok kezelésére vonatkozó jogszabályban vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott előírásokat (a továbbiakban együtt: jogi előírásokat) megsérti, és ezzel másnak kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Kártérítési igénnyel tehát nemcsak az érintett léphet fel, hanem az adatkezelőn és adatfeldolgozón kívül bárki, akinek a jogi előírások megsértésével végzett adatkezelés kárt okozott.

Ha az adatkezelő, illetve az adatfeldolgozó az adatok kezelésére vonatkozó jogi előírásokat megsérti és ezzel más személyiségi jogát megsérti, a személyiségi jogi sérelmet szenvedett személy a sérelem okozójától sérelemdíjat követelhet.

A kárfelelősség és a sérelemdíj alóli mentesülés, valamint az érintettel szembeni felelősség szabályait az Infotv. 24. § (3) – (6) bekezdései tartalmazzák.

3. JOGSZABÁLYTÁR

Az **EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/679** rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: **GDPR**)

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló **2011. évi CXII. törvény** (a továbbiakban: **Infotv.**)

Az Európai Adatvédelmi Testület véleményei és iránymutatásai: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/general-guidance/gdpr-guidelines-recommendations-best-practices_en (utolsó letöltés: 2018. november 10.)

4. IRODALOMJEGYZÉK

Paul Voigt – Axel von dem Bussche (2017): *The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Practical Guide, 2017*. Springer International Publishing AG, Németország.

Péterfalvi Attila szerk. (2012): *Adatvédelem és információszabadság a mindennapokban*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest.

European Union Agency for Fundamental Rights – Council of Europe (2018): *Handbook on European data protection law 2018 Edition*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Egyesült Királyság Adatvédelmi Biztos Hivatala „*Your Data Matters*” online kiadvány (2018): <https://ico.org.uk/your-data-matters> (utolsó letöltés: 2018. november 10.)

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság határozatai: <https://naih.hu/hatosagi-hatarozatok---vegzesek.html> (utolsó letöltés: 2018. november 17.)

A Nemzeti Közszerológálati Egyetem kiadványa.

Nemzeti Közszerológálati Egyetem;
Államtudományi és Közigazgatósi Kar
www.uni-nke.hu

Felelős Kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert Dékán

Címe:

1083 Budapest, Üllői út 82.

Kiadói szerkesztő:

Császár-Biró Anna

Tördelőszerkesztő:

Bödecs László

978-615-5870-96-5 (PDF)

A kiadvány

a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001

„A közszolgáltatás komplex kompetencia,
életpálya-program és oktatás technológiai
fejlesztése” című projekt keretében készült
el és jelent meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE